

﴿يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ﴾

“Ey halkımız! Allah’ın davetçisine uyun!”

(Ahkaf, 46/31)

KEŞKE İMAN ETSEN!

« ليتك تؤمن »

Özgün Adı: Leyteke Tu'min

Telif: Ali Halil

Çeviri: Hüseyin Nohut

Yayına Hazırlık: Guraba Yayın Heyeti

Abdullah Yolcu - Mustafa Yiğit - Murat Kahraman

Kapak: Guraba

Baskı-Cilt: Step Ajans Bosna Cad. No: 11

Bağcılar / İstanbul Yayın Sertifika No: 45522

Guraba Yayınları: 236

ISBN: 978-605-2107-82-9

M. 2025 / H. 1447

3. Baskı

Her Hakkı Saklıdır

 GURABA YAYINCILIK TİC. LTD. ŞTİ.
الدار الأثرية للطباعة والنشر والتوزيع والترجمة

 Başakşehir Mh. Sabahattin Zaim Cad.

Life Park Evleri No: 8/G Başakşehir/ İstanbul

 guraba yayınları

 @gurabayayinlari

 @gurabayayinlari

 guraba yayınları

 (+90) 212 526 06 05

 (+90) 507 286 14 14

 guraba@hotmail.com

 gurabayayinlari@gmail.com

 www.guraba.com.tr

Ali Halil

KEŞKE İMAN ETSEN!

الغراباء
güraba

guraba Yayında Mihenk Taşı

NEDEN GURABA?

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:

«بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا، وَسَيَعُودُ كَمَا بَدَأَ؛ فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ، وَفِي رِوَايَةِ التِّرْمِذِيِّ:

«فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ؛ الَّذِينَ يُصْلِحُونَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ مِنْ بَعْدِي مِنْ سُتَيَّ».

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

“İslam garib olarak başladı. Başladığı hale geri dönecektir. O halde müjdeler olsun Guraba’ya/gariplere!”

[Müslim, Kitâbu’l-İmân]

Tirmizî’nin rivayeti ise şöyledir:

“Guraba’ya/gariplere müjdeler olsun! Onlar benden sonra sünnetimden insanların bozdukları şeyleri düzeltenlerdir.”

[Tirmizî, İmân]

MUKADDİME

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur! Salat ve selam, hatemü’l-mürseline (peygamberlerin sonuncusuna), salihlerin önderine, onun pak ve temiz ailesine, alnı açık, nurlu ve kutlu ashabına, kıyamete kadar onu dost edenlere olsun!

Selef-i Salihîn, Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’e tabi olup onun ahlakı ile ahlaklandılar. Emirlerine uyup yasaklarından kaçındılar. Bunu sayesinde onlar, Allah Teâlâ’nın, **“Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyarsınız ve Allah’a inanırsınız.”** (Âl-i İmran, 110) dediği kimselerden oldular.

Ashab-ı Kiram, dinin esaslarını tedricen (kademe kademe) öğreniyorlardı. Tek gayeleri, işittiklerini ve öğrendiklerini hemen hayata uygulayıp amel etmektir. Bunu yaptıktan sonra ancak başka bir ameli öğrenmeye geçiyorlardı.

Bu arada Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* de onlarla beraber olup onları gözetliyor, onlara şefkatle ve merhametle yol gösteriyor, onlara Allah'ın dininde aşırıya gitmemelerini telkin ediyordu. Bunun neticesinde sahabîlerin her biri yol gösteren birer önder oldular.

Büyük sahabî Cündüb b. Abdullah *radiyallahu anh* der ki: “Bizler Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraberdik. Henüz delikanlılık yaşındaydık. Kur'an'ı öğrenmeden önce iman'ı öğrendik. Ondan sonra Kur'an'ı öğrendik. Onun sayesinde imanımız arttı.”⁽¹⁾

Yani onlar daha küçükken sahih akidenin temelini teşkil eden esasları ve imanın rükünleri olan Allah'a, meleklerine, kitaplarına, rasûllerine, kıyamet gününe ve hayrıyla ve şerriyle kadere iman etmek konularını öğrendiler. Bunları da küçük yaşta öğrendiler. Daha sonra Kur'an'ı öğrendiler, okudular, aralarında müzakere edip manaları üzerinde tefekkür ettiler. Bunun neticesinde

(1) İbn Mace, 52.

imanları arttı, akideleri güçlendi. Allah Teala'nın **“Müminler o kimselerdir ki Allah'ın adı anıldığında yürekleri titrer, kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda bu, onların imanlarını arttırır ve onlar yalnızca Rablerine tevekkül ederler.”** (Enfal 2) buyruğunun manası işte budur.

Bugün ise Müslümanların, sahabîlerin izlediği yolun hilafına olacak şekilde amel ettiklerini görmekteyiz. Daha imanın ahkamını ve icap ettirdiklerini kökleştirmeden, iyice yerleştirmeden Kur'an'ı öğrenmekle işe başlıyorlar.

Büyük sahabî Abdullah b. Ömer *radıyallahu anhuma*'nın şu sözü bu konuyu izah edecek mahiyettedir: “Öyle bir zaman yaşadık ki bizden birine Kur'an'dan önce iman verilirdi. Allah Rasûlü'ne bir sure indiğinde, (bir kimse) sizin bugün Kur'an'ı öğrendiğiniz gibi, o surenin helalini haramını, o surede nelerin üzerinde durulması gerektiğini öğrenirdi.”

Abdullah b. Ömer devamla şöyle demiştir: “Öyle insanlar gördüm ki onlar Kur'an'ı iyi öğ-

renmişler, baştan sona hatmediyorlar; fakat onun ona neyi emrettiğini, neyi yasakladığını ve nele-
rin üzerinde durması gerektiğini bilmiyorlar. Bi-
lakis (manaları üzerinde tefekkür etmeden) kuru,
kötü hurmaları saçar gibi saçıyorlar.”⁽²⁾ Başka bir
rivayette ise “Sizler bugün imandan önce Kur’an’ı
öğreniyorsunuz” şeklinde geçmektedir.

Dolayısıyla yeni nesli yetiştirirken öncelikli
meseleleri belirlemek ve bunların önem sırasını
bilmek zorunludur. Böylece iman konusu, amelî
hayatlarında ancak bu şekilde birinci sırayı alır.

İşte bu (kitap) -hacmi küçük olsa da- ken-
di alanında faydalı bir risaledir. Bu risalede, ana
kitaplardan ve kıymetli kaynak eserlerden birta-
kım sözleri, hikmetleri ve hadiseleri özet bir şe-
kilde bir araya getirdim.⁽³⁾

(2) Taberani, *el-Evsat*’ta rivayet etmiştir. Hâkim der-
ki: “Bu hadis, Buhari ve Müslim’in şartlarına göre
sahihdir, herhangi bir illeti de yoktur.” *Müstedrek*,
1/35, Zehebî de ona muvafakat etmiştir.

(3) Ümmetin habri (alimi) İbn Abbas şöyle der: “İlim,
o kadar çok ki hepsini kuşatamazsınız. Bundan

Bu risalenin, mal yahut evladın fayda veremeyeceği, bilakis Allah'ın huzuruna salim bir kalple çıkmanın fayda vereceği bir gün için faydalı olmasını ve bu gaye için kendisiyle amel edilmesini ümit ediyorum. Risalemin adını “Leyteke Tü'min / Keşke İman Etsen!” şeklinde koydum.

Kadîr ve yüce Allah'tan, bu amelimi kendi rızasına halis yapmasını, kıyamet günü bunu amel terazime azık olarak saklamasını ve Müslümanlara faydalı kılmasını niyaz ediyorum!

Allahumme Âmin!

Ali Halil

Tarih: 02/02/2021

Hicri: 20/06/1442

dolayı en güzelliğini öğrenmeye çalışın.” (*Cami-ü Beyani'l-İlm ve Fadlihi*, 1/209, İbn Abdilberr ö.463h.).

1- İHLAS ANCAK ZÜHDDEN SONRA OLUR

Şeyhülislam İbn Teymiye *rahimehullah* ihlas hakkında şöyle demiştir:

“Bütün bu afetlerden kurtulmanın yolu, Allah için ihlaslı olmadadır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Artık her kim Rabbine kavuşmayı bekliyorsa salih amel işlesin ve Rabbine ibadette O’na hiçbir şeyi ortak koşmasın.” (Kehf, 110)

İhlas da ancak zühdden sonra elde edilebilir. Takva olmadan da zühd olmaz. Takva ise emir ve yasaklara uymaktır.”⁽⁴⁾

2- KUR’AN KENDİSİYLE AMEL EDİLMESİ İÇİN NAZİL OLMUŞTUR

Tabiînden olan büyük İmam Hasan el-Basri *rahimehullah* şöyle demiştir: “Kur’an kendisiyle

(4) *Mecmuu’l-Fetava*, 1/94, İmam Takıyyüddin Ebu’l-Abbas Abdulhalim b. Abdüsselam el-Harranî (ö.728h.).

amel edilmesi için nazil oldu. İnsanlar ise onu okumayı amel edindiler!”⁽⁵⁾

İmam İbn Kayyım *rahimehullah* seleften bazı zatlar hakkında şunları söyler: “Bundan dolayı Kur’an ehli, onu ezberlemeseler dahi onunla amel edenlerdir. Kur’an’ı ezberleyip de onu anlamayan ve onunla amel etmeyenler, onun harflerinin mahreçlerini ok gibi, yani gerektiği gibi tertil ile okusalar dahi Kur’an ehlinde olamazlar.”⁽⁶⁾

3- GAYRETİN ONUNLA AMEL ETMEYE OLSUN

Rabbanî abid Vuheyb b. el-Verd *rahimehullah* şöyle demiştir: “Allah’tan kork, tenhada şeytanla arkadaşlık yaparken alenen ona sövme. Sizden birinizin gayreti çok amel işlemek değil; bilakis o

(5) *Tevilü Müşkili’l-Kur’an*, s. 181, Allame Ebu Muhammed Abdullah b. Abdullah b. Abdülmecid b. Müslim b. Kuteybe ed-Dineveri (ö.86h.).

(6) *Zadü’l-Mead*, 1/323, İbn Kayyım; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşki el-Hanbelî (ö.751h.).

ameli sağlam ve güzel bir şekilde yapmak olsun. Zira kul namaz kılar da namazıyla Allah'a asi olabilir. Oruç tutar da orucuyla Allah'a asi olabilir.”⁽⁷⁾

4- İLİM EHLİNİ SEVMEK

Büyük sahabî Ebu Derda *radiyallahu anh* şöyle demiştir: “İlmi talep edin. Şayet bunu yapamıyorsanız ilim ehlini sevin. Bunu da yapamıyorsanız bari onlara buğz etmeyin.”

Yine şöyle demiştir: “Kişi talebelik etmeden alim olamaz. Aynı şekilde ilmiyle amel etmeden de alim olamaz.”

Eyyub’un Ebu Kılabe’den rivayet ettiğine göre (Ebu Kılabe) dedi ki: Ebu Derda şöyle dedi: “Kur’an’ın bütün vecihlerine vakıf olmadıkça tam manasıyla fakih olamazsın.”⁽⁸⁾

(7) *Hilyetü’l-Evliya ve Tabakatü’l-Asfiya*, s. 8, 116, Hafız Ebi Nuaym Ahmed b. Abdullah el-İsfahani (ö.430h.).

(8) *et-Tabakatu’l-Kebir*, s. 308, “İbn Sa’d” diye me - hur Muhammed b. Sa’d b. Manî’ el-Basri ez-Zühri (ö.230h.).

5- “RABBİMLE ARAMA GİRME! BENİ GÖZETLEYİCİ OLARAK MI GÖNDERİLDİN?”

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim: “İsrailoğullarından iki arkadaş vardı. Biri günahkârdı, diğeri ise ibadette gayret sahibi biriydi. Abid olan, günahkâra, günah işlerken rastlardı da ‘Vazgeç!’ derdi. Bir gün yine onu günah işlerken gördü ve gene ‘Vazgeç’ dedi. Günahkâr, ‘Beni Allah’la baş başa bırak. Beni gözetleyici olarak mı gönderildin?’ dedi. Abid, ‘Vallahi Allah seni affetmez!’ veya ‘Allah seni cennetine koymaz’ dedi. Yüce Allah ikisinin de ruhlarını kabzetti. İkisi Alemlerin Rabbinin huzurunda bir araya geldiler. Allah Teala ibadette gayretli olana şöyle dedi: ‘Benim ne yapacağımı sen biliyor musun? Yahut mülkümde olanda tasarruf kudretine sen mi sahiptin?!’ Günahkâra da dönerek ‘Git, rahmetimle cennete gir.’ buyurdu. Diğeri için de ‘Bunu ateşe götürün’ diye emretti.”

Ebu Hureyre *radiyallahu anh* derdi ki: “Nefsim elinde olan Allah’a yemin olsun ki o (abid) öyle bir kelime söyledi ki hem dünyasını hem de ahiretini yıktı.”⁽⁹⁾ Yani hem dünya hem de ahiret ameli heba oldu.

6- “ONLARIN ÇOĞU ALLAH’A ŞİRK KOŞMADAN İMAN ETMEZLER”

İbn Hişam der ki: “Bana ilim ehlinden bazıları şunu anlattı: Amr b. Luhayy, bazı işlerinden dolayı Mekke’den Şam’a gitmişti. Belka bölgesindeki Maab şehrine gelince, (O zamanlar Maab’da el-Amalik yaşıyordu. el-Amalik de İmlak veya Amlık b. Lavez b. Sam b. Nuh’un oğullarıdır) onların putlara taptığını gördü. Onlara şöyle sordu: ‘Taptığınız bu putlar neyin nesidir?’ Şöyle cevap verdiler: ‘Bunlar ibadet ettiğimiz putlardır; onlardan yağmur isteriz bize yağmur yağdırırlar, yardıma ihtiyacımız olduğunda yardım isteriz bize yardım eder ve zafere ulaştırırlar.’ Onlara

(9) *Sünen-i Ebu Davud*, 4901.

dedi ki: ‘Bana da bunlardan bir put vermez misiniz? Onu Arap topraklarına götüreyim de onlar da ona ibadet etsinler.’ Kendisine ‘Hubel’ adı verilen bir put verdiler. Onu alıp Mekke’ye getirdi ve insanlara, ona ibadet etmelerini ve tazimde bulunmalarını söyledi.”

İbn İshâk der ki: “Zemzem’in yanında İsaf ve Naile diye iki put daha yaptılar. Bunların yanında kurban keserlerdi. Hâlbuki İsaf ve Naile, Cürhüm kabilesinden bir erkek ve bir kadındı. İsaf, Naile ile Kabe’nin içinde zina etmiş, Allah da her ikisini taş a çevirmişti.”

İbn İshâk şöyle demiştir: “İsmailoğulları içinde taşlara ibadetin ilk olarak şu şekilde ortaya çıktığı söylenir: Mekke’de ikamet edip dara düştüğünden dolayı başka memleketlerde ferahlık bulma gayesiyle seyahat eden kimseler, Harem bölgesini tazim etmek için oranın taşlarından bir taşı yanlarında götürürlerdi. Artık nerede konaklarsa orada o taşı diker ve Kabe’nin etrafında tavaf ettikleri gibi onun etrafında tavaf

ederlerdi. Nihayetinde bu hâl, onları güzel gördükleri bu taşlara ibadet etmeye kadar götürdü.

Sonra nesiller birbirini takip etti, onlar inançlarını unuttular. İbrahim ve İsmail'den gelen dini başka bir dinle değiştirerek bu putlara taptilar. Böylece kendilerinden önce gelen ümmetlerin düşmüş olduğu dalaletlere düştüler.

Onlarda Kâbe'yi tazim, tavaf, hac, umre, Arafat ve Müzdelife'de vakfe, kurban kesmek, kendisinden olmayan bazı şeyleri eklemekle birlikte hac ve umre için tehliil etmek gibi İbrahim zamanından gelen bazı âdetler kalmıştı.

Kinane ve Kureyş, tehliil getirdiklerinde şöyle derlerdi: “Buyur Allah'ım buyur! Emrine amadeyim, zira senin bir ortağın yoktur. Sadece bir ortağın vardır; sen hem ona hem de onun sahip olduklarına maliksin!”

Ne gariptir ki telbiyenin başında Allah'ı tevhid ederken daha sonra putlarını Allah'a ortak koşuyorlar; sonunda da onların mülkiyetini yine Allah'a veriyorlardı. Allah, Muhammed *sallallahu*

aleyhi ve sellem'e şöyle der: **“Onların çoğu Allah’a şirk koşmadan iman etmezler.”** (Yusuf 106)

Yani; hakkımı bildikleri için beni tevhid ediyorlar ama yarattıklarından bir şeyi de bana ortak koşuyorlar.⁽¹⁰⁾

7- BİR BEDENİN AZALARI GİBİ KARDEŞTİLER

Ömer b. Hattab *radıyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre kendisi, 400 dinarı bir keseye koyup kölesine verdi ve ona şöyle dedi: “Bunu, Ebu Ubeyde b. Cerrah’a götür. Sonra onun yanında biraz bekle, bak bakayım onu ne yapacak.”

Köle, keseyi götürüp ona verdi ve kendisine şöyle dedi: “Müminlerin Emîri Ömer b. Hattab, bunu bazı ihtiyaçlarına kullanman için sana gönderdi.” Ebu Ubeyde de “Allah da onunla bağını kavi kılsın, kendisine merhamet etsin.” dedi.

(10) *es-Sire En-Nebeviyye*, 1/70, Ebu Muhammed Abdülmelik b. Hişam b. Eyyub el-Himyeri el-Basri (ö.218h.).

Sonra cariyesini çağırıp ona “Al bunları; falancaya 7 dinar, falancaya 5 dinar... verirsin.” diyerek hepsini dağıttı.

Köle oradan ayrıldıktan sonra gidip olan biteni Ömer’e anlattı.

O sırada Ömer, aynısını Muaz b. Cebel için de hazırlamıştı. Köleye dönüp “Al bunları Muaz b. Cebel’e götür, verdikten sonra da bunları ne yaptığına bak” dedi. Köle de bunları alıp Muaz b. Cebel’e götürdü, kendisine Ebu Ubeyde b. Cerrah’a söylediklerinin aynısını söyledi. Muaz b. Cebel de Ebu Ubeyde’nin yaptığının aynısını yaptı.

Köle, olanları Ömer’e haber verince Ömer, “Onlar aynı beden azaları gibi birbirinin kardeşidir.” dedi. Allah hepsinden razı olsun.⁽¹¹⁾

İbn Hazm şöyle demiştir: “Allah’ın kişiye verdiği en üstün nimet, onu adaletli davranma

(11) *el-Müstetraf fi Külli Fennin Müstezraf*, s. 101, İmam Şihabüddin Ebu’l-Feth Muhammed b. Ahmed b. Mansur el-İbşihî el-Mahallî (ö.752h.).

ve adaleti sevmek; hak üzere olma ve hakkı tercih etme karakterinde yaratmasıdır.⁽¹²⁾

8- KÜÇÜMSENDİĞİNİ FARK ETTİ

Yahya b. Eksem, henüz yaşı 20 yahut buna yakınken Basra kadılığına getirildiğinde Basra halkı onu küçümsedi. Onlardan biri, ona “Kadının yaşı kaç?” diye sordu. O da küçümsendiğini fark etti. Bunun üzerine ona şöyle cevap verdi:

“Ben Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*’in fetih günü Mekke’ye kadı olarak bıraktığı Attab b. Useyd’den daha büyüğüm.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in Yemen’e kadı olarak gönderdiği Muaz b. Cebel’den de daha büyüğüm.

Ömer b. Hattab’ın Basra’ya kadı olarak gönderdiği Ka’b b. Sûr’dan da daha büyüğüm.”⁽¹³⁾

(12) *el-Ahlak ve’s-Siyer Fi Müdavati’n-Nüfus*, s. 145, İbn Hazm el-Endelusi.

(13) *Tarihu Medineti’s-Selam*, s. 16, 291, İmam Hafız Ebubekir b. Ahmed b. Ali b. Sabit el-Hatib el-Bağdadî (ö.463h.).

9- KÖTÜ ALİMLER İÇİN BİR MİSAL

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“İndirdiğimiz apaçık ayetleri ve doğru yolu -Biz kitapta insanlara onu aşikâr surette bildirdikten sonra- gizleyenler (yok mu), işte onlara hem Allah lanet eder hem de bütün lânet etme konumunda olanlar lânet eder.”** (Bakara, 159)

Rabbanî abid Vuheyb b. el-Verd şöyle demiştir: “Kötü alimler için şöyle bir misal verilmiştir: Kötü alim, sulama kanalındaki (ağaçla suyun arasına giren) taş gibidir. Ne kendisi suyu içer ne de suyun ağaca ulaşmasına müsaade eder ki onunla hayat bulsun.”⁽¹⁴⁾

10- BİR BARDAK SUYA BEŞ DİRHEM

Yahya b. Cafer der ki: Ebu Hanîfe'nin şöyle dediğini işittim: “Bir gün sahrada suya ihtiyacım oldu. Yanıma beraberinde bir kırba su olan bir bedevi geldi. Suyu beş dirhemden daha az fiyata

(14) *Hilyetü'l-Evliya*, 8/110, Hafız Ebu Nuaym Ahmed b. Abdullah el-İsfahani (ö.430h.).

satmamakta diretti. Kendisine beş dirhem verip kırbayı aldım. Sonra kendisine, ‘Sevik (bir tür tatlı) yemeye ne dersin?’ dedim. O da ‘Getir’ deyince, kendisine yağda kavrulmuş sevik verdim. Tika basa yedi. Nihayetinde susayıp benden su isteyince ben de kendisine ‘Ancak beş dirhem karşılığında veririm’ dedim. Beş dirhemden aşacağı inmedim. Böylelikle hem suyum oldu hem de beş dirhemimi geri aldım.”⁽¹⁵⁾

11 - KURDUĞU TUZAĞA KENDİSİ DÜŞTÜ

Rivayet edildiğine göre; Bilal b. Ebi Burde b. Ebu Musa el-Eşari, Haccac’ın hapishanesindeydi, kendisine işkence ediliyordu.

Hapishanede ölen herkesin ismi Haccac’a haber verilir, o da cenazenin ailesine teslim edilmesini emrederdi. Bir gün Bilal, hapishane bekçisine, “Al şu 10.000 dirhemi ve Haccac’a ‘Öldü’

(15) *el-Ezkiya*, s. 63, “İbnu’l-Cevzi” diye meşhur Ebü’l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

diye ismimi ver. Şayet beni (naaşımı) aileme teslim etmeni emrederse ben o arada kaçarım ve bir daha haberimi de alamaz. Hatta istersen sen de benimle beraber kaçabilirsin. Bunu yaparsan ömür boyu sana bakarım.” dedi. Hapishane bekçisi, parayı aldı ve ismini ölüler divanına ekleyip Haccac’ı haberdar etti.

O sıra Haccac, “Bunun gibi birisinin (ölüsünü) görmeden ailesine verilmesi doğru olmaz, getirin onu.” dedi. Hapishane bekçisi Bilal’e gidip “Hazırlan.” dedi. Bilal de kendisine “Ne oldu?” deyince o, Haccac’ın söylediklerini anlattı.

Ardından “Şayet seni ölü olarak kendisine götürmezsem, benim bu hususta onu kandırdığımı fark eder. Bundan dolayı seni boğarak öldürmem lazım.” dedi.

Bilal ağlayıp bunu yapmamasını söylese de başka bir yol yoktu. Nihayetinde vasiyetini yazıp son namazını kıldı. Hapishane bekçisi onu Haccac’a götürdü. Haccac, kendisini görünce ona “Bunu ailesine verin.” dedi ve ailesine götür-

düler. Halbuki o ölümü 10.000 dirheme almıştı, fakat hilesi kendi aleyhine döndü.⁽¹⁶⁾

12- DİNİNİ BOZMASINDAN KORKARIM

Büyük sahabî Kabbas b. Eyşem b. Amir el-Leysi, Mısır mescidinin imamıydı. Camide Kur'an öğretiyordu. Abdülmelik b. Mervan'ın hilafeti döneminde Rumlara esir düştü. Rumlarla arasında şöyle bir olay geçti:

Rum hükümdarı kendisinden patrikle münazara yapmasını istedi. Bunun üzerine Kabbas b. Eşyem, patriğe şöyle dedi: “Durumun nasıl, çocuklarının ahvali iyi mi?” Patrik ise kendisine “Ne kadar da cahilsin. Patriklerin çocuğu olduğunu zannediyorsun. Hâlbuki Allah onları çocuk sahibi olmaktan tenzih etmiştir.” karşılığını verdi.

Kabbas b. Eşyem anlatıyor: “Ben de onlara şöyle dedim: Patriği çocuk sahibi olmaktan ten-

(16) *el-Ezkiya*, s. 151, İbnü'l-Cevzi; Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

zih ediyorsunuz. Gel gör ki Allah'ı çocuk edinmekten tenzih etmiyorsunuz! Halbuki O, her şeyin yaratıcısıdır.”

Bunun üzerine Patrik acayip şekilde homurdandı ve hükümdara dönüp “Bu adamı derhal memleketinden çıkar ki dinini ifsat etmesin” dedi. Hükümdar da onu serbest bıraktı.”⁽¹⁷⁾

13- HÜKÜMDAR, HEYBETİNDEN ETKİLENDİ

Hükümdar Adududdevle, Kadı Ebubekir el-Bakıllanî'yi, Rum hükümdarına bir mektup ulaştırmak üzere gönderdi.

Bakıllanî şehre vardığında hükümdara, onun ilimde nasıl bir derya olduğu anlatıldı. Hükümdar da Bakıllanî'nin, kendisinin huzuruna geldiğinde kendisini tazim etmeyeceğini, önünde saygıyla eğilmeyeceğini anladı. Bundan dolayı hükümdar, tahtının bir yere konulması-

(17) *Tehzibu't-Tehzib*, s. 3, 424, Hafız Ebu'l-Fadl Ahmed b. Ali Hacer Şihabüddin el-Askalani eş-Şafiî (ö.852h.).

nı ve hemen önünde içeri giren kişinin ancak eğilerek girebileceği küçük bir kapı yapılmasını emretti.

Bakıllanî kapıya vardığında hükümdarın düşündüğü oyunu çözdü. Bunun üzerine kapıya sırtını döndü ve arkası hükümdara dönük bir halde geri geri içeri girdi. Bunu gören hükümdarın kalbinde, ona karşı, hürmetle beraber bir sakınma/çekinme hissi doğdu.⁽¹⁸⁾

14- TAKİYYE, AMELLE DEĞİL DİL İLE OLUR

Allah Teala şöyle buyurmuştur: “Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa artık Allah’la olan bağını koparmış demektir. Ancak onlardan gelebilecek bir tehlikeden korunmanız başkadır. Allah kendisi hakkında sizi uyarıyor. Sonunda dönüş Allah’adır.” (Al-i İmran, 28)

(18) *el-Ensab*, s. 266, İmam Ebu Sa’d Abdulkerim es-Sem’ani el-Mervezi (ö.562).

Begavi şöyle demiştir: “Allah, müminlere, kafirleri dost edinmeyi, onlara yaranmaya çalışmayı ve onları sırdaş tutmayı yasaklamıştır. Ancak kafirler, müminlere karşı galip durumdaysa ve hüküm ellerindeyse yahut mümin bir insan kafir bir topluluğun içinde yaşıyorsa ve onlardan gelebilecek bir zarardan korkuyorsa; bu takdirde kalbi iman ile mamur olmak şartıyla diliyle onları idare edebilir. Bu şekilde de kendisine gelebilecek bir tehlikeyi savar.

Ancak bu konuda haram olan bir canı ya da malı helal görmesi yahut kafirlere, Müslümanların zayıf noktaları hakkında bilgi vermesi caiz değildir. Takiyye ancak ölüm korkusunun olduğu yerde ve niyetin halis olduğu durumlarda söz konusudur.

Zira Allah Teala şöyle buyurmuştur: **‘İkrah altında olup da kalbi imanla mutmain olan kişi hariç...’** (Nahl, 106)”⁽¹⁹⁾

(19) *Tefsiru'l-Begavi*, Al-i İmran Suresi tefsiri.

Sufyan es-Sevri dedi ki: Abdullah b. Abbas şöyle demiştir: “Takiyye, amelle değil dille olur.”⁽²⁰⁾

15- YAPMADIĞI HALDE; ÇALDIN, ZİNA ETTİN DİYORLARDI

Ebu Hureyre *radiyallahu anh*'tan rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Beşikte, üç kişiden başka hiçbir bebek konuşmamıştır. Bunların birincisi Meryem oğlu İsa'dır. (İkincisi:) İsrailoğullarında Cüreyc adında bir adam vardı. İbadete düşkün biriydi. Bir gün annesi gelip ona seslendi. Cüreyc kendi kendine, ‘Ey Allah'ım! Anneme mi cevap versem, yoksa namaza mı devam etsem?’ (diye tereddüt etti, ancak namazına devam etti). Bunun üzerine annesi ‘Ey Allah'ım, fahişe kadınların yüzlerine bakmadıkça Cüreyc'in canını alma!’ dedi.

Cüreyc *savmaa*(havra)sında ibadet halindeyken yanına bir kadın geldi ve ondan, kendisiyle

(20) *Tefsiru'l-Kur'an el-Azim*, İmam İmadüddin Ebü'l-Fida İsmail b. Ömer b. Kesir el-Kuraşî ed-Dımeşkî (ö.774h.).

beraber olmasını istedi; ancak Cüreyc bunu reddetti. Bunun üzerine o kadın bir çobanın yanına gidip kendini ona teslim etti, ardından bu zinası sonucunda bir çocuk doğurdu. İnsanlara da çocuğun Cüreyc'ten olduğunu söyledi. Bunun üzerine halk onun yanına gidip havrasını yıktılar, hakaret ederek onu dışarı attılar.

Ardından Cüreyc abdest aldı ve namaz kıldı. Sonra o çocuğun yanına gelip sordu: "Çocuk! Senin baban kim?" Çocuk da "Babam falan çobandır" diye cevap verdi. Bunun üzerine insanlar Cüreyc'e "Havranı tekrar altından inşa edelim" dediler. Cüreyc ise "Hayır, çamurdan olsun" dedi.

(Beşikte konuşanların üçüncüsü:) İsrailoğullarından bir kadın, çocuğunu emziriyordu. O sırada asil bir ata binmiş, her bakanın dikkatini çeken bir adam oradan geçti. Çocuğun annesi 'Ey Allah'ım, benim oğlumu da bunun gibi yap!' dedi. Çocuk, annesinin memesini bıraktı, ata binmiş adama dönerek 'Allah'ım, beni onun gibi yapma!'

diye dua etti. Sonra memeye dönüp emmeye devam etti.”

Ebu Hureyre radiyallahu anh şöyle dedi: “Şu an Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in (çocuğu taklit ederek) parmağını emdiğini görür gibiyim.”

(Sözüne devam etti:) “Sonra o çocuğun yanından bir cariye geçti. Çocuğun annesi ‘Allah’ım, oğlumu bunun gibi yapma’ dedi. Çocuk yine annesinin memesini bıraktı ve ‘Allah’ım, beni onun gibi yap’ diye dua etti. Bunun üzerine anne ‘Neden böyle yaptın?’ diye sordu. Çocuk da annesine şöyle dedi: ‘Binekli adam, zorbalardan bir zorbaydı. Kadına ise yapmadığı halde ‘Hırsızlık yaptın’ diyorlardı.’”(21)

Bu muazzam hadiste, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisinden ibret ve öğüt almamız için önceki ümmetlerden kıssalar anlatmıştır. Hadiste Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “...beşikte üç kişi dışında kimse konuşmamıştır” demektedir. Yani bu üç bebek haricinde beşikte

(21) Muttefekun aleyh. Buhari, 3436; Müslim, 2550.

olup süt emdiği halde konuşan hiçbir bebek olmamıştır.

Bunların ilki Allah'ın peygamberi İsa'dır. Öyle ki Allah Teâlâ onu, kavmi onun annesini, onun doğumuyla alâkalı olarak itham ettiklerinde konuşturmuştur. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **“Bunun üzerine Meryem, çocuğu işaret etti. ‘Beşikteki bir çocukla nasıl konuşuruz?’ dediler. (Çocuk,) ‘Ben Allah’ın kuluyum; O bana kitap verdi ve beni peygamber yaptı. Nerede olursam olayım, O beni kutlu ve bereketli kıldı; yaşadığım sürece bana namazı, zekâtı ve anneme saygılı olmayı emretti; beni zorba ve isyankâr yapmadı. Doğduğum gün, öleceğim gün ve yeniden hayata döndürüleceğim gün esenlik benimle olacaktır’ dedi.”** (Meryem, 29-33)

İkincisi, “İsrailoğulları içinde Cüreyc adında biri vardı, kendini ibadete adanmıştı.” Yani Cüreyc insanlardan ayrılıp inzivaya çekilmiş ve kendini ibadete vermişti. Cüreyc, Allah'ın peygamberi

İsa'dan sonra yaşamıştır. “Annesi gelip ona seslendi.” Yani namaz kılarken onu çağırdı. O, ‘Cevap mı vereyim, namazıma devam mı edeyim?’ diye, yani içinden hangisini yapayım diye düşünüp tereddüt etti: Namazını kesip annesine cevap mı versin, yoksa namazını mı tamamlasın? Ancak namazına devam etti, annesine cevap vermedi.

Bunun üzerine annesi öfkelenip “Allah’ım! Fahişe kadınların yüzlerine baktırmadıkça Cüreyc’in canını alma” diye beddua etti. Yani ölmeden önce zina ve türlü rezaletleri işleyen fahişeleri görmeden canını alma, demek istemiştir. “Savmaa (havra);” manastır, kilise gibi ibadete ayrılan yerdir. Rahipler o tür yerlerde inzivaya çekilirlerdi. “Bir kadın karşısına çıkıp onunla konuştu.” Yani kendisiyle zina etmesini istedi ancak Cüreyc kabul etmedi.

“Kadın, bir çobana gidip kendini ona teslim etti.” Yani Cüreyc onunla zina etmeyi kabul etmeyince orada davar güden bir çobanla birlikte oldu. “Bir çocuk doğurdu.” Yani kadın, çobanla

yaptığı zina neticesinde hamile kalıp çocuk doğurdu. Kadına, çocuğun babasının kim olduğu sorulunca kadın “Cüreyc’dendir.” dedi, yani onun Cüreyc’in oğlu olduğunu söyledi; bu şekilde Cüreyc’i kendisiyle zina etmekle itham etti.

“Cüreyc’e geldiler. Havrasını yıktılar ve onu dışarı attılar.” Yani İsrailoğullarından olan insanlar Cüreyc’in bulunduğu yere gidip ibadete çekildiği havrayı yıktılar. Söverek ve hakaretler yağdırarak ona eziyet ettiler.

Bunun üzerine Cüreyc abdest aldı, namaz kıldı, sonra Allah’a dua etti. “Çocuğun yanına geldi.” Yani babası olmakla itham edildiği çocuğun yanına geldi. “Çocuk! Baban kim?’ diye sordu, çocuk da ‘Çobandır’ dedi.” Yani Cüreyc, çocuğa, babasının kim olduğunu sorduğunda Allah Teâlâ çocuğu konuşturdu, o da babasının o çoban olduğunu haber verdi.

Bunun neticesinde insanlar Cüreyc’in hem beraatine hem de kerametine şahit oldular. Suçsuz olduğunu öğrenince şöyle dediler: “Havranı

tekrar altından inşa edelim.” Yani ibadete çekilmiş olduğu havrayı yeniden ve altından yapmayı teklif ettiler. Ancak Cüreyc “*Hayır, çamurdan olsun*” dedi. Yani eski hâli nasılsa öyle olmasını, ek bir şey yapılmamasını istedi.

(Üçüncü çocuk:) “*Her bakanın dikkatini çeken bir adam,*” yani heybetli, haşmetli bir adam geçtiğinde, adamı gören anne, gördüğü ihtişam karşısında “*Allah’ım, oğlumu bunun gibi yap*” diye dua etti. Yani şan, şöhret, makam ve mevki olarak çocuğunu o adam gibi yapması için Allah’a dua etti. Çocuk, annesinin “*Memesini bıraktı,*” yani çocuk süt emmeyi bıraktı ve o adama dönüp şöyle dedi: “*Allah’ım, beni onun gibi yapma!*” Yani “*Allah’ım, beni içinde kibir ve zorbalık dolu olan bu adam gibi yapma*” dedi. Bu da bir kera-mettir. Çünkü çocuk henüz beşikteyken konuşmuştur.

Ebu Hureyre şöyle dedi: “*Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in, parmağını emdiğini görür gibiyim.*” Burada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*

çocuğun/bebeğin nasıl süt emdiğini, parmağını emerek tasvir etmek istemiştir.

“*Bir cariye geçti.*’ Anne de ‘Allah’ım, çocuğumu bu kadın gibi yapma’ dedi.” Yani çocuğun annesi, kadının ne kadar kötü ve zelil bir durumda olduğunu görünce oğlunun onun haline düşmemesi için dua etti. “Çocuk memeyi bırakıp ‘Allah’ım, beni onun gibi yap’ dedi. Annesi ‘Neden böyle yaptın?’ diye sordu.” Yani kadın, çocuğuna, ‘Neden, benim dua ettiğimin tersine dua ediyorsun, bu cariye gibi olmak istiyorsun da niçin o heybetli adam gibi olmak istemiyorsun?’ deyince çocuk, annesine hitaben şöyle dedi:

“*Binekli adam zorbalardan bir zorbaydı.*” Yani o adam kibirli, zalim ve zorba bir adamdır. O yüzden onun gibi olmak istemiyorum. “*Cariyeye gelince, yapmadığı hâlde ‘Zina ettin, hırsızlık yaptın’ diyorlar.*” Yani o kızcağız ne hırsızlık yapmış ne de zina etmiştir; bilakis mazlum bir kadındır. Ayrıca uğradığı zulme karşı gösterdiği sabırdan dolayı Allah’ın kendisine ihsanda bu-

lunması için dua etmiştir. Bu yüzden ben mazlumlardan tarafında olmayı tercih ederim.

Hadis bize;

- Anneye itaat etmenin ne kadar önemli ve faziletli olduğunu,

- Sadık olan evliyaların kerametlerinin hak olduğunu,

- Fitnelerin bir mümine asla zarar vermeyeceğini beyan eder.

Ayrıca dara düşen bir kimse, hemen namaz ve dua ile Allah'a sığınsın, O'ndan yardım istesin. Zira Allah, velilerine (samimi dostlarına) muhakkak her zorluktan bir çıkış yolu yaratır. Çünkü mazlumun duası ile Allah arasında herhangi bir engel yoktur!

16- ATINI BOŞUNA YORMA

Abdullah b. Ömer *radiyallahu anhum*a'dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi sellem* şöyle buyurdu: “Cemaatle kılınan namaz, ferden

(tek başına) *kılınan namazdan yirmi yedi derece daha üstündür.*"⁽²²⁾

Bağdat'a sonraları yerleşmiş olan İmam Hafız Ubeydullah b. Ömer b. Meysera el-Kavariri ez-Zeccac şöyle demiştir: "Ben yatsı namazını cemaatle kılmayı hiç kaçırmazdım. Bir gece bir misafir geldi, onunla meşgul olduğumdan (mescitte) yatsı namazını cemaatle kılmayı kaçırdım. Evden çıkıp cemaatle namaz kılmak için Basra'nın mescitlerini birer birer dolaşmaya başladım. Baktım ki bütün insanlar namazlarını kılmış, mescitler de kapatılmış. Ben de evime döndüm.

Daha sonra kendi kendime, hadiste cemaatle kılınan namazın, tek kılınan namazdan yirmi yedi derece üstün olduğu geçiyor, dedim. Ben de bundan dolayı yatsı namazını yirmi yedi kere kıldım. O gece rüyamda kendimi, atlı bir toplulukla berabermişim gibi gördüm. Ben de bir atın üzerindeydim ve yarış halindeydik. Atımı ne

(22) Buhari, 619; Müslim, 650.

kadar koşturursam koşturayım onlara bir türlü yetişemiyordum. Sonra onlardan biri bana dönüp “Atını boşuna yorma, sen bize yetişemezsin.” dedi. “Niye?” diye sorduğumda “Çünkü biz yatsı namazını cemaatle kıldık, sen ise tek başına kıldın” diye cevap verdi. Daha sonra bu keder ve hüznle uyandım.⁽²³⁾

17- KİMİ ÖRNEK ALDIĞINA BAK!

Merv şehrinin kadısı Nuh b. Ebu Meryem Ebu İsmail el-Mervezî, kızını evlendirmek isteyince bu konuyu Mecusi olan bir komşusuna danıştı. Komşusu “Subhanallah! İnsanlar gelip sana danışırken, fetva isterken sen bana mı danışıyorsun?” dedi. Kadı “Bana muhakkak fikrini söylemeni istiyorum” dedi. Mecusi komşusu şöyle dedi: “Pers hükümdarı Kisra, malı tercih ederdi. Rum hükümdarı Kayser, güzelliği tercih ederdi. Arap hükümdarları da nesebi tercih

(23) *Kitabü'l-Kebair*, s. 30, İmam Hafız Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî et-Türkmani (ö.748h.).

ederdi. Sizin hükümdarınız Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* ise dini tercih ederdi. Sen kimi örnek aldığına bak!”⁽²⁴⁾

18- BİZE ELÎM BİR AZAP GETİR!

Bir gün Muaviye *radıyallahu anh* Yemen’den bir adama şöyle dedi: “Senin kavmin ne cahil insanlarmış! Zira başlarına bir kadını hükümdar olarak tayin etmişler.” Adam, “Benim kavmimden daha cahili de senin kavmindir. Hani Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onları İslam’a davet ettiği zaman şöyle demişlerdi:

‘Allah’ım! Eğer bu (kitap, Nebi, din) Senin katından gelmiş bir hakikat ise gökten üzerimize taş yağdır veya bize acı veren elîm bir azap gönder.’ (Enfal, 32)”⁽²⁵⁾

(24) *el-Müstetraf*, s. 84, Şihabüddin Ebu’l-Feth Muhammed b. Ahmed b. Mansur el-İbşihî (ö.852h.).

(25) *el-İkdu’l-Ferid*, “İbn Abdilberr” diye meşhur olan Ebu Ömer Ahmed b. Muhammed b. Abdurrahîh el-Endelûsî (ö.328h.).

19- “BUNLARIN TANRILARI GİBİ BİZE DE BİR TANRI YAP!”

Yahudilerden bir adam, Ali b. Ebu Talib *radıyallahu anh*’a şöyle dedi: “Sizler daha Peygamberinizi defnetmeden Ensar, ‘Bizden de bir emîr sizden de bir emîr olsun” dediler.”

Ali *radıyallahu anh* ona şöyle cevap verdi: “Siz de denizden geçince daha ayaklarınız kurumadan (Musa’ya), ‘**Bunların tanrıları gibi bize de bir tanrı yap’** dediniz.”⁽²⁶⁾

20- DİLİNİ SATIN ALDIK

Muhammed b. Fadl’dan rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: “Bana edebiyat ehlinden birinin Hasan el-Vasif’ten naklettiğine göre, o şöyle demiştir: Bir gün Halife Mehdi halkın arasında oturuyordu. İçeriye bir adam girdi. Elinde, bez parçasına sarılmış bir ayakkabı vardı.

(26) *el-Ezkiya*, s. 219, İbnü’l-Cevzi; Ebü’l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

Halifeye hitaben şöyle dedi: “Ey Müminlerin Emîri! Bu gördüğün, Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ayakkabısıdır, bunu sana hediye ediyorum.” Halife, “Ver bakalım” dedi. O da ayakkabıyı halifeye verdi.

Halife, ayakkabının altını öpüp gözlerine sürdü, adama da on bin dirhem verilmesini emretti. Adam dirhemleri alıp gidince Halife, meclisinde bulunanlara şöyle dedi:

“Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bırakın giymeyi, bunları görmediğini dahi bilmediğimi mi zannediyorsunuz? Fakat biz onu yalanlasaydık insanlara şöyle diyecekti: ‘Ben Müminlerin Emîrine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ayakkabısını getirdim ama o almayı reddetti.’

Bu durumda ona inananlar, inanmayanlardan daha çok olurdu. Çünkü avam, her zaman kendi gibi olanlara meyleder, güçlüye karşı zayıfın yanında olur. Bu adam her ne kadar zalim de olsa; biz onun dilini satın alıp hediyesini kabul

ettik, dediğine inandık. Bu yaptığımızın daha faydalı ve doğru olduğunu düşündük.”⁽²⁷⁾

İmam Şafiî şöyle demiştir: “Yemen’deydim. San’a’nın yahut Aden’in giriş kapısında şöyle yazılı olduğunu gördüm:

‘Dilini koru ey insanoğlu!

O bir yılandır, seni sokmasın!

Kabirlerde dilinin kurbanı niceleri yatar.

Halbuki akramı onunla karşılaşmaktan çekinirdi.”⁽²⁸⁾

21- İŞLERİN EN ZORU

Ahmed b. Ebu’l-Feyyad, kitabında şöyle bir olay anlatır: “er-Rabadi’ namıyla bilinen Endülüs emîri Abdurrahman b. Hakem el-Emevî, fakihlere bir mektup yazıp onları yanına çağırdı.

(27) *Tarihu Medineti’s-Selam ve Ahbarü Muhaddisiha ve Zikrû Kuttaniha el-Ulema min Gayri Ehliha ve Varidiha*, 3/387; İmam Hafız Ebubekir Ahmed b. Ali b. Sabit el-Hatib el-Bağdadi (ö.463h.).

(28) *Menakibü’ş-Şafiî*, 2/87, Ebubekir Ahmed b. Hüseyin el-Beyhaki (ö.854h.).

Bu davet üzerine fakihler saraya geldiler. Adı geçen Abdurrahman'ın Ramazan ayında kendisine ait olan ve çok sevdiği bir cariyesi vardı; onunla oynamış, kendini tutamayıp onunla beraber olmuştu. Bundan dolayı büyük pişmanlık hissediyordu. Fakihlere bu günahın tevbesini ve keffaretini sordu.

Yahya b. Yahya cevap olarak şöyle dedi: “Bunun keffareti iki ay peş peşe oruç tutmaktır.” Yahya böyle fetva verince diğer fakirler sustular. Saraydan çıkana kadar kimse bir şey demedi.

Bunu kendi aralarında konuşup Yahya b. Yahya'ya sordular: “Neden İmam Malik'in mezhebine göre fetva vermedin?” Zira Yahya'nın mezhebinde böyle bir durumda kişi, köle azat etmek, yoksullara yemek yedirmek yahut oruç tutmak arasında muhayyer idi. Bunun üzerine Yahya b. Yahya onlara şöyle cevap verdi: “Biz ona bu kapıyı açsak, o her gün aynı şeyi yapıp bir köle azat ederdi. Bir daha bu duruma düşme-

mesi için onu bu günahın keffaretindeki en zor seçeneğe yönlendirdim.”⁽²⁹⁾

İbn Teymiyye şöyle der: “Tam manasıyla fakih kimse odur ki insanları Allah’ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmez, Allah’a isyan etmeye cüret ettirmez.”⁽³⁰⁾

22- “İNŞALLAH” DEMEYİ UNUTMA!

Ebu Hureyre (r.a.)’dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Allah’ın peygamberi Süleyman’ın altmış tane hanımı vardı. Bir gün şöyle dedi: ‘Bu gece bütün hanımlarımla beraber olacağım, her biri de hamile kalacak ve Allah yolunda cihat eden birer savaşçı doğuracaktır.’ O gece hanımlarını dolaştı.

(29) *Vefeyâtü’l-A’yân ve Enbâ’ü Ebnâ’i’z-Zamân*, 6/145, Ebu’l-Abbas Şemsuddin Ahmed b. Muhammed b. Ebu Bekir b. Hıllikan (ö.681h.).

(30) *Mecmuu’l-Fetava*, 15/236, Şeyhülislam Ebu’l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

Ancak onlardan sadece biri hamile kaldı, o da bedeni yarı felçli bir çocuk doğurdu.”

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “Şayet Süleyman istisna yapmış olsaydı gerçekten de hanımlarından her biri hamile kalır ve Allah yolunda cihat eden birer savaşçı doğururdu.”⁽³¹⁾⁽³²⁾

23- “İNŞALLAH” DE!

Bir kişiye, “Nereye gidiyorsun?” diye soruldu. “Eşek pazarına gidip bir eşek alacağım.” cevabını verdi. Adam da kendisine “‘İnşallah’ de” dedi. O da “İstisnaya (yani “inşallah” demeye) ne

(31) İstisna etseydi Allah ona yüz savaşçı verir ve he - si Allah yolunda cihat ederlerdi. Ancak unuttuğu için “inşallah” demedi. Bu sözü söylememesi, kalbinde işi Allah’a havale etmediği manası taşımaz. Zira o bir peygamberdir. Dolayısıyla kalbi, işi Allah’a havale etme hususunda gaflete düşmekten münezzehtir. İsmet sıfatı da bütün peygamberler için sabittir. Buradaki unutma, “inşallah” sözünü söylemeyi unutmaktır.

(32) Muttefekun aleyh. Buhari, 7469; Müslim, 1654.

gerek var? Dirhemler cebimde, eşekler de pazarda.” dedi. Pazara geldiğinde dirhemleri çaldırdı. Bu sefer bir şey almadan geri döndü. Ona “Ne yaptın?” diye sorduklarında o, “Dirhemler çalındı inşallah” diye cevap verdi.⁽³³⁾

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“İnşallah demedikçe hiçbir şey için ‘Bunu yarın yapacağım’ deme. Bunu unuttuğun takdirde Allah’ı an ve ‘Umarım Rabbim beni, doğruya bundan daha yakın olan bir yola iletir’ de.”** (Kehf, 23-24)

24- KİTABIMI REHİN VERMENDEN KORKARIM

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“İçinde doğru hükümlerin bulunduğu kitaplar...”** (Beyyine, 3)

Taberi, *Tefsir*’inde şöyle diyor: “Tertemiz sahifeler içinde Allah’tan gelen kıymetli, adil, müstakim kitaplar vardır. Bu kitaplarda

(33) *Muhadaratu’l-Udeba*, s. 212, İmam Ebu’l-Kasım Hüseyin el-İsfahani (ö.500h.).

asla hata bulunmaz. Çünkü Allah katından gelmiştir.”⁽³⁴⁾

Hatib el-Bağdadî der ki: “Bir adam başka bir adamdan ödünç olarak bir kitap istedi. Adam ‘Ben karşılığında rehin almadan hiç kimseye kitap vermeyeceğime dair yemin ettim’ dedi. Kitabı ödünç olarak isteyen adam şöyle dedi: ‘Bu, benim falancadan ödünç olarak aldığım bir kitaptır. İstersen kitaba karşılık yanında rehin olarak bırakayım.’ Bunun üzerine adam şöyle dedi: ‘Başkasının kitabını rehin olarak verdiğin gibi benim de kitabımı rehin vermenden korkarım.’”⁽³⁵⁾

25- MÜSLÜMAN HÜKÜMDARLARIN OYUN VE EĞLENCEYE DALMASI

Tarihçi İbnü’l-Esir el-Cezeri, vefatından iki sene önceki Hicrî 628 yılının olaylarını anlatırken İslam’ın ve Müslümanların içinde bulun-

(34) *Camiü’l-Beyan An Tevili Âyi’l-Kur’an*, 24/552, İmam müfessir Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi (ö.310h.).

(35) *Takyidu’l-İlm*, s. 149, Hatib el-Bağdadî (ö.463h.).

dukları felaketleri, İslam hükümdarlarının düşükleri halleri anlatırken şöyle demiştir:

“Allah kendi katından gelecek bir zaferle İslam’a ve Müslümanlara yardım etsin. Bugün İslam hükümdarlarından hiçbirinin cihada da dine de yardım etme isteği kalmamıştır. Bilakis hepsi oyun ve eğlencesine yönelmiş, idaresi altındakiye zulmetmekle meşgul durumdalar. Bana göre bu hal, düşmandan daha tehlikelidir, daha korkunçtur.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“İçinizden sadece zulmedenlere dokunmakla kalmayacak olan fitneden sakının.”** (Enfal, 25)⁽³⁶⁾

Nitekim bugün yöneticilerimizin ve komutanlarımızın içinde arzularını tatmine ve tebaasına zulmetmeye yönelmiş olan ve mal toplamakla uğraşan kimseler olduğunu görmekteyiz.

(36) *el-Kâmil Fit-Tarih*, 3/491, İbnu’l-Esir; İzzuddin Ebu’l-Hasan b. Muhammed el-Cezeri el-Mevsili (ö.630h.).

26- DARÜSSELAM (SELAMET DİYARI) BAĞDAT

Ebu İshâk ez-Zeccac şöyle diyor: “Bağdat, dünya medeniyetlerinin merkezidir. Onun dışındaki yerler çöl gibidir.”⁽³⁷⁾

Hatibel-Bağdadî şöyle diyor: “Harun Reşid’in halifeliği zamanında Bağdat şanı-şöhreti, içinde bulunan alimlerin çokluğu, havassının ve avamının meziyetleri konusunda eşi benzeri olmayan bir şehirdi. Yolları genişti, evleri ve malikaneleri çoktu, caddeleri ve sokakları fazlaydı.

Sayısız mescitleri, hamamları, hanları, kemerleri vardı. Havası güzel, suyu tatlı ve gölgeleri serindi. Yazı olsun, kışı olsun bütün mevsimleri mutedildi; havası ılımandı. Nüfusu da kalabalıktı.

En kalabalık ve en mamur olduğu dönem de Harun Reşid dönemi idi. Zira o dönemde ülkede

(37) *Mu’cemu’l-Büldan*, 1/461, Ebu Abdullah Yakut b. Abdullah el-Hamevi (ö.311h.).

istikrar hakimdi. Hayvanları bereketli ve meraları yemyeşil bir hâldeydi.

Ancak daha sonra fitneler baş gösterdi ve halkı türlü imtihanlara maruz kaldı. Mamur olan hâli harabeye döndü, sakinleri onu terk edip başka yere göçtü.

Ancak Bağdat, yaşadığımız asırdan önce içinde bulunan karışıklıklara, her alanda meydana gelen gerilemeler rağmen her zaman diğer memleketlerden ve diğer şehirlerden farklı olmuştur.⁽³⁸⁾

27- MÜSLÜMANLAR İÇİN DİNLERİ VE DÜNYALARI AÇISINDAN FAYDALI OLAN

“Ey iman edenler! Sizden olmayanları sırdaş edinmeyin. Onlar size kötülük etmekten geri durmazlar. Sizin sıkıntıya düşmenizi is-

(38) *Tarihu Bağdad* yahut *Tarihu Medineti's-Selam ve Ahbarü Muhaddisiha ve Zikrü Kuttaniha el-Ulema min Gayri Ehliha ve Varidiha*, 1/440, İmam Hafız Ebubekir Ahmed b. Ali b. Sabit el-Hatib el-Bağdadî (ö.463h.).

terler. Onların kinleri ağızlarından taşmaktadır, göğüslerinde sakladıkları ise daha büyüktür. Eğer aklınızı kullanıyorsanız, size ayetleri açıkladık.” (Al-i İmran, 118)

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Ebu Musa el-Eş’ari, Ömer b. Hattab’ın yanına gelip kendisine Irak’ın hesap defterini arz etti. Böyle yapması Ömer’in hoşuna gitmişti. Dedi ki: ‘Katibini çağır, burada yazılanları bana okusun.’ Ebu Musa dedi ki: ‘O mescide giremez.’ Ömer dedi ki: ‘Neden?’ Dedi ki: ‘Çünkü hristiyandır.’ Bunun üzerine Ömer ona bir sopa salladı. Eğer ona değseydi gerçekten canını acıttırdı. Ardından Ömer şöyle dedi: ‘Allah onları zelil kıldıktan sonra siz yüceltmeyin! Allah onları hain ilan ettikten sonra siz onlara güvenmeyin! Allah onları yalanladıktan sonra siz onlara inanmayın!’”

Yine şöyle demiştir: ‘İşinin ehli olan insanlar bilir ki yahudi ve hristiyanlardan olan zimmîler ve münafıklar, kendi dindaşlarına Müslümanların haberlerini ve muttali oldukları sırlarını

ulaştırıyorlardı. Hatta bu casusluklarından dolayı Müslümanlardan bir grup, Tatarların eline esir düşmüştür. Bu konuda meşhur olan beyitlerden biri şairin şu dizeleridir:

‘Her türlü düşmanlığın yerini sevginin alması umulur

Ancak sana dinde düşmanlık yapan kişinin düşmanlığı hariç.’

Bu ve daha başka sebeplerden dolayı Müslümanlara yönetici olmaktan menedilmişlerdir. Aynı şekilde kendilerine destek verecek kimse-lerin işlerini üstlenmeleri, tecrübe sahibi emanet ehli Müslümanların önüne geçirilmeleri yasaklanmıştır. Hatta yeterlilik hususunda onlardan daha alt derecede olan Müslümana yetki vermek, Müslümanların hem dini hem de dünyası için daha hayırlıdır. Helal olan az olsa da bereketlenir. Haram olan çok olsa da bereketi gider ve Allah onu yok eder.”⁽³⁹⁾

(39) *Mecmuu’l-Fetava*, 16/283, Şeyhülislam Ebu’l-Abbâs Takıyyuddîn Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harrânî ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

28- BU ONLARA BAZI GÜNAHLARINDAN DOLAYI İSABET ETTİ

İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye* adlı kitabında şunu anlatır:

“Derim ki: Keza günümüze kadar ondan sonra gelenler aynı hale devam ettiler. Özellikle Cengiz Han'ın oğlu Tuluy'un oğlu Hülagü döneminde... Zira o, Bağdat'ta bulunan İslam'ın şiarlarını yok etti, halifesini ve alimlerini öldürdü, evlerini tahrip edip saraylarını yıktı; aynı yıl içinde avam-havas ayırt etmeksizin (Bağdat) halkının hepsini kırıp geçirdi. Bütün mallara ve gelirlere el koydu. Çocukları, develeri ve atları alıp götürdü. Arkasında sabah akşam anlatılsa bitmeyecek bir sürü hüznün bıraktı. Onu (Bağdat'ı) memleketler içinde harabeye örnek gösterilecek; ibret alanlara ibret alınacak ve sağlıklı akıl sahiplerine öğüt olacak hale getirdi.

Evlerinden, caddelerinden, sokaklarından yükselen Kur'an tilavetinin yerini şarkı nağmeleri, şiir dinletileri vs. aldı.

Medreselerinde nebevî hadisler dinlenirken yerini Yunan felsefesi dersleri, kelamî ekoller ve Karmatîlerin tevilleri aldı.

Âlimlerin yerini hekimler, Abbasî halifesinin yerini yöneticilerin en şerlileri, şeref ve hay-siyetin yerini alçaklık ve sefahat aldı.

İlim talebelerinin yerini zülüm ve ahlaksızlık ile meşgul olanlar; hadis, fıkıh ve rüya tabiri ilminin yerini rubailer, türküler ve uzun havalar aldı. Tabîî bütün bu musibetlerin sebebi elbette işledikleri birtakım günahlar idi. **‘Senin Rabbin kullarına zulmedici değildir.’** (Fussilet, 46)⁽⁴⁰⁾

29- UBEYDÎLER (FATİMÎ) DEVLETİNİN İÇ YÜZÜ

Şeyhülislam İbn Teymiyye der ki: “Kahire’nin yöneticileri⁽⁴¹⁾ yaklaşık iki yüz sene İslam şeria-tından başka hükümler tatbik ettiler. Zahiren

(40) *el-Bidaye ve’n-Nihaye*, 13/397, Hafız İmadüddin Ebu’l-Fida İsmail b. Ömer İbn Kesir el-Kureşî ed-Dimeşkî (ö.774h.).

(41) Ubeydiler devleti.

Rafizî⁽⁴²⁾ olduklarını gösteriyorlardı. Fakat onlar özünde batınî inancını benimsemiş İsmailî,⁽⁴³⁾ Nusayrî⁽⁴⁴⁾ ve Karmatî⁽⁴⁵⁾ idiler.

(42) Rafizîler, tanıtılmaya ihtiyaç duymayacak kadar meşhur bir fırkadır. Sapıklıkları da aşıkardır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ehl-i beytini sevmeye aşırı giderken; hanımları, damatları ve diğer ashabından uzak durdular, onları tekfir ettiler. Bunun neticesinde bâtınîlerin ve zındıkların İslam dininin esaslarını yıkmak için (İslam'a girdikleri) bir kapı oldular.

(43) İsmailiye, kafir, batınî bir mezhep olup İslam'dan çıkmış bir fırkadır. Bu fırka, İsmail b. Cafer es-Sadık b. Muhammed el-Bakır b. Ali b. Zeynelabidin'e nispet edilir.

(44) Nusayrîler Ebu Şuayb Muhammed b. Nusayr'a tabi olanlardır. Bunlar Ali'nin ilah olduğuna inanırlar.

(45) Karmatîler, "Kurmut" diye meşhur olan Hamdan b. Eş'as'a tâbi olan bir fırkadır. Bunlar, hakikatte yahudi ve hristiyanlardan daha kafir olup insanlar arasında Rahman'ı en çok inkâr edenlerdir. Zahiren, Müslüman olduklarını iddia ederler; lakin bu iddiaları yalancı peygamberlerin nübüvvet iddiasından farklı değildir.

Nitekim İmam Gazalî onlara reddiye olarak yazdığı kitabında şöyle der: ‘Mezheplerinin zahiri Rafizîlik, batını (özü) ise küfürdür. Hanefîlerden, Malikîlerden, Şafiîlerden ve Hanbelîlerden oluşan İslam mezhepleri, hükümdarları ve genel olarak bütün Müslümanlar; onların İslam şeria-tından çıktıkları ve onlara karşı savaşmanın caiz olduğu hususunda ittifak ettiler. Buna ek olarak neseplerinin batıl (sahte) olduğunu; ataları Ubeydullah b. Meymun el-Kaddah’ın Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ehl-i beytinden (soyundan) olmadığını açıkça belirttiler.’

Alimler bu konuda birçok kitap tasnif ettiler. Buna Hanefîlerin imamlarından Şeyh Ebu’l-Hasan el-Kudurî gibi, Şafiî imamlarından olan Şeyh Ebu Hamid el-İsfahanî gibi, Hanbelîlerin imamlarından olan Kadı Ebu Yala gibi, Malikîlerin imamlarından Ebu Muhammed b. Ebi Zeyd gibi alimler de şahitlik etmişlerdir.

Kadı Ebubekir İbnü’t-Tayyib el-Bakıllanî, onlar hakkında bir kitap telif etmiş ve bütün sır-

larını (gizledikleri inanç ve anlayışlarını) ortaya koymuştur. Kitabına *Keşfü'l-Esrar ve Hetku'l-Estar* ismini vermiştir. Kitabı, batınî Karmatîlerin, İslam beldelerinde bulunan Nusayrîlerden ve İsmailiyeden, Dürzîlerden⁽⁴⁶⁾ ve emsallerinden oluşan tabilerinin mezhebini beyan hakkındadır. Müslümanlara karşı Tatarlara⁽⁴⁷⁾ yardım edenler de onlardır. Hülagü'nün vezirlerinden olan Nasır et-Tusi⁽⁴⁸⁾ bunların imamlarındanıdır.

(46) Ubeydîlerin inşa ettiği batınî bir fırkadır. Dürzîlik ismi de Muhammed b. İsmail el-Dürzî'ye nispet edilir.

(47) İslam tarihçilerinin düşmüş oldukları yanılgıdan biridir. Tatarlar ile Moğolları bir sanıp Moğol istilasından bahsederken "Tatar istilası" diye söz etmektedirler. Halbuki ikisi farklı ırklardır ve Tatarların İslam dünyasını istila eden Moğollarla bir ilgisi yoktur. (Mütercim).

(48) Muhammed b. Muhammed b. Hasan Nasır-Şirk'tir. Şeyhülislam, Müslümanların Bağdat'ta uğradıkları felaketi bu adama bağlamıştır. Halifeyi, kadıları, fakihleri ve muhaddisleri öldürtmüş, geriye felsefecileri, müneccimleri, sabîileri ve sihirle uğraşanları bırakmıştır.

Bunlar insanlar arasında Müslümanlara en çok düşman olanlardır. Bunlardan sonra Rafizîler gelir. Rafizîler Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaate karşı savaşıyan hristiyanlar olsun, Tatarlar olsun herkesle iş birliği yaparlar.

Sahil bölgesinde yaşayan Rafizîler ile Frenklerin arasında antlaşma (ateşkes) vardı. Hatta Rafizîler Müslümanlara ait atları, silahları, sultanın kölelerini, askerleri ve çocukları Kıbrıs'a taşıyorlardı. Müslümanlar, Tatarlara karşı zafer kazanacak olurlarsa büyük hüznün duyup matem meclisleri kuruyorlardı. Ancak Tatarlar Müslümanlara galip geldiklerinde bir o kadar çok seviniyorlardı.

Tatarlara, Abbasî halifesinin ve Bağdat ehlinin öldürülmesi fikrini veren yine bunlardı. Müslümanlar arasında kendini gizleyip Tatar-

Not: Asıl adı Nasırüddin'dir. Ancak İslam âlimleri İslam dininin esaslarına ve Müslümanlara ihane-ti ve verdiği zararlardan dolayı onu "şirk ve küfrün yardımcısı" manasında bu lakap ile anmışlardır. (Mütercim).

larla yazışan, Bağdat veziri Rafızî İbnü'l-Alkami idi. Öyle ki kurduğu tuzaklar ve yaptığı hilelerle onları Irak topraklarına sokmuş, insanları da onlara karşı savaşmaktan alıkoymuştu.”⁽⁴⁹⁾

Yine şöyle demiştir: “Allah Teala, Allah yolunda cihat eden (şehit Nureddin Zengi ve Selahaddin Eyyubî gibi) Müslüman hükümdarlara ve onların tabilerine iktidar verip sahil bölgesini elinde bulunduran hristiyanlardan geri aldıkları; ayrıca Mısır topraklarını da fethettikleri zaman onlar -yani Rafızîler ve Ubeydîler- yaklaşık iki yüz senedir o bölgeyi ellerinde tutuyorlardı. Müslümanlar onlara karşı cihat edip o bölgeleri ellerinden aldılar. İşte o tarihten itibaren İslam daveti Mısır ve Şam diyarında yayılmış, kök salmıştır.”⁽⁵⁰⁾

(49) *Mecmuu'l-Fetava*, 28/635-637, Şeyhülislam Ebu'l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

(50) *Mecmuu'l-Fetava*, 3/507, Şeyhülislam Ebu'l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

30- KAHİRE'DE BÜYÜK AÇLIK (KITLIK)

Zehebî şöyle demiştir: Hicri 577: Adil hükümdar Ebu Bekir b. Eyyub'un Mısır'a hükümdarlığının ilk yılı:

Bu yıl içinde Nil Nehri'nin suyu çekildi. İslam'ın hakim olduğu dönemlerde böyle bir şey yaşanmamıştı. Sadece bir defa, o da Fatımîlerin -Ubeydîlerin-⁽⁵¹⁾ hakimiyeti döneminde olmuştu. İçinde çok az su kalmıştı.

-
- (51) Hicrî 457 yılında Fatımî Halifesi el-Muntasırbillah zamanında olmuştu. el-Muntasırbillah, Fatımî devletinin Mısır'daki Ubeydî Fatımîlerin (Ubeydîlerin mecusi oldukları, ehl-i beyt ile aralarında herhangi bir soy bağı bulunmadığı kesinleşmiştir) ise 5. halifesi, Mağrib'te kuruluşundan o güne kadarki halifelerinin sekizincisi idi. Onun zamanındaki en meşhur vakalardan biri "Muntasırıyye felaketi" yahut tarihçiler arasında "büyük felaket" diye bilinen olaydı. Bu, Mısır'da baş gösteren ve kıtlıkla geçen 7 yıl süren açlık ve yıkım olayına verilen isimdi. Hicrî 457 yılından 464 (miladî 1065'tan 1071'e) yılına kadar sürmüştür.

Bunun neticesinde Mısır'da bir taraftan pahalılık bir taraftan da veba hastalığı baş göstermişti. Bundan dolayı insanlar Mağrib, Hicaz, Yemen ve Şam topraklarına kaçmışlardı. Bölük pörçük olmuş, dağılıp gitmişlerdi.

Ebu'l-Muzaffer şöyle demiştir: “Öyle bir hâl almıştı ki kişi kendi küçük çocuğunu keserdi, annesi de onu pişirmek için kendisine yardım ederdi. Nitekim Sultan, böyle yapanlardan bir grup insanı yaktı, yine de önüne geçemedi. Kişi kendi arkadaşını veya sevdiği kişiyi evine çağırıp onu keserek yiyordu. Nitekim doktorlara da aynı şeyi yapıyorlardı.”⁽⁵²⁾

Ölüler ve leşler anında ortadan kayboluyordu.⁽⁵³⁾

Sokaklardan çocukları kaçırp sonra onları yiyorlardı. Sultan kısa bir zaman diliminde 220.000 kişiyi kefenleyip defnetmişti.

(52) Doktorları, hasta muayenesi için çağırıyorlar, geldiklerinde ise onları kesip yiyorlardı.

(53) Çünkü bunları da yiyorlardı.

Doğuya, Batıya, Hicaz'a ve Şam'a giden yollar kokmuş cesetlerle dolmuştu. İskenderiye Camii imamı, bir günde yedi yüz kişinin cenaze namazını kıldırılmıştı.”⁽⁵⁴⁾

31- FATİMÎLER DÖNEMİNDE SAHABÎLERE SÖVME

Zehebî şöyle demiştir: “Mustansır -el-Müsta’li Billah Ebu’l-Kasım Ahmed b. el-Mustansır- Hicrî 487 yılının Zilhicce ayında, yaklaşık 70 yaşlarındayken vefat etti.

Onun zamanında sahabeye sövmek çok yaygındı. Sünnet ancak gizli saklı öğretiliyordu. Hatta onlar Hafız Ebu İshâk el-Habbal’ı hadis rivayet etmekten menedip onu tehdit etmişlerdi. O da bundan dolayı hadis rivayet etmekten imtina etmiştir.”⁽⁵⁵⁾

(54) *en-Nücum ez-Zahira fi Muluki Mısır ve’l-Kahira*, s. 6/156, Cemaleddin Yusuf b. Tağribedri el-Atabeki (ö.874h.).

(55) *Siyer A’lam en-Nubela*, 10/99, İmam Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî et-Türkmani (ö.748h.).

32- MISIR'DA AŞIRI PAHALILIK (KITLIK)

İbn Kesir, *el-Bidaye ve'n-Nihaye* isimli tarih kitabında, 462 yılında Müslümanların başına gelen kıtlıktan bahsederken şöyle demiştir:

“O sene Mekke emîri harcamaları karşılamayacak derecede darlık yaşadı. Bundan dolayı Kâbe'nin örtüsünde, oluğunda ve kapısında bulunan altınları söküp onları dinar ve dirhem olarak bastırdı. Aynı şeyi Medine emîri Mescid-i Nebevi'de bulunan kandillerden yapmıştı.

Aynı yıl Mısır'da da buna benzer büyük bir kıtlık yaşandı. Bundan dolayı insanlar leşleri ve köpekleri yediler. Öyle ki bir köpek, beş dinara satılır oldu. Kıtlık ve kuraklıktan dolayı filler ölmüş, bunların da leşleri yenmişti. Neredeyse hayvan bırakılmamıştı. Mısır emîrinin çok sayıda atları ve hayvanları olmasına rağmen sadece üç atı kalmıştı. Bir gün vezir, katırından indiğinde, katırının yanında duran kölesi açlıktan dolayı zayıf düşmüş ve katırı muhafaza etmede gafil davranmıştı. O arada üç kişi katırı kesip yemiş-

lerdi. Daha sonra bu üç kişi yakalanıp asıldılar. Sabah olduğunda onlardan geriye sadece kemikleri kalmıştı. Çünkü insanlar geceleyin etlerini yemişlerdi.

O yıl kadınları ve çocukları öldürüp, onların başlarını ve kemiklerini defnedip vücutlarının geri kalan kısmındaki etleri satan bir adam yakalandı. Aynı şekilde o da öldürülüp eti yendi. Hatta bedeviler bölgelerinden yiyeceklerle geliyor, ancak bunları şehir dışında satıyorlardı. Mallarının çalınmaması, gasp edilmemek için şehre girmeye cesaret edemiyorlardı.

Hiç kimse ölüsünü gündüz vakti defnetmeye cesaret edemiyordu. Bilakis mezarından çıkarılıp yenmesin diye gece defnediyordu.

Olanlar öyle vahim bir hâl almıştı ki Mısır emîri kendi ihtiyaçlarından dolayı yanında bulunan çok değerli eşyalarını satmıştı. Sattığı eşyalar arasında on bir bin zırh, yirmi bin altın kaplama kılıç, seksen bin parça büyük kristal ve yetmiş bin parça eski ipek vardı. O zamanda ka-

dın ve erkek giysileri en ucuz fiyata satılıyordu. Aynı şekilde mülkler ve sair mallar değersiz bir fiyata gidiyordu. Bu değerli eşyaların bir kısmı halifeye aitti ve Besâsiri vakasında⁽⁵⁶⁾ Bağdat'ın yağmalanmasında ele geçirilmişti.

O senede Sultan Alparslan'dan Abbasî halifesine bir teklif geldi. Bu teklifte Halife'nin oğlu veliahdın adının dinar ve dirhemlerin üzerine basılması, başka paralarla muamelenin/ticaretin yasaklanması istendi. Bunlara da “Emirî dinar ve dirhem” ismi verildi.

Yine bu senede Mekke emîri, Horasan'da bulunan Sultan Alparslan'a bir mektup göndererek Mekke'de Kaim Bi-Emrillah ile Alparslan adına hutbe okuduğunu, artık Mısırlılar adına hutbe okunmadığını bildirdi. Sultan Alparslan da ona 30.000 dinar ve kıymetli elbiseler gönderdi. Ayrıca her sene ona 10.000 dinar vereceğini de beyan etti.

(56) Bu vakanın ayrıntıları için bk. *TDV İslam Ansiklopedisi*, “Besâsiri” maddesi. (Mütercim).

Yine bu senede Amidu'd-Devle İbn Cüheyr, Rey şehrinde Nizamülmülk'ün kızıyla evlendi.

Bu senede insanlara haccı Ebu'l-Ganaim el-Alevi yaptırdı.”⁽⁵⁷⁾

33- İHANET, DAMARLARINDA DOLAŞIR!

Şeyhülislam İbn Teymiyye der ki: “İslam'ı bilen herkes, Rafızîlerin, her zaman din düşmanları ne tarafa meylederse o tarafa meylettiklerini bilir. Mısır'a hükmettiklerinde vezirleri bazen Yahudi bazen de Ermeni hristiyanlardan olurdu. Bu Ermeni hristiyan vezir sebebiyle de Hristiyanlık güç kazanmıştı. Hatta o münafık, Rafızîlerin devleti döneminde, Mısır'da birçok kilise inşa etmişti. Saraylar arasında sürekli 'Kim sahabeye lanet okur ve söverse ona bir dinar ve bir irdeb'⁽⁵⁸⁾ verilecektir' şeklinde tellal çağırtırlardı.

(57) *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, 6/109-110, Hafız İmadüddin Ebu'l-Fida İsmail b. Ömer İbn Kesir el-Kureşi ed-Dimeşki (ö.774h.).

(58) İrdeb; Mısır'da 198 litre eden bir hacim birimidir.

Onların zamanında hristiyanlar Şam'ın sahillerini Müslümanlardan almışlardı. Nihayet Nureddin Zengi ve Selahaddin Eyyubî geldi ve oraları tekrar fethettiler.

Çıkan savaşta (Rafizîler) mağlup oldular. Çünkü Rafizîler, münafıktı. Bu sebeple de hristiyanlar onlara yardım ettiler. Muhakkak ki Allah hristiyanları dost edinen münafıklara yardım etmez. Bu sefer de Nureddin Zengi'ye haber gönderip ondan yardım istemeye başladılar. O da kendilerine Eseduddin'i ve yeğeni Selahaddin'i gönderdi.

Gazi mücahitler Mısır topraklarına varınca Rafizîler, hristiyanlarla beraber olup mücahitlere karşı savaşmak istediler. Bu sırada insanların bildiği birçok fitne meydana geldi. Nihayetinde Selahaddin, fitnenin başı ve onların komutanı olan Şaver'i öldürdü.

İşte o vakitten sonra bu beldede, İslam'ın ve Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in kelimesi yükseldi, hakim oldu. Artık Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve*

sellem'in hadislerini ihtiva eden Buhari, Müslim ve benzeri kitaplar okunmaya, müctehid imamların mezhebi anlatılmaya, raşit halifelerden rıza⁽⁵⁹⁾ ile bahsedilmeye başlandı.

Oysa daha önce en şerli insanlardan idiler. Hatta aralarında yıldızlara tapanlar vardı. Bazıları da Dehriye mezhebine mensup zındıklardı. Ne ahiret gününe ne cennetin ne de cehennemin varlığına inanıyorlardı.

Aynı şekilde namazın, zekâtın, orucun ve haccın farziyetine de inanmıyorlardı. Düşün ki en hayırlıları Rafizîlerdi.

Rafizîler ise ehl-i kıbleye mensup fırkalar arasında en şerli fırkadır.”⁽⁶⁰⁾

(59) İsimleri geçtiğinde “Allah razı olsun” duası okunur oldu.

(60) *Mecmuu'l-Fetava*, 26/279-280, Şeyhülislam Ebu'l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî ed-Dımeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

34- BULUNDUKLARI YERDE LANETE UĞRAMIŞLARDIR

İbn Kesir, vezir olan İbnü'l-Alkami -Allah onu kahretsin- hakkında şunları naklediyor:

“İslam’a ve Müslümanlara karşı içi kin ve fesatla dolu habis bir Rafızî idi. Mutasım zamanında, başka hiçbir vezirin görmediği bir saygı ve tazim gördü.

Sonra İslam’a ve Müslümanlara karşı Hülagü Han’ın yönetimindeki Tatarlarla bir olup İslam’a ve Müslümanlara karşı -daha önce aktardığımız- zulümleri işledi. Ancak daha sonra destek vermiş olduğu Tatarların eliyle aşağılandı, küçük düşürüldü. Üstündeki himaye perdesi kaldırıldı, böylece dünya hayatında aşağılanmanın acısını tattı. Ahiret azabına gelince, elbet daha şiddetli ve daha kalıcıdır.

Nitekim kendisi o zillet ve aşağılanmış haldeyken kadının biri kendisini, üzerinde bir yaf-ta ile bir beygire (yahut katıra) binmiş olarak gördü. Arkasında da atını sürüp kırbaçlayan biri

vardı. Kadın yanı başında durup ona şöyle demişti: ‘Ey İbnü’l-Alkami! Abbasîler sana böyle mi muamele ediyorlardı?’

Kadının bu sözleri onun kalbinde derin bir tesir bıraktı. Evine kapandı. Ölünceye kadar ke-der, üzüntü, sıkıntı, yokluk ve zillet içinde yaşadı. Öldüğünde yaşı altmış üç idi. Rafızîlerin kabristanına defnedildi. Nitekim hem Tatarlardan hem de Müslümanlardan haddini, evsafını anlatmaya kelimelerin yetmeyeceği hakaretler görüp işitti. Yönetimi 14 sene sürdü.”⁽⁶¹⁾

35- ABBASÎ DEVLETİ’NİN YIKILIŞ SEBEPLERİ

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“Onlardan sonra, namazı zayi eden, şehvet ve dünyevî tutkularının peşine düşen bir nesil geldi. Onlar bu yaptıklarından ötürü büyük bir azaba çarptırılacaklardır.”** (Meryem, 59)

(61) *el-Bidaye ve’n-Nihaye*, 13/213, Hafız İmadüddin Ebu’l-Fida İsmail b. Ömer İbn Kesir el-Kureşi ed-Dimeşki (ö.774h.).

Abdurrahman es-Sa'di şöyle demiştir: “Allah Teala, Rablerini razı edecek yollara tabi olan samimi peygamberleri anlattıktan sonra, onların ardından gelip kendilerine emredilenleri değiştirenleri zikretmiştir. Yani o peygamberlerden sonra bir nesil gelmiş ve çok daha geriye dönmüşlerdir. Kendilerine muhafaza ve ikame etmeleri emredilen namazı zayi etmişler; bu ibadeti hafife alıp değerini yitirmişlerdir.

Amellerin en önemlisi, güzel hasletlerin en faziletlisi; dinin direği, âlemlerin Rabbine iman ve ihlasın ölçüsü olan namazı zayi edince, dinlerinde bulunan namaz dışındaki diğer amelleri elbette daha fazla zayi edecekler, görmezden geleceklerdir. Onları buna sevk eden sebep, nefsî arzularının ve isteklerinin peşine düşmeleridir. Bundan dolayı bütün himmetleri, nefsî arzularını tatminine dönük olmuştur. Bu arzuları Allah'ın haklarını eda etmeye tercih eder olmuşlardır. Akabinde Allah'ın haklarını zayi etme, nefsî arzularına gömülme gibi bir sonuç doğmuştur. Artık o arzulara dair nerede bir işaret

görseler onu elde etmeye koşmuşlardır. İşte bunun neticesinde **‘büyük,’** yani kat kat ve şiddetli **‘bir azaba çarptırılacaklardır.’**”(62)

İbn Kesir, Abbasî Devleti’nin Tatarların eliyle sona ermesinin sebeplerini tespit etmeye çalışırken şöyle der: “Abbasîler, Emevîler gibi bütün beldelere hâkim değillerdi. Mağrib (Afrika) bölgesi Abbasîlerin elinden çıkmıştı. Burayı ilk zamanlarda, Emevîlerden olan Abdurrahman b. Muaviye b. Hişam b. Abdülmelik’in soyundan gelen kimseler yönetti. Daha sonra, önce de anlattığımız gibi, uzun asırlar sonra melikler ona galip gelmiş ve yönetimi ele almıştı. Abbasîler, Mısır ve Afrika’nın bazı ülkelerinde hüküm süren, zaman zaman Şam topraklarına ve Haremeyn bölgesini eline geçiren ve Fatımî (Hz. Fatıma’nın soyundan) olduklarını iddia eden devletle aynı döneme denk geldiler.

(62) *Teysirü’l-Kerim er-Rahman Fi Tefsir-i Kelami’l-Mennan*, s. 498, Şeyh Abdurrahman b. Nasır es-Sa’di (ö.1376h.).

Horasan ve Maverâünnehir beldesi de hakeza onların ellerinden alınmıştı. Bu beldeler sürekli farklı hükümdarlar arasında el değiştirdi. Nihayet halifenin elinde sadece Bağdat ve Irak topraklarının bir kısmı kaldı. Bütün bunların sebebi ahlakî zaafları ve çoğu zaman da sadece arzularını tatmin ve mal toplayıp biriktirme ile meşgul olmalarıdır.

Nitekim bunlar, ‘Olaylar ve Vefatlar’ bölümünde detaylı bir şekilde anlatıldı.”⁽⁶³⁾

36- YAHUDİLER İFTİRACI, ÇOK HAIN VE KALLEŞ BİR KAVİMDİR

Abdullah b. Ömer *radıyallahu anhuma*’dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hayber ehline⁽⁶⁴⁾ karşı savaştı. Onları kalelerine sığınmak zorunda bıraktı. Neticesin-

(63) *el-Bidaye ve’n-Nihaye*, 7/206, Hafız İmadüddin Ebu’l-Fida İsmail b. Ömer İbn Kesir el-Kureşî ed-Dimeşkî (ö.774h.).

(64) Yani, Hayber yahudilerine karşı. Bu savaş hicretin yedinci senesinde olmuştu.

de tarlalarını, hurmalıklarını ve ekinlerini ele geçirdi. Bu sefer Hayber halkı, bineklerinin taşıdığı kadar eşyalarını alıp orayı terk etmek; altın ve gümüşlerini de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bırakmak üzere sulh yaptılar.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara, herhangi bir şeyi gizlememeyi ve saklamamayı şart koştu.⁽⁶⁵⁾ Eğer böyle yaparlarsa⁽⁶⁶⁾ anlaşmaları bozulacak ve himayeleri kalmayacaktı.⁽⁶⁷⁾ Ancak onlar Huyey b. Ahtab'a ait, içinde mal ve ziynet eşyaları bulunan bir çuvalı sakladılar. Huyey bunu Hayber'e, Nadir oğulları sürgünü sırasında getirmişti.⁽⁶⁸⁾ Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Huyey'in amcasına şöyle dedi:

(65) Yani ellerinde bulunan altın, gümüş, süs eşyası ve benzeri şeyleri saklamamaları şartıyla...

(66) Yani bir şeyi gizleyip saklarsa...

(67) Yani bu durumda anlaşmayı bozmuş sayılacaklardı. Bundan dolayı herhangi bir emanları, ahitleri kalmayacaktı.

(68) Huyey b. Ahtab, Hayber'in fethinden önce öldürülmüştü. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Nadir oğullarını Medine'den sürgün ettiği zaman

“Huyey’in Nadir oğullarından getirdiği tulumu ne yaptınız?”

O da “Onu nafakalar ve savaşlar bitirdi” karşılığını verdi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ise şöyle dedi: “Süre kısa, mal da bitmeyecek kadar çoktur.”

Ardından Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onu Zübeyr b. Avvam’a teslim etti. Zübeyr de (itirafta bulunması için) onu sıkıştırdı.

Daha önce Huyey orada bulunan bir harabeye gitmişti. Amcası “Huyey’in şu harabede dolaştığını gördüm” dedi. Bunun üzerine gidip o harabede çuvalı aradılar ve buldular.⁽⁶⁹⁾

Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* İbn Ebi’l-Hukayk’ın⁽⁷⁰⁾ iki oğlunu öldürdü.

Huyey, içinde Nadir oğullarının süs eşyalarının bulunduğu bu çuvalı alıp getirmişti.

(69) Yani Müslümanlar, içinde süs eşyalarının olduğu çuvalı buldular.

(70) Yani Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, İbn Ebi’l-Hukayk’ın oğlu Abdullah Ebu Rafi’yi öldürdü. O, yahudilerin ileri gelenlerinden büyük bir tüccardı.

Bunlardan biri Huyey b. Ahtab'ın kızı Safiye'nin kocası idi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi sellem* bunların kadınlarını ve çocuklarını esir aldı. Ahitlerini bozmaları sebebiyle de mallarını da Müslümanlar arasında paylaştırdı. Ayrıca onları topraklarından sürgün etmek istedi. Bunun üzerine şöyle dediler: “Ey Muhammed! İzin ver bu topraklarda kalıp ekimini, biçimini yapalım.”

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ve ashabının tarlada çalışıp işini görecektir⁽⁷¹⁾ köleleri yoktu. Kendilerinin de bu işi yapacak zamanları da yoktu. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, çıkan ekin ve hurmaların yarısı kendilerinin olacak şekilde Hayber'i onlara verdi. Süreyi de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* belirleyecekti.

Abdullah b. Revaha her sene gider, çıkacak malı hars (takdir) eder ve ona göre çıkacak miktarın yarısını onlara verirdi.

Dedi ki: Bu sefer onlar Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e Abdullah b. Revaha'nın, hars

(71) Yani çiftçilik işlerini bilen (Mütercim).

(takdir)⁽⁷²⁾ konusundaki aşırı titizliğini şikayet ettiler. Hatta ona rüşvet vermek istediler. Bunun üzerine Abdullah b. Revaha onlara şöyle dedi: ‘Ey Allah’ın düşmanları! Bana haram mı yedireceksiniz? Allah’a yemin ederim ki ben size, en çok sevdiğim kişinin yanından geliyorum. Size olan nefretim, maymun ve domuzlara olan nefretimden daha fazladır. Ancak size olan nefretim de diğer taraftan Peygamber’e olan sevgim de asla beni adaletsizliğe sevk edecek değildir.’

Onlar da bu sefer şöyle dediler: ‘İşte gökler ve yerler bununla (adaletle) kaim olmuştur.’

Devamla şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Safiye’nin gözlerinde morluk görünce dedi ki: ‘Ey Safiye! Gözlerindeki bu morluk nedir?’ Safiye şöyle cevap verdi: ‘Başımı İbn Ebi’l-Hukayk’ın kucağına koymuş uzanırken uyuyakalmıştım. Rüyamda ay gibi bir şeyin

(72) Hars; hurma yahut asmada bulunan yaş haldeki ürünün, kuruduğunda ne kadar çıkacağını tahmin yoluyla tespit etmektir.

kucağıma düştüğünü gördüm. Bunu ona haber verince bana tokat atıp şöyle dedi: ‘Sen Yesrib hükümdarını mı temenni ediyorsun?’

Safiye şöyle devam etti: ‘Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* insanlar arasında en nefret ettiğim kişiydi. Çünkü kocamı, babamı ve kardeşimi öldürmüştü. Ancak Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana o kadar çok sebep beyan edip, ‘Ama baban Arapları bana karşı kışkırttı. Şunları yaptı... bunları yaptı...’ deyip durdu. Sonunda bu kötü his benden uzaklaşıp gitti.’

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hanımlarından her birine (Hayber mahsulünden) yılda seksen vesak⁽⁷³⁾ hurma ve yirmi vesak arpa verirdi.

Ömer b. Hattab dönemi geldiğinde bu yahudiler Müslümanları aldattılar ve İbn Ömer’i bir evin üstünden aşağı attılar.

(73) Vesak: 60 sa’ alan büyük bir kaptır. Yaklaşık 130 kg’a tekabül eder. Bir sa’ da 4 müddür. Bir müd ise iki avuç dolusudur.

Bunun üzerine Ömer b. Hattab şöyle dedi: ‘Hayber’de hissesi olanlar hisselerini almak için hazır bulunsun.’ Böylece Hayber’i onların arasında taksim etti.

Bu sefer yahudilerin reisi şöyle dedi: ‘Bizi buradan çıkarma. Bırak burada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ve Ebu Bekir’in kalmamıza izin verdikleri şartlarda kalalım.’ Ömer *radiyallahu anh* ise reislerine şöyle dedi: ‘Yoksa sen, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in sana söylediği sözün, yanımda bir hükmünün kalmadığını mı düşünüyorsun: ‘*Bineğin seni alıp Şam’a doğru hiç durmadan günbegün götürdüğünde ne yapacaksın?*’

Ardından Ömer, o toprakları Hudeybiye eh-linden Hayber Savaşına katılanlar arasında pay etti.”⁽⁷⁴⁾

(74) *Sahih-i İbn Hibban; el-Müsned es-Sahih Ala et-Tekasim ve'l-Envâ*, no: 5199, İmam Allame Hafız Muhammed b. Ahmed b. Ebu Hatim et-Temimi el-Büsti (ö.354h.).

37- HRİSTİYAN ÖLDÜ VESSELAMI!

Şeyhülislam İbn Teymiyye şöyle diyor: “Allah’a hamdolsun Müslümanlar hiçbir konuda onlara muhtaç değiller.

Bir keresinde Halid b. Velid, Ömer b. Hattab’a bir mektup gönderdi. Şöyle diyordu: ‘Şam’da hristiyan bir katip var, haraç mallarını hesaplama işleri ancak onunla yürüyor.’

Ömer b. Hattab kendisine ‘Ona görev vermeyin’ diye haber gönderdi. Halid ise ‘O olmadan iş yürümez’ diye cevap yazdı. Ömer tekrar ‘Ona görev vermeyin’ diye haber gönderdi. Halid b. Velid, ‘Şayet onu görevlendirmezsek mallar zayi olacak’ diye mektup yazınca Ömer kendisine şunu yazdı: ‘Hristiyan öldü. Vesselam.’

Nitekim *Sahih*’te⁽⁷⁵⁾ geçen bir rivayette Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*’den aktarıldığına göre bir müşrik, beraberinde savaşmak üzere yanına geldi.

(75) Yani Buhari’de...

Ancak Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona ‘Ben müşriklerden yardım almam’ dedi.^{(76)»(77)}

38- SULTANLARIN KAPISINA GİRME

Şeyhülislam İbn Teymiyye şöyle diyor: “Müşrikler, işkence olsun diye sahabîlerin Mekke’de rahat hareket etmelerini engellemişlerdi. Bundan dolayı çoğu Habeşistan topraklarına hicret etti. Adaletli bir hükümdarın yanında, o hristiyanların arasında yaşamayı kendi kavimleriyle beraber yaşamaya tercih ettiler. Geriye kalanlar da çektikleri işkencelere ek olarak evlerini, barklarını ve mallarını terk etmek zorunda kaldılar. Hatta müşrikler onların bazılarını öldürdüler.

Bazılarını dövüyor, bazılarını da en zorunlu ihtiyaçlarından alıkoyuyorlardı. Kimisinin göğsünün üzerine kayalar koyuyorlardı. Bunun gibi daha nice işkenceler yapıyorlardı.

(76) Ebu Davud, 2372.

(77) *Mecmuu’l-Fetava*, 28/643, Şeyhülislam Ebu’l-Abbâs Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

İşte Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ümmetinden olan her mümin böyledir! Allah'a itaat uğrunda eziyeti, masiyetle gelecek ikramlara tercih eder. Ahmed b. Hanbel de bunun örneğidir. Zincirlere vurulmayı, hapsedilmeyi ve işkencele re katlanmayı; sultanın ve askerlerinin emirlerine muvafakat etmeye; Allah'a, kelamı hususunda hak olmayan bir şeyi söylemeye, bilmediği bir hususta konuşmaya tercih etmişti. Zira onlar, karşısına, Kitap ve sünnete muhalif sözlerle çıkıyorlardı. Dolayısıyla bu sözler batıl idi.

Diğer taraftan izaha muhtaç, mücmel ifadeler de kullanıyorlardı. Bütün bunların karşısında imam Ahmed onlara şöyle diyordu: 'Ben bunun ne olduğunu bilmiyorum.' Allah adına hak olmayan sözlerinde onlara muvafakat etmemiş, bilmediği bir hususta Allah adına da konuşmamıştı.⁽⁷⁸⁾

(78) *Mecmuu'l-Fetava*, 51/18, Şeyhülislam Ebu'l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

39- HACDA NE KADAR HARCADIN?

Süfyan es-Sevri'den⁽⁷⁹⁾ rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: “Minâ'da Halife Mehdi'nin yanına getirildim. Çadırındaydı, yanına girdiğimde selam verdim.

-
- (79) Ebu Abdullah Süfyan b. Said b. Mesruk es-Sevri el-Kufi'dir. H. 79-161 yılları arasında yaşamıştır. Şeyhülislam, zamanında hafızların imamı, ilmiyle amel alimlerin efendisi, hadiste müminlerin emîri idi. Mutlak müctehid, abid, zahit ve asrının önderlerindi. Zehebî, *Siyer A'lam en-Nübela*'da şöyle der: Şeyhülislam, zamanında hafızların imamı, ilmiyle amel alimlerin efendisiydi. Ebu Hanîfe kadı olmayı kabul etmediğinden dolayı Abbasî halifelerinden Ebu Cafer el-Mansur'un hapishanesinde vefat ettikten sonra Halife Mansur kadılık görevini kimin alabileceğini sorunca ona Süfyan es-Sevri'yi gösterdiler. Onun zamanın en büyük alimi olduğunu söylediler. Bunun üzerine Halife Mansur kadılık görevini üstlenmesi için kendisine haber gönderdi. Ancak o sürekli kaçtı. Nihayetinde Hicrî 150 yılında Kufe'den çıkıp Mekke'ye yerleşmeye mecbur kaldı. Halife Mansur bütün beldelere haber gönderip “Süfyan es-Sevri'yi getirene 10 bin (dirhem) vardır” diye tamim yayınlattı.

Bana şöyle dedi: ‘Neredesin? Seni çok aradık, bir türlü ulaşamadık. Seni bize getiren Allah’a hamdolsun. İhtiyacını bize arz et’

Kendisine dedim ki: ‘Sen, yeryüzünü zulüm ve adaletsizlikle doldurdun. Bu yüzden Allah’tan kork da bu, senden sonra gelen gelenlere örnek olsun.’

Başını önüne doğru eğerek salladı, sonra şöyle dedi: ‘Ondan sonra peki bunu yapmaya (o hakları ödemeye) gücüm yetmezse ne yapayım, ne dersin?’

Ben de kendisine dedim ki: ‘O zaman bu işi başkasına bırakırsın.’ Başını tekrar salladı, sonra ‘İhtiyaçlarını bize arz et’ dedi.

Ben de kendisine şöyle dedim: ‘Ensar, muhacir ve onlara güzel bir şekilde tabi olanların çocukları kapıdalar. Onlar hakkında Allah’tan kork, haklarını ver.’

O yine başını salladı ve şöyle dedi: ‘Ey Ebu Abdullah! İhtiyacını bize arz et’

Ben ne söyleyeyim, neyi arz edeyim? İsmail b. Halid bana şunu anlattı:

‘Ömer *radiyallahu anı* haccettiğinde Beytü’l-mal sorumlusuna ‘Ne kadar harcadın?’ diye sorar. O, ‘On kûsur dirhem harcadım’ diye cevap verir. Ben ise burada o kadar büyük şeyler görüyorum ki dağlar bile altından kalkamaz.’”(80)

40- HEPİNİZ DELİSİNİZ

Teym oğullarından bir grup insan Esed oğullarından bir delinin yanına girdiler. Onunla çok uğraştıkları zaman o da onlara şöyle dedi:

“Ey Teym oğulları! Sizden daha şanslı bir kavim tanımıyorum.”

Onlar “Nasıl yani?” deyince o da şöyle dedi: “Esed oğulları kabilesinde benden başka deli yok. Buna rağmen beni bağlıyorlar. Fakat siz he-

(80) *Hilyetu’l-Evliya ve Tabakatü’l-Esfiya*, 7/44-45, Hafız Ebu Nuaym Ahmed b. Abdullah el-İsfahanî (ö.430h.).

piniz delisiniz. Buna rağmen içinizde bağlı tek kişi yok.”⁽⁸¹⁾

41- MUHAKKAK ARALARINA KİN VE DÜŞMANLIK GİRER

İbrahim b. Abrurrahman b. Avf’tan rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: Kisra’nın hazineleri Ömer b. Hattab’a getirildi. Bunun üzerine Abdullah b. Erkam, Ömer’e “Sen bunları dağıtana kadar beytülmalde mi tutacaksın?” diye sordu.

Ömer şöyle cevap verdi: “Hayır vallahi! Bunları dağıtmadan herhangi bir eve koymam.” O, malları da mescidin ortasına koydu. Gece boyunca başında nöbet beklediler. Sabah olunca Ömer o malların üzerine açtı, altınlar ve gümüşler parıl parıl parlıyordu.

Bunu gören Ömer ağlamaya başladı. Abdurrahman b. Avf (r.a.) kendisine “Ey Müminlerin

(81) *Ehbaru’z-Zurafa ve’l-Mütemâcinin*, s. 46, İbnü’l-Cevzi; Ebü’l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

emîri, neden ağlıyorsun? Vallahi bugün sevinç ve şükür günüdür” deyince Ömer şöyle cevap verdi:

“Vay haline! Şüphe yok ki bunlar hangi kavme verilmişse muhakkak onların arasına kin ve düşmanlık girmiştir.”⁽⁸²⁾

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“Mallar ve oğullar dünya hayatının ziynetidir. Baki kalacak olan salih ameller Rabbin katında sevap olarak daha hayırlı, ümit bağlamaya daha layıktır.”** (Kehf, 46)

Abdurrahman es-Sa'di şöyle demiştir: Şüphesiz mallar ve oğullar dünya hayatının süsüdür, bunun ötesinde bir şey değildir. İnsan için baki kalacak ve onu mutlu edecek şey salih amelleridir. Bu ise Allah'ın ve kulların hukukundan olan bütün vacip ve müstehab amelleri kapsar: Namaz, zekat, sadaka, hac, umre, tesbihat, hamd,

(82) *Tarihu Medineti Dimeşk*, 7/339, “İbn Asakir” diye bilinen imam, alim, hafız Ebü'l-Kasım Ali b. Hasan b. Hibetullah eş-Şafîi (ö.371h.).

tehlil, tekbir, kıraat, ilim talebi, iyiliği emretmek, kötülükten alıkoymak, sıra-ı rahim, anne babaya iyilik, eşlerin, kölelerin, sahip olduğu hayvanların hakkını ifa.. yani mahlukata dönük bütün iyilik şekilleri.. bütün bunlar baki kalacak salih amellerdendir.

İşte bu ameller Allah katında sevap olarak daha hayırlı, ümit bağlamaya daha layıktır. Zira sevabı bitmez, ilelebet artarak devam eder. İhtiyaç anında faydası, sevabı beklenir.

İşte yarışanların asıl yarışması, çabalayanların tahsil etmesi gereken alan burasıdır.

Şunu bir düşün: Allah dünyayı, dünyanın hallerini ve yok olacağını örnekle anlatırken dünyada bulunanların iki tür olduğunu zikretmiştir:

Bir tür, dünya hayatının süsüdür. Az bir müddet onunla eğlenilir. Sonra sahibine hiçbir fayda bırakmadan zail olup gider. Hatta zarar dahi verebilir. Bu süs, mallar ve oğullardır.

Diğeri ise bakidir ve sahibine kesintisiz şekilde fayda sağlar ki onlar da salih amellerdir.”⁽⁸³⁾

42- “LÜKA’ OĞLU LÜKA”

Huzeyfe b. Yeman’dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Dünyada insanların en mutlusu, lüka’ oğlu lüka’ olmadıkça kıyamet kopmaz.”⁽⁸⁴⁾

(83) *Teysirü'l-Kerim er-Rahman Fi Tefsir-i Kelami'l-Mennan*, s. 479, Şeyh Abdurrahman b. Nasır es-Sa'di (ö.1376h.).

(84) “Lüka’ oğlu lüka’ :” Aslı bilinmeyen, ahlakı beğenilmeyen kimselerdir, bayağı/adi kimse demektir. Ahmaklık manasında yergi ifade eden bir sıfattır. Araplarda “lüka,” köleye denirdi. Daha sonra ahmak, pis kimse manasında kullanılmıştır. Bazen küçük çocuk için kullanıldığı da olmuştur. Eğer yaşı büyük için kullanılırsa bununla ilmi ve akıllı kıt kimse kastedilir. (*en-Nihaye Fi Garibi'l-Hadis* 4/862). Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, ahir zamanda yönetim ve hükümde tecrübesi olmayan insanların çıkacağını anlatmaktadır. Bu durum, insanların ıslah halinden fesat haline dönmelerinden ve fitnelerin yayılmasından sonra olacaktır. Buna bağlı olarak “kıyamet kopmaz,” yani kıyamet günü

Yine Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre dedi ki: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Dünya, lüka’ oğlu lüka’ların eline geçmedikçe yok olmaz (kıyamet kopmaz).”⁽⁸⁵⁾

Aynı şekilde Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*’den, kıyametin sadece şerli insanların üzerine kopa-çağı bilgisi de sabit olmuştur. Tevhid ve iman eh-

gelmez... “İnsanların en mutlusu,” yani insanlar arasında en mutlu, makam-mevki olarak en yüksek, yaşamı en rahat ve dünya işlerinde sözü en çok geçerli olan... “Lüka’ oğlu lüka,” yani adi oğlu adi... soyu soppu bilinmeyen...

Bkz: Tirmizi, 2209; Ahmed, 23303.

- (85) Ahmed, 3820. Hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ahir zamanda hallerin değişeceğini, fesat ehlinin dünyaya galip geleceğini, malik olacaklarını, insanları cehalet ve heva ile yöneteceklerini haber vermektedir. Ve bu sınıftan olan insanların insanların en bahtiyarları olup dünyadan en çok nasiplenene insanlar olacağını beyan etmiştir. Bunun sebebi de nübüvvetin şiarlarından/alametlerinden olan ilmin yeryüzünden kalkıp yerine cehaletin yayılmasıdır.

line gelince, onların ruhlarını kıyamet kopmadan önce tatlı bir rüzgâr kabzedecektir.

Enes'ten rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Yeryüzünde ‘Allah! Allah’ diyen kimse oldukça kıyamet kopmaz.”⁽⁸⁶⁾

43- KABİLEYE, KABİLENİN MÜNAFIGI EFENDİ OLURSA

Allah Teala şöyle buyurmuştur: “**Hiçbir memleket de yoktur ki Biz onu kıyamet gününden evvel helâk edecek veya şiddetli bir azaba uğratacak olmayalım. Bu, kitapta yazılmıştır.**” (İsra, 58)

Abdurrahman es-Sa'di şöyle demiştir: “Yani peygamberleri yalanlayan hiçbir memleket yoktur ki kıyamet günü gelmeden onları helak etmeyelim yahut şiddetli bir azaba uğramayalım. Bu, Allah'ın yazdığı, hükme bağladığı bir kanundur. Mutlak surette gerçekleşecektir. O halde yalanla-

(86) Müslim, 148.

yanlar hiç beklemeden; ‘azab’ın miadı gelmeden, ‘azap’ sözü gerçekleşmeden Allah’a dönmeye ve peygamberlerini tasdik etmeye koşsunlar.”⁽⁸⁷⁾

İmam Ahmed’in Ömer’den rivayet ettiğine göre (o şöyle demiştir): “Şehirlerin, mamur oldukları halde harabeye dönmesi yakındır. Bunun üzerine ‘Mamur oldukları halde nasıl olur da harabeye döner?’ diye sorulunca şöyle cevap verdi: ‘O şehirlerin azgınları/günahkârları takva ehline üstün geldiği, kabileleri de o kabilenin münafıkları yönettiği zaman...’”⁽⁸⁸⁾

44- MASIYETLERİN SONUÇLARI

Enes b. Malik’ten rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Müslümanlardan hasta olan bir adamı ziyaret etti. O kadar

(87) *Teysirü’l-Kerim er-Rahman Fi Tefsir-i Kelami’l-Mennan*, s. 461, Şeyh Abdurrahman b. Nasır es-Sa’di (ö.1376h.).

(88) *ed-Dau ve’d-Deva*, s. 85, İbn Kayyim; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşki el-Hanbelî (ö.851h.).

zayıflamıştı ki kuş gibi olmuştu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona sordu: “Yaptığın bir dua yahut Allah’tan istediğin bir şey var mıydı?” Adam dedi ki: “Evet. Şöyle derdim: Allah’ım! Ahirette bana vereceğin azabı dünyada bana çektir.” Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “*Subhanallah! Sen bunu kaldıramazsın (yahut buna gücün yetmez). ‘Allah’ım bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi cehennem azabından koru!’ deseydin ya!*”

Enes dedi ki: “Adam o şekilde dua etti, neticesinde şifa buldu.”⁽⁸⁹⁾

“Şeyhulislam” ve “Haremeyn’in abidi” lakabı ile anılan Fudayl b. İyad el-Horasanî (ö.187h.) şöyle demiştir: “Ben Allah’a isyan ettiğimde bunun, bineğimin ve eşimin huyunu dahi etkilediğini gördüm.”⁽⁹⁰⁾

(89) Müslim, 2688.

(90) *ed-Dau ve'd-Deva*, s. 93, İbn Kayyım; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşki el-Hanbelî (ö.851h.).

45- MUSİBETLERDEN KORUNANLAR

İmam Kurtubi der ki: “Hangi belde de şu dört kimse varsa o beldenin halkı musibetlerden korunur:

1- Adil olup zulmetmeyen imam,

2- Hak yol üzere olan alim,

3- İyiliği emredip kötülükten nehyeden, ilim talep etmeye ve Kur’anı öğrenmeye teşvik eden hocalar,

4- Kadınları tesettürlü olup eski cahiliye devri kadınlarının yaptığı gibi açık-saçık dolaşmayan...”⁽⁹¹⁾

46- ANNE-BABANIN EVİNDE OTURUP BEKLESEYDİ YA!

Ebu Humeyd es-Sâidi’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, zekât toplama işi için bir adama görev verdi. Adam işini

(91) *el-Cami’ Li-Ahkami’l-Kur’an*, 4/49, Âl-i İmran Suresi 21. ayetin tefsiri, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi (ö.671h.).

bitirip dönünce şöyle dedi: “Ey Allah’ın Rasûlü! Bunlar sizin, şu da bana hediyedir.”

Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona şöyle dedi:

“Annenin-babanın evinde otursaydın ya! Bakalım o zaman sana bir hediye gelecek miydi, gelmeyecek miydi?”

Daha sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* akşam vakti namazın ardından minbere çıktı, Kelime-i Şehadet getirdi, Allah’ı layıkı veçhiyle övdü, sonra şöyle dedi:

“Size ne oluyor da ben sizden birine bir vazife veriyorum, o da vazifeyi yapıp geldiğinde şöyle diyor: ‘Bunlar sizin, şu da bana hediyedir.’ Bu adam annesinin-babasının evinde otursaydı ya! Bakalım o hediye ayağına gelecek miydi, gelmeyecek miydi? Muhammed’in canı elinde olan Allah’a yemin ederim ki kim zekât malından bir şeyi⁽⁹²⁾ kendine saklarsa, o muhakkak kıyamet günü o

(92) Yani şer’i bir hak ve izin olmadan zekât malından bir şey alırsa...

sakladığı malı boynuna yüklenmiş olarak⁽⁹³⁾ gelir. Bu sakladığı mal bir deveyse⁽⁹⁴⁾ böğüren bir deve olarak gelir; bir inekse⁽⁹⁵⁾ böğüren bir inek olarak; bir koyun⁽⁹⁶⁾ ise meleyen bir koyun olarak gelir. Ben size tebliğ ettim.”

Bunun üzerine Ebu Humeyd şöyle dedi: “Sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* elini koltuk altındaki beyazlık görünecek kadar kaldırdı.” Ebu Humeyd şöyle dedi: “Bunu Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*’den Zeyd b. Sabit’le beraber dinledik. İsterseniz ona sorun.”⁽⁹⁷⁾

(93) Yani çaldığı malı yüklenmiş olarak...

(94) Yani çaldığı mal deveyse, o deveyi sırtına almış olarak gelir.

(95) Yani çaldığı mal inekse, o ineği sırtına almış olarak gelir.

(96) Yani çaldığı mal koyunsa, o koyunu sırtına almış olarak gelir.

(97) Buhari, 6636. Hadisin fıkına dair bazı meseleler: Emîrlik/yöneticilik emanettir; emîr de yönetici de bundan dolayı hesaba çekilecektir. Dolayısıyla bir vazifeyi üstlenen kişinin bu vazifeyi; eğer bu makamda olmasaydı gerçekleştiremeyeceği şahsî maslahatı için kullanması doğru değildir.

47- HELAL LOKMA YEMEK

Ebu Abdullah Ahmed b. Hanbel'e soruldu: "Ey Ebu Abdullah, Allah'ın merhameti üzerine olsun! Kalpler neyle yumuşar?" O, ashabına bakıp göz attı. Sonra başını indirip bir müddet durdu. Sonra kaldırdı ve şöyle dedi: "Evladım, helal lokma ile olur."

Ben de Abdulvehhab el-Varrak'ın yanına gidip ona da sordum: "Ey Ebu'l-Hasan, kalpler neyle yumuşar?" Dedi ki: "Ey Ebu'l-Hasan, kalpler neyle mi yumuşar? (Dedi ki:) **'Kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur.'**" (Rad, 28)

Kendisine "Ahmed b. Hanbel'in yanından geliyorum" deyince sevinçten yüzüne kan geldi, bana sordu: "Ahmed b. Hanbel ne dedi?" Dedim ki: "Helal lokma yemekle' dedi." Bunun üzerine şöyle dedi: "Sana işin cevherini öğretmiş, cevherini öğretmiş."⁽⁹⁸⁾

(98) *Menakıbü'l-İmam Ahmed b. Hanbel*, s. 190, İbnü'l-Cevzi; Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

48- BİZE HELALDEN BAŞKASINI YEDİRME

Allah Teala şöyle buyurmuştur: **“Ey rasûller! Helâl şeylerden yiyiniz ve salih amel işleyiniz. Çünkü Ben, ne yaparsanız hep bilirim.”** (Müminun, 51)

Tabiînden imam Hasan el-Basri şöyle demiştir: “Mekke’de bir kumaş tüccarının dükkânına girdim. Ondan bir elbise almak istiyordum. Adam kumaşı çok övüp yemin etmeye başlayınca bırakıp çıktım. Kendi kendime ‘Böyle insanlardan alışveriş yapmamak gerekir’ dedim ve gidip başkasından satın aldım.

İki sene sonra tekrar hacca gittim. Yine aynı adamın yanına gittim. Fakat bu sefer ne kendi kumaşını övüyor ne de yemin ediyordu.

Ona dedim ki: ‘İki sene önce yanına geldiğim adam değil misin?’ ‘Evet’ dedi. Ben de ‘Peki, seni bu hâle getiren nedir? Artık ne malını övüyor ne de yemin ediyorsun’ dedim.

Adam dedi ki: ‘Bir eşim vardı. Eve az şeyle geldiğimde onu küçümsüyor, çok şeyle geldiğimde yetersiz görüyordu. Allah bana rahmet nazarıyla baktı da kadın vefat etti. Ondan sonra başka bir kadınla evlendim. Sabah evden çıkıp çarşıya gitmek istediğimde yakamı tutuyor, ardından şöyle diyor:

‘Bey! Allah’tan kork! Bize helalden başka bir şey yedirme. Sen az getirsen de biz onu çok görürüz. Hiçbir şey getirmesen de biz yün eğirmekle⁽⁹⁹⁾ sana yardımcı oluruz.’”⁽¹⁰⁰⁾

İbn Kesir şöyle demiştir: “Allah, peygamberlerinin hepsine helalden yemeyi ve salih ameller işlemeyi emretmektedir. Bu da helalin, salih amellere yardımcı olduğuna delalet eder. Peygamberler de bu emri en güzel şekilde ve tam olarak yerine getirdiler. Söz, amel, irşat ve nasihat

(99) Yani yün ve pamuğu eğirir, elbise yapıp satarız; yine de haram yemeyiz.

(100) *el-Mücalese ve Cevahiru'l-İlm*, 5/252, no: 2091, Malikî kadısı Ebu Bekir Ahmed b. Mervan b. Muhammed Dineveri (ö.333h.).

adına bütün hayırları işlediler. Allah, kullar adına onların mükafatını en hayırlısıyla ihsan etsin!”⁽¹⁰¹⁾

49- BİZİM DE ONLARIN DA SELAMETTE OLMASI, BİZİM SEVAP ALIRKEN ONLARIN GÜNAH KAZANMASINDAN HAYIRLIDIR

Fadl b. Dükeyn şöyle demiştir: Bize Süleyman el-Ameş şunu anlattı: İbrahim en-Nehaî -ki bir gözü kördü- ile birlikte çıktık, camiye gidecektik. Kûfe'nin yolunu ortalayınca bana şöyle dedi: “Ey Süleyman!” “Buyur” dedim. Dedi ki: “Kûfe'nin kenar sokaklarından gitsek de cahillere rastlamasak ne dersin? Birimiz kör, birimiz yarı âmâ/kör. Gıybetimizi yapıp günah kazanacaklar.” Ben de dedim ki: “Ey Ebu İmran! Biz sevap, onlar ise günah kazansa sana ne zararı var?”

Bunun üzerine İbrahim en-Nehaî şöyle dedi: ‘Fesubhanallah! Aksine bizim de onların da selamette olması, bizim sevap alırken onların da günah kazanmasından hayırlıdır.’

(101) *Tefsiru'l-Kur'an el-Azim*, İbn Kesir (ö.774h.).

İmran el-Hayyat şöyle demiştir: İbrahim en-Nehaî'yi hastayken ziyaret etmek için yanına geldik. Ağlıyordu. 'Neden ağlıyorsun?' diye sorduk. Dedi ki: 'Ölüm meleğini bekliyorum. Bilmiyorum ki beni cennetle mi müjdeleyecek, yoksa cehennemle mi?'

Halbuki o, fıkıhta imamdı. Büyük âlimler onu tazim ederlerdi. Hatta Said b. Cübeyr şöyle derdi: 'Aranızda İbrahim en-Nehaî varken bana mı fetva soruyorsunuz?!'

Çok heybetli biriydi. Emîrlerin saygı gördüğü kadar saygı görürdü. Fetva vermekten kaçınır, bu hususta kendini ehil görmez, "İş bana mı kaldı?!" diye söylerdi. Mescidin direklerine yaslanarak oturmaktan hoşlanmaz, sorulmadan konuşmazdı. Henüz 18 yaşındayken insanlar ondan ilim öğrenmeye başladılar. Ayrıca bir gün oruç tutar, bir gün iftar ederdi."⁽¹⁰²⁾

(102) *el-Muntazam Fi Tarihi'l-Müluk ve'l-Ümem*, 7/12-22, İbnü'l-Cevzi; Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

50- BENİ ASLA ZAYİ ETMEZ!

Abdülvahid b. Zeyd⁽¹⁰³⁾ şöyle demiştir: “Bir gemide deniz yolculuğuna çıkmıştım. Fırtına bizi denizdeki adalardan birine sürükledi. Adaya çıktığımızda bir putun önünde duran ve ona ibadet eden bir adam gördük. Kendisine “Teknemizde senin yaptığını yapan kimse yok” deyince o, “Peki, siz kime ibadet ediyorsunuz?” diye sordu.

Biz de “Allah’a” dedik.

O, “Allah da kim?” deyince, biz “Arşı semada, saltanatı da yeryüzünde olan Allah’a!” dedik. O, “Siz bunu nasıl bildiniz?” dedi.

Biz de dedik ki: “O bize mucizelerle gelen bir elçi (peygamber) gönderdi. İşte bunları o peygamber bize anlattı.” Dedi ki: “Peki, peygamberinize ne oldu?” Dedik ki: “Risalet görevini yerine getirince Allah onu kendi katına aldı.” Dedi ki:

(103) Abdülvahid b. Zeyd Ebu Ubeyde el-Basri, zahid ve örnek biriydi. Abidlerin ve tasavvuf erbabının hocasıydı. Kendi döneminin en büyüğüydü. Hasan el-Basri’nin talebelerinden biriydi. (ö.117h.).

“Peki size herhangi bir alamet bırakmadı mı?” Dedik ki: “Bize Allah’ın kitabını bıraktı.” O o zaman dedi ki: “Bana o kitabı gösterin.” Kendisine Mushafı getirdik.

Ancak “Ben okuma bilmiyorum” dedi. Bunun üzerine kendisine bazı ayetleri okuduk. Ağlamaya başlayıp şöyle dedi: “Bu kelamın sahibine isyan etmek bir kula asla yaraşmaz.” Müslüman oldu ve İslam’ı da güzel bir şekilde yaşamaya başladı.

Sonra, bizimle beraber gelmesini istedik, kabul etti. Kendisine Kur’an’dan bazı sureler öğrettik. Gece karanlığı çöktüğünde ve uyumak için yataklarımıza çekilince... Şöyle dedi: “Ey insanlar! Beni kendisine irşat ettiğiniz o zat (Allah) gece olunca uyuyor mu?” Dedik ki: “O Hay ve Kayyum’dur. O’nu ne uyku ne de uyuklama tutar.”

Bunun üzerine şöyle dedi: “Bir kölenin (kulun), efendisinin huzurunda uyuması su-i edeptir.” Sabaha kadar namaz kılıp ağladı.

Daha sonra biz Abadan⁽¹⁰⁴⁾ şehrine varınca ben arkadaşlarıma şöyle dedim: “Bu adam İslam’a daha yeni girmiş yabancı ve yalnız bir adamdır. Kendisine aramızda bir şeyler toplayıp versek yeridir.” Onlar da öyle yaptılar.

Topladıklarımızı ona vermek istedik. “Bu nedir?” diye sordu. Biz de “Senin için topladığımız bir nafakadır” dedik. Bunun üzerine şöyle dedi:

“Sübhanallah! Siz, bana bir yol gösterdiniz ama kendiniz o yolu bilmiyorsunuz. Ben tek başıma bir adada yaşıyordum. O’ndan başkasına ibadet ettiğim halde beni yalnız bırakmadı, zayı etmedi. Şimdi ben O’na ibadet ettiğim halde beni nasıl zayı eder?! Hem de O her şeyin yaratıcısı ve de rızkını veren iken!”

Sonra bizi bırakıp yoluna gitti.

Birkaç gün sonra kendisinin bir yerde olduğunu ve ölümle pençeleştiğini haber aldım. Hep beraber yanına gittik. Son nefeslerini ver-

(104) İran’ın güneybatısında, Huzistan bölgesinde, Şattü’l-Arab nehri kıyısına düşen bir şehirdir.

mek üzereydi. Selam verip “Bir ihtiyacın var mı?” diye sordum. Bana şöyle cevap verdi: “Ben henüz O’nu tanıımıyorken sizi adaya getiren zat bütün ihtiyaçlarımı karşıladı.”

Yakınında bir yere oturdum. Bir müddet onu teselli etmek istiyordum. Uyku gözüme galip gelince uyudum. Abadan mezarlığında, içinde kubbe bulunan bir bahçe gördüm. Kubbenin altında bir yatak, yatağın üstünde de görmediğim güzellikte bir cariyeye duruyordu. Cariye, “Allah için onu bir an önce hazırlayın, çünkü onu çok özledim” deyip duruyordu.

O esnada uyandım. Adam ölmüştü. Yıkayıp kefenledim.

Gece olunca uyumuştum ki kendisini güzel bir şekilde gördüm. Cariye de kubbenin altında, o yatağın üstündeydi. O da yanına oturmuş, şu ayeti tekrar ediyordu:

“Sabrınız karşılığında sizlere selam olsun! Cennet yurdu ne güzel bir akıbetir!” (Rad, 24)

Temiz kalplerin kandilleri, yaratılışın kökünde, daha Şeriat kendisine gelmeden parlar:

“Ateş değmese bile neredeyse yağın kendisi ışık verecek. Nur üzerine nurdur. Allah dilediğini nuruna ulaştırır (hidayet eder).” (Nur, 35)⁽¹⁰⁵⁾

51- BİRİSİ ALLAH RASÛLÜ ﷺ ADINA YALAN SÖYLESE ONU ÖLDÜRÜRLERDİ

Tarihçi Takiyuddin Ahmed el-Makrizi, Saruca Ahmed b. Abdullah er-Rumi'nin terceme-i halini yazarken şöyle anlatır: “Bir defasında bana Safevi'nin hocası, meclis emîrinden⁽¹⁰⁶⁾ aktardığına göre kendisine şunu anlatmış:

Bana Sultan Melik Berkuk, kendi döneminde yaşayan Acem kökenli bir adamdan söz etti. Adamın ismini de verdi. O adam şöyle diyordu: ‘Buhari ve Müslim’de geçen hadislerle çok aldırış

(105) *el-Mevaiz ve'l-Mecalis*, s. 41-42, İbnü'l-Cevzi; Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

(106) Saray teşkilatında devlet adamlarının katıldığı meclisleri tertip etmekle görevli kimse.

etme, çünkü onların çoğu yalandır.' Sultan dedi ki: Ben de kendisine şöyle dedim: 'Hocaa! Buhari ve Müslim öyle bir zamanda yaşadılar ki şayet bir adam Nebi adına yalan söyleyecek olsa onu öldürürlerdi!'"⁽¹⁰⁷⁾

52- SELÇUKLU VEZİRİ NİZAMÜLMÜLK

Zehebî, büyük ıslahatçı vezir Nizamülmülk hakkında şöyle der: "Büyük vezir, dinin direği Nizamülmülk Ebu Ali Hasan b. Ali b. İshak et-Tusi'dir. Akıl ehli, siyaset adamı ve tecrübe sahibi bir zattır. Bahtiyar, dindar ve mütevazı biriydi. Meclisi kurrarlar ve fakihler ile mamur bir devlet adamıydı. Biri Bağdat'ta, biri Nişabur'da, biri de Tus'ta⁽¹⁰⁸⁾ büyük medreseler⁽¹⁰⁹⁾ açtı. İlme teşvik⁽¹¹⁰⁾

(107) *Dureru'l-Ukudî'l-Feride Fi Teracimi'l-Ayan el-Müfide*, 1/344, Takıyyuddin Ahmed b. Ali el-Makrizi (ö.845h.).

(108) Nişabur'un nahiyelerinden bir nahiyedir ki oraya bağlı 321 tane köy vardır.

(109) "Nizamiye Medreseleri" adıyla meşhur olmuştur.

(110) İslam şeriatına hizmet konusunda büyük bir rol üstlenmiştir.

etti, ilim talebelerin maaş bağladı. Hadis de okuttu. Namı her tarafa yayıldı. Babası da Beyhak'ta bulunan büyük tüccarlardan biriydi. Nizamülmülk ilk olarak orada ilim talebine başlamış ve Arapça nahiv dersleri almıştı. Ayrıca divan katipliği yapmış, Gazne devletinin de hizmetinde bulunmuştu. Daha sonra koşullar değişti ve göç etmek zorundakaldı. Sonunda Sultan Alparslan'a,⁽¹¹¹⁾ daha sonra oğlu Melikşah'a⁽¹¹²⁾ vezirlik yaptı.

Kendisi, vezirlik yaptığı melikleri en iyi⁽¹¹³⁾ şekilde yetiştirmiş, adaletsizlikleri gidermiş, tebaasına iyi davranmış ve vakıflar inşa etmiştir. Bu yüzden büyük alimler ve zatlar onun yanına hicret etmişlerdir. Bundan dolayı onun namı daha da arttı ve bu hal yirmi sene devam etti.

Hayır ehli ve takvalı biriydi. Her zaman salih zatlarla birlikte olmayı tercih ederdi. Hatala-

(111) Kendisine on sene vezirlik yaptı.

(112) Kendisine yirmi sene vezirlik yaptı.

(113) Yönetim esaslarını teşkil eden prensipler ve teoriler konusunda *Siyasetname* adlı kitabını telif etmiştir.

rını kendisine gelip söyleyeni severdi. Bundan etkilenir ve ağlardı.

Hicri 408⁽¹¹⁴⁾ yılında doğmuştur.⁽¹¹⁵⁾ Ramazan ayında öldürülmüştür. Batınîlerden⁽¹¹⁶⁾ biri sofi kılığına girip ona şikayet dilekçesi uzattığında, o da dilekçeyi alırken adam elindeki bıçağı onun kalbine sapladı, olduğu yerde de öldü.

Daha sonra onun katilini bulup öldürürler. Bu olay 485 yılında cuma gecesi Nehavend yakınlarında olmuştu. Son sözü “Beni öldüreni öldürmeyin, ben onu affettim. La ilahe illallah” oldu.

İbn Akil onun hakkında şöyle demiştir: “Nizamülmülk’ün sireti, cömertliği, adaleti ve din ilimlerini ihyası adeta akılları şaşkın bıraktı.

(114) Tus’un köylerinden biri olan Nokan’da...

(115) Annesi, henüz kendisi süt emme yaşında bir bebekken vefat etmiştir.

(116) Nizamülmülk, Hasan Sabbah önderliğinde olup Sünnî İslam ümmeti için büyük tehlike oluşturan Şîî yayılmacılığına, diğer adıyla Haşhaşîlere karşı büyük mücadele vermişti.

Çünkü onun zamanındaki devlet, aslında ilim ehlinin devletiydi.”⁽¹¹⁷⁾

53- BEN KADINLARLA MUSAFAHA ETMEM

Ümeyme bt. Rukeyke'den rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: Ensar'dan bir grup kadınla beraber Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e biat etmek için geldik.

Şöyle dedik:

“Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a şirk koşturmak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, iftira atmak ve iyilikte sana isyan etmemek üzere sana biat ediyoruz.”

O da şöyle dedi: “*Gücünüüzün yettiği, takatiniz dahilinde olan işlerde.*” Kadın dedi ki: “Allah ve Rasûlü bize, bizden daha merhametlidir. Ey Allah'ın Rasûlü, elini ver de sana biat edelim.”

(117) *Siyer A'lam en-Nübela*, 14/144, İmam Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî et-Türkmani (ö.748h.).

Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ben kadınlarla müsafaha etmem,⁽¹¹⁸⁾ benim yüz kadına sözüm, bir kadına sözüm gibidir (veya bir kadına söylediğim söze denktir).⁽¹¹⁹⁾”(120)

54- YALANCI OLDUĞU HALDE SANA DOĞRU SÖYLEDİ!

Ebu Hureyre *radıyallahu anh* şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni, Ramazan ayının zekâtını (fıtr sadakasını) korumakla görevlendirmişti. Bir adam gelip yiyeceklerden avuç avuç almaya başladı. Adamı tutup şöyle dedim: “Allah’a emin olsun ki seni Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e götüreceğim.”

Adam şöyle dedi: “Muhtaç olan biriyim, çoluk-çocuğum da var. Gerçekten de çok muhtacım.” dedi.

(118) Yani kadınların eline dokunmam.

(119) Ben kadınlarla musâfaha etmem, yani ben onların elini tutmam/tokalaşmam. (İbn Mace, 1492).

(120) Nesai, 1492.

Bunun üzerine onu bıraktım. Sabah olunca Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “*Ey Ebu Hureyre, dün gece tutsağın ne yaptı?*” dedi. Ben de “*Ey Allah’ın Rasûlü! Hem muhtaç olduğunu hem de çoluk-çocuğu olduğunu söyledi. Ben de acıdım, onu bıraktım*” diye cevap verdim.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi: “*Sana yalan söyledi, yarın bir daha gelecek.*” Ben de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in “*Yarın bir daha gelecek*” sözü üzerine tekrar geleceğini bildim ve beklemeye başladım. Adam geldi ve tekrardan yiyecek yığınınından avuç avuç almaya başladı. Ben de adamın kolundan tutup “*Seni Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e götüreceğim*” dedim. Adam ise “*Beni bırak, çünkü ben gerçekten ihtiyaç sahibiyim. Çoluk-çocuğum da var, bir daha gelmem*” dedi. Ben de salıverdim. Sabah olunca Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geldi ve “*Ey Ebu Hureyre! Dün gece tutsağın ne yaptı?*” diye sordu. Ben de “*Yine ihtiyaç içinde olduğunu ve çoluk-çocuğunun olduğunu söy-*

ledi, ben de onu salıverdim” dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yine “Sana yalan söyledi, yarın bir daha gelecek” dedi.

Üçüncü defa adamın gelmesini bekledim, adam gerçekten de geldi, yine yiyecek yığınınından avuç avuç alamaya başladı. Onu tekrar yakaladım ve “Seni Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in huzuruna çıkaracağım, bu senin üçüncü ve son gelişi. Her defasında bir daha gelmeyeceğini söylüyor, ancak yine geliyorsun” dedim.

Bu defa şöyle dedi: “Beni bırak, Allah’ın sana fayda vereceği birtakım kelimeleri öğretelim.” Ben de “O kelimeler nelerdir?” dedim.

Şöyle cevap verdi: “Yatağına girdiğinde Ayetü’l-Kürsi’yi [**‘Allah O’dur ki O’ndan başka ilah yoktur. O Hay’dır, Kayyum’dur...’** (Bakara, 255)] sonuna kadar oku. Bunu okursan sabaha kadar Allah tarafından bir koruyucu senle beraber kalır ve şeytan sana asla yaklaşamaz.” dedi.

Ben de onu salıverdim.

Sabah olunca Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yine “Ey Ebu Hureyre, dün gece tutsağın ne yaptı?” diye sordu.

Dedim ki: Ey Allah’ın Rasûlü! Bana, Allah’ın kendileriyle bana fayda vereceği birtakım kelimeler öğreteceğini söyledi. Ben de onu salıverdim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* “Nedir o kelimeler?” diye sordu. Ben de “Bana dedi ki: Yatağına girdiğinde Ayete’l-Kürsi’yi [**Allah odur ki O’ndan başka ilah yoktur. O Hay’dır, Kayyum’dur...**’ (Bakara, 255)] sonuna kadar oku. Bunu okursan sabaha kadar, Allah tarafından bir koruyucu senle beraber kalır ve şeytan sana asla yaklaşamaz’ dedi.” dedim.

Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi: “Evet, kendisi yalancı olduğu halde doğru söylemiştir. Üç gecedir kiminle konuştuğunu biliyor musun?” Ben “Hayır, bilmiyorum” dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “O, şeytandır.” buyurdu.⁽¹²¹⁾

(121) Buhari, 2311.

55- KÜLÜMÜ DENİZE ATINI!

Ebu Said el-Hudri'nin Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'den rivayet ettiğine göre, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, geçmişte yaşayan (yahut sizden öncekilerden) bir adamdan bahsetti. Şöyle buyurdu:

“Allah kendisine mal ve evlat vermişti. Vefatı yaklaştığında oğullarına ‘Size karşı nasıl bir babaydım?’ diye sordu. Onlar, ‘En hayırlı baba.’ cevabını verdiler. Kendisi ise ‘(Kendini kastederek) Fakat o, Allah katında hayır sayılacak hiçbir amel işlemedi.’⁽¹²²⁾ Allah onu diriltecek olursa azap eder’ dedi. ‘Bundan dolayı bakın, öldüğüm zaman beni yakın. Kömür hâline gelince beni

(122) Yani, tevhid dışında Allah'ın kendisini cennete koymasını sağlayacak salih bir amel işlemedi. Rabbine dönecek olursa da yaptıklarından dolayı ona azap edecekti. Buradaki kasıt, hayırlı amelleri külliyyen nefyetmek değildir. Bilakis tevhid dışındaki amelleri nefyetmiştir. Bundan dolayı bağışlanmıştır.

öğütün. Rüzgârlı bir günde o külleri⁽¹²³⁾ savur-
run.”

Allah'ın Peygamberi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: “Bu hususta çocuklarından söz aldı. Onlar da babalarının vasiyetini yerine getirdiler ve rüzgârlı bir havada külünü savurdular. Allah ona ‘Ol!’ dedi, o da anında ayakta bir adama⁽¹²⁴⁾ döndü. Allah ona şöyle dedi: ‘Kulum! Seni böyle yapma-ya iten sebep nedir?’ Dedi ki: ‘Senden korktuğum için.’⁽¹²⁵⁾ Buyurdu ki: ‘İşte orada, (yani bu kelimeyi

(123) Adam ölülerin kefenlerini çalan biriydi. Ölüm ge-
diğinde çocuklarından, öldükten sonra cesedini
yakmalarını istedi. İşlediği kusurlardan korkuyor-
du. Yaktıktan sonra onun kömür halini öğütüp
kül yapmalarını, sonra da o külü, rüzgârı şiddetli
bir günde denize savurmalarını söyledi.

(124) Yani yakılmadan önceki haline geri döndü. “Ol!”
dedi, o da yakılmadan önceki hali gibi kamil bir
insana dönüştü.

(125) Allah ona, bunu yapma sebebini sordu. Adam
“Senden korktuğum için” diye cevap verdi. Böyle
bir amelin onların dininde meşru olma ihtimali
vardır. Bundan dolayı, bunun bağışlanmasına se-
bep olmasını ümit etmiştir.

söyleyince) *Allah'ın rahmeti kendisine yetiştii.*” Bir defasında da şöyle demiştir: “*Onu bu kelimeden başkası kurtarmamıştı.*”

Bu hususu Ebu Osman’a anlattım. Dedi ki: “Ben bunu Selman’dan dinledim. Ancak ‘Beni denize savurun’ diye bir ziyadeyle anlattı.”⁽¹²⁶⁾

56- BANA YOL GÖSTEREN BİR REHBERDİR

Enes b. Malik’ten rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hicret ettiği sırada kendisi öne, Ebu Bekir ise onun terkesine biniyordu. Ebu Bekir daha önce Şam’a çok gelip gittiğinden dolayı yolları biliyordu. Bazı insanların yanından geçtiklerinde onlar “Ey Ebu Bekir! Önündeki bu adam da kim?” diye sorarlarsa Ebu Bekir, “Bana yol gösteren bir rehberdir” cevabını veriyordu.

Nitekim Medine’ye yaşlaştıklarında, Müslüman olmuş Ensar’dan kimselerden Ebu Ümame

(126) Buhari, 5708.

ve arkadaşlarına haber gönderdiler. Onlar da Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ve Ebu Bekir'i karşılamak için çıktılar. "Güven içinde girin, her emrinize itaat edilecektir" dediler. Böylece Medine'ye girdiler.

Enes b. Malik der ki: Ben Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve Ebu Bekir'in Medine'ye girdiği günden daha güzel, daha aydınlık bir gün görmedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatına da şahit oldum. Onun vefat ettiği günden daha karanlık, daha kötü bir gün görmedim."⁽¹²⁷⁾

57- KUR'AN'I ALTI AYDA EZBERLEDİM

Ebu Abdullah b. Harun et-Tusteri -Basra'da mescidimizde ikamet ediyordu- bana şöyle bir şey anlattı: "Ben uzun yıllardır Kur'an'ı ezberlemeye çalışıyordum. Ne zaman bir yeri ezberlesem, ondan önce ezberlediğim yer unutturuluyordu. Öyle ki sanki ilk defa işitmiş gibi oluyordum.

(127) Ahmed, *Müsned*, 12234.

Bu bana çok ağır geldi. Hacca gittim. Oradayken Kabe'nin örtüsüne sarıldım ve bu işi bana kolaylaştırması için Allah'a dua ettim.

Basra'ya döndüm, tekrar Kur'an'ı ezberlemeye başladım. Öyle ki altı ayda Ebu Amr'ın⁽¹²⁸⁾ kıraatine göre ezberledim. Sonra yedi kıraate başladım ve bir sene geçmeden onların çoğunu muhkem bir şekilde ezberledim.”⁽¹²⁹⁾

Büyük sahabî Abdullah b. Mesud şöyle demiştir: “Bize, Kur'an lafızlarını ezberlemek zor ama onunla amel etmek kolay gelirdi. Bizden sonra gelenlere ise Kur'an'ı ezberlemek kolay ama onunla amel etmek zor geliyor.”⁽¹³⁰⁾

(128) Yani Ebu Amr b. el-Ala el-Basri'nin kıraati üzere ezberledim. Bu kıraat, okumamız ibadet olan ve bizi Allah'ın rızasına yaklaştıran on kıraatten biridir.

(129) *Nişvarü'l-Muhadara ve Ahbarü'l-Müzakere*, s. 336, Kadı Ebu Ali el-Muhsin b. Ali b. Muhammed et-Tenuhi el-Basri (ö.384h.).

(130) *el-Cami' Li-Ahkami'l-Kur'an*, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi (ö.671h.).

Yine şöyle demiştir: “Nefsimi elinde tutan Allah’a yemin olsun ki onu hakkıyla tilavet etmek; helalini helal, haramını haram bilmek ve onu Allah’ın indirdiği gibi okumaktır.”⁽¹³¹⁾

58- HAYRI, İNSANLAR İÇİN DEĞİL KENDİM İÇİN İSTEDİM

Zahid İmam Ebu’l-Hasen Seri es-Sakati⁽¹³²⁾ şöyle demiştir: “Ben otuz seneden beri söylemiş olduğum bir ‘elhamdülillah’ sözümünden dolayı Allah’tan bağışlanma istiyorum. Kendisine ‘Bu nasıl olur?’ denildiğinde şöyle cevap verdi: ‘Bağdat’ta çarşıda yangın çıkmıştı. Bir adam bana koşarak gelip ‘Dükkanın yanmadı’ dedi-

(131) *Taberi Tefsiri*, 2/765, İmam müfessir Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi (ö.310h.).

(132) Arif-i Billah Ebu’l-Hasan Seri b. el-Mugalles es-Sakati. Büyük imam, gıdanın tabibi ve kalplerin arındırılması ile bilinen büyük zat. Takva, sünneti yaşama ve tevhid ilimleri hususunda döneminde eşi-benzeri yoktu. Hicrî 3. asırda yaşamıştır. Maruf el-Kerhi’nin talebesi Cüneyd-i Bağdadî’nin de dayısı ve hocasıdır. (ö.253h.).

ğinde ben ‘Elhamdülillah’ dedim. O vakitten beri pişmanım. Çünkü ben hayrı sadece kendim için istemiştim.”⁽¹³³⁾

59- KENDİSİNDEN SONRA HİÇ KİMSEYE NASİP OLMAYAN BİR MÜLK

Gayesi Allah’ın rızasına ulaşmak olan kişiye, Allah dünyadan, istediğinden fazlasını verir.

Seleften bazıları şöyle demiştir: Davud *aleyhisselam* vefat ettiğinde Allah, Süleyman *aleyhisselam*’a bir melek göndererek onun vasıtasıyla sorar: “Benden istediğin bir şey var mı?”

Bunun üzerine Süleyman *aleyhisselam* şöyle der:

“Allah’tan, babamın kalbinin Allah’ı sevdiği gibi, benim kalbimin de Allah’ı sevmesini; babamın kalbinin O’ndan korktuğu gibi benim kalbimin de O’ndan korkmasını (kalbimi böyle bir kalp eylemesini) diliyorum.” Allah onun bu ni-

(133) *el-Vafi bi'l-Vefayât*, s. 85, Selahaddin Halil b. Eybek Safedi (ö.764h.).

yazını takdir etti ve ona, kendisinden sonra hiç kimseye nasip olmayan bir saltanat verdi.⁽¹³⁴⁾

60- ÖLMEK HOŞUNA GİDER Mİ?!

Mücalid'in Şabi'den⁽¹³⁵⁾ rivayet ettiğine göre, o şöyle demiştir: Süleyman b. Abdülmelik, Beytu'l-Makdis'e girdi. Orada yaşlı bir adam gördü. Kendisine "Ey Şeyh! Ölmek hoşuna gider mi?" diye sordu. Yaşlı adam "Hayır vallahi" dedi. Süleyman "Niye?" diye sorunca adam, "Gençliği, şerriyle beraber geride bıraktım. Yaşlılık ise hayrıyla beraber geldi. Öyle ki kalksam Allah'a hamd ederim, otursam Allah'ı zikrederim. İşte ben bu iki hâlimin devam etmesini istiyorum" dedi.⁽¹³⁶⁾

(134) *İbn Receb el-Hanbelî Tefsiri*, s. 212-213, "İbn Receb" diye meşhur olmuş İmam, Allame Ebu'l-Ferec Zeynüddin Abdurrahman b. Ahmed el-Bağdadî ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.795h.).

(135) Fakih, tabiî ve selef döneminin muhaddisi. "İmam Şa'bi" diye meşhur olmuş Ebu Amr Amir b. Şurahbil el-Hemedani eş-Şa'bi (ö.100h.).

(136) *Tarihu Medineti Dimeşk*, 68/174, İbn Asakir.

Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğine göre, o dedi ki: Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Kişinin İslam'da ağaran her saçı için Allah onun bir derecesini yükseltir. O ağaran saç teli karşılığında bir günahı silinir ve ona bir iyilik yazılır.*”⁽¹³⁷⁾

Abdurrahman b. Ebu Bekre'nin, babasından rivayet ettiğine göre, bir adam şöyle dedi: “Ey Allah'ın Rasûlü! İnsanların en hayırlısı kimdir?” Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “*Ömrü uzun olup ameli güzel olandır.*” Adam “Peki, insanların en şerlisi kimdir?” diye sorunca ise Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* “*Ömrü uzun olup ameli kötü olandır*” cevabını verdi. ⁽¹³⁸⁾⁽¹³⁹⁾

(137) Ahmed, *Müsned*, 2696.

(138) İnsanların en faziletlisi, ömrü uzayıp da ameli güzel olandır. Çünkü o geçirmiş olduğu her saat hayır ve iyiliği arttırmak için kullanır. Böylelikle Allah'a daha çok itaat eder ve daha çok sevap alır. Bu da kişinin her iki diyarda bahtiyar olacağına delildir. Bu durumda olan kimseye gıpta edilir.

(139) Tirmizi, 2330.

61- SAHABİLERİN KERAMETLERİNDEN...

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre şöyle dedi: “Useyd b. Hudayr ve Abbad b. Bişr zifiri karanlık bir gecede Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanındaydılar. Yanından ayrıldıklarında birinin asası ışık saçmaya başladı, ikisi onun ışığında yürüdüler. Ayrıldıklarında her ikisinin de asası ışık vermeye başladı.”⁽¹⁴⁰⁾

Hişam b. Urveden rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: Babamın anlattığına göre, Bi’r-i Maune’dekiler öldürülüp Amr b. Ümeyye ed-Damri esir düştüğünde Amr b. Tufeyl, orada öldürülmüş birine işaret ederek “Bu kimdir?” diye sordu. Amr b. Ümeyye “Bu, Amir b. Fuheyre’dir” dedi. Bunun üzerine o şöyle dedi: “Bunun öldürüldükten sonra semaya yükseltildiğini gördüm. Hatta ben semaya bakıp onunla yer arasındaki mesafeyi gördüm. Daha sonra tekrar yere indirildi.”⁽¹⁴¹⁾

(140) Buhari, 3805.

(141) Buhari, 4093.

Useyd b. Hudayr'dan rivayet edildiğine göre, kendisi geceleyin Bakara Suresi okurken atı da yanında bağlı duruyordu. Atı birden huysuzlanınca sustu. Atı da kendisiyle beraber sakinleşti. Tekrar okumaya başladığında atı yine huysuzlandı. Sustuğunda atı da sakinleşti. Sonra tekrar okumaya devam etti. Atın huysuzlandığını görünce bu sefer okumayı bıraktı. Çünkü oğlu Yahya ata yakın bir yerdeydi, atın ona zarar vermesinden korktu. Çocuğu oradan uzaklaştırınca başını göğe kaldırıp baktı, bir de ne görsün! İçinde kandiller misali ışıklar bulunan bulut gibi bir karartı. Gözünü oraya dikti, nihayet görünmez oluncaya kadar ona baktı. Sabah Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gidip olayı ona anlattı.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona “*Oku ey Hudayr, oku ey Hudayr!*” dedi. Hudayr şöyle dedi: “Ey Allah'ın Rasûlü! Ben okumayı bıraktım. Çünkü atın Yahya'yı çiğnemesinden korktum. Zira Yahya ata yakın bir yerdeydi. Ben başımı göğe doğru kaldırdım, bir de baktım ki

içinde kandiller misali ışıklar bulunan bir bulut! Dışarı çıkınca bulut görünmez oldu.” Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi: “*Onun ne olduğunu biliyor musun?*” Dedi ki: “Hayır.” Buyurdu ki:

“Onlar meleklerdi. Eğer okumaya devam etseydin onlar sabaha kadar seni dinlerlerdi. İnsanlar da onları görür, onlar insanlardan gizlenmezlerdi.”⁽¹⁴²⁾

Yine Cabir b. Semura’dan rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: Kûfe ehli, Sa’d b. Ebu Vakkas’ı Ömer’e şikâyet ettiler. Bunun üzerine Ömer onu azletti, onlara Ammar’ı vali tayin etti. Onu da şikâyet ettiler, hatta namazı düzgün kılmadığını söylediler. Ömer kendisine mektup göndererek “Ey Ebu İshak! Bunlar senin namazı düzgün kılmadığını iddia ediyorlar” dedi. Ebu İshak kendisine cevaben “Allah’a yemin ederim ki ben onlara Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in namazının aynısını kıldırıyorum. En ufak bir şeyi eksiltmiyorum. Yatsı namazını kıldırıyo-

(142) Buhari, 5018.

rum; ilk iki rekâtı uzatıp son iki rekâtı kısa tutuyorum” dedi. Ömer de kendisine “Bizim de senin hakkındaki zannımız budur” dedi.

Daha sonra Kûfe’ye bir veya birkaç adam göndererek Kûfe ehline onu sordurdu. Öyle ki soru sorulmadık hiçbir mescit bırakmadılar. Herkes onu iyilikle yâd etti. Nihayet Abs oğullarına ait bir mescide girdiler. Onlardan Ebu Said künyesiyle bilinen Üsame b. Katade kalkıp şöyle dedi: “Sen Sa’d’ı bize soracak olursan, o, ordunun başında çıkmaz, eşit bir şekilde dağıtım yapmaz ve hükümde de adaleti gözetmez birisidir.”

Bunun üzerine Sa’d şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun ki Allah’a üç tane dua edeceğim. Allah’ım! Şayet Senin bu kulun yalancıysa, yaptığı şeyi de sadece riya ve şöhret için yapmışsa Sen onun ömrünü uzat, fakirliğini arttır ve onu fitnelere maruz bırak.” Nihayetinde Sa’d’ın bedduası bu adamı yakaladı. Daha sonraları kendisine (niye böyle yaptığı) sorulduğunda şöyle derdi: “Bu,

gördüğünüz fitnelere maruz kalmış yaşlı bir adamdır. Sad'ın bedduası beni tuttu.”

Abdûlmelik der ki: “Ben, onu gördüğümde yaşlılıktan dolayı kaşları gözlerinin üzerine düşmüştü. Buna rağmen yoldan geçen kızlara sataşıp onlara çimdik atıyordu.”⁽¹⁴³⁾

Bedir Savaşı'nda Ukkaşe çok iyi savaşmıştı. Nihayet elindeki kılıç kırılınca Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona hurma dalından bir asa verdi. Elindeki dal, Allah'ın izniyle kılıca dönüştü. O da o kılıç ile savaşmaya devam etti. Hatta başka savaş meydanlarında da o kılıçla savaştı.⁽¹⁴⁴⁾

Kays b. Ebu Hazim'den rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir:

Hîre'de Halid b. Velid'in bir haline şahit oldum. Ona bir zehir getirildi. “Bu nedir?” diye sordu. Onlar “Zehirdir” dediler. Fakat o, “Bis-

(143) Buhari, 755.

(144) *Siyer A'lam en-Nübela*, 3/981, İmam Hafız Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî et-Türkmani (ö.748h.).

millah” diyerek içti. Kendisine hiçbir şey de olmadı.”⁽¹⁴⁵⁾

(145) Burada “mucize” ile “keramet”in arasını ayırmak gerekir. “Mucize;” Allah’ın bir peygamber eliyle, onu tasdik etmek için icra ettiği olağanüstü olaydır. İnsanlar onun benzerini getirmekten aciz kalırlar. Salih’in devesi, Musa’nın asası ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in mucizelerinde olduğu gibi...

“Keramet” de yine olağanüstü bir olaydır. Allah bunu salih bir kuluna ikram olarak, onun bir iradesi olmaksızın, onun eliyle gerçekleştirir. Meryem’in ve Ashab-ı Kehf’in kıssalarında olduğu gibi... Bir ümmetin kerametleri o salih kulun tabii olduğu peygamberin mucizesidir. Çünkü ona ittihadaki samimiyeti olmadan o kerameti tahsil etmesi söz konusu değildir. Ayrıca bu şekildeki olağanüstü olay elinden çıkan kimse Allah’ın şeriatı üzere istikametle tanınmadıkça keramet sabit olmaz. Dolayısıyla bazı sahabîler ve bu ümmetin salihlerinin elleriyle gerçekleşen harikulade olaylar mucize değil, keramet kabilindedir.

Şerh Usul İtikadi Ehli’s-Sünne, 6/497; *el-Lalekâi*, *el-Bidaye ve’n-Nihaye*, 6/382, İbn Kesir.

62- ALLAH'IN VELİSİ HİÇBİR ŞEYDE MUHALEFET ETMEZ

İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in getirmiş olduğu herhangi bir hususta, Allah’ın velisi olduğunu zannettiği bir kimseyi taklit ederek muhalefet eden herkes bu kanaatini, onun Allah’ın velisi olduğu ve Allah’ın velilerinin hiçbir şeyde muhalefet etmedikleri esası üzerine bina eder. Taklit ettiği bu adam önde gelen sahabîler ve onlara güzellikle tabi olan büyük velilerden olsa dahi Kitaba ve Sünnete muhalefeti kabul edilmeyecektir. Onlarda durum böyleyse, bu hale sahip olmayanlar ne olur?! Böylelerinden çoğunun o zatın Allah’ın velisi olduğu konusunda temel dayanaklarının kendisinden bazı meselelerde sadır olmuş keşif yahut olağanüstü olay mahiyetindeki tasarruflar olduğunu görürsün.

Bir şahsa işaret etmesi neticesinde ölmesi yahut Mekke’ye veya başka bir yere uçarak gitmesi yahut bazen su üzerinde yürümesi yahut boş

bir ibriği havadan suyla doldurması yahut bazen gayba dair verdiği haberlerin çıkması yahut bir anda insanların gözünün önünden kaybolması yahut hazır olmadığı bir yerde veya ölüyken kendisinden yardım talep eden birine gelip ihtiyacını gidermesi yahut insanlara, çalınmış olan mallarının yerini göstermesi yahut bilmedikleri bir hali veya hastayı haber vermesi yahut buna benzer şeyler... (Yani bazen o, gayb olan bazı hususları haber verebilir).

Ancak bu hususların hiçbiri o zatın Allah'ın velisi olduğunu göstermez. Bilakis Allah'ın velileri, bir kişi havada da uça, suyun üzerinde de yürüse Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ittibasına, onun emir ve yasaklarına uyup uymadığına bakılmadan ona aldanılmayacağı konusunda ittifak etmişlerdir.

Evliyanın kerametleri de bu hususlardan daha büyüktür. Olağanüstü olan bu olayları icra eden kişi Allah'ın velisi olabileceği gibi Allah düşmanı biri de olabilir. (Bu konuda avam halkı

bu türden şeylerle aldatan kimseler vardır. Budistler, Hindular ve onlar gibi sihir işi yapanlar buna örnek gösterilebilir).

Bu tür olağanüstü olaylar bazen kâfirlerin, müşriklerin, ehl-i kitabın ve münafıkların eliyle de gerçekleşebilir. Bazen bidat sahibi kimselerden, bazen şeytanlardan da sadır olabilir. Dolayısıyla elinden böyle bir olay çıkan herkesin Allah'ın velisi olduğunu düşünmek caiz değildir. Bilakis Allah'ın velileri, Kitap ve Sünnetin delalet ettiği sıfatları, fiilleri ve halleri ile değerlendirilir, iman ve Kur'an'ın nuruyla bilinir, imanın batınî hakikatleri, İslam'ın aşîkar şeriatları ile tanınırlar.

Buna örnek: Bahsi geçen durumlar ve benzerî olaylar bazen hiç abdest almamış, namaz kılmamış birinde de görülebilir. Hatta üstünde necaset bulunan, köpeklerle yatıp kalkan, hamamlarda, çöplüklerde, kabristanda ve mezbelelerde geceleleyen, pis kokan, şer'î taharetten ve temizlikten uzak birinde de görülebilir. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: 'Melek-

ler, içinde suret veya köpek veya cünüp kimse bulunan eve girmezler.⁽¹⁴⁶⁾”(147)

63- EHL-İ SÜNNETİN, SAHABÎLER ARASINDA YAŞANANLAR HAKKINDA SUSMANIN VACİP OLDUĞU YÖNÜNDEKİ İCMASI

Ahmed el-Hakemi şöyle demiştir: “Ehlü’l-Hall ve’l-Akd olan Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaate mensup olup icmalarına itibar edilen âlimler, Allah’ın ‘**Onlardan sonra gelenler, bizden önce iman eden kardeşlerimizi ve bizi bağışla.**’ (Haşr, 10) buyruğuna dayanarak, Osman *radiyallahu anh*’ın öldürülmesinden sonra sahabîler arasında çıkan fitne konusunda susmanın, ümmetin başına gelen musibetlere istircâ etmenin,⁽¹⁴⁸⁾ öldürülenler için rahmet dilemenin, sahabîlerin ma-

(146) *Sahih-i İbni Hibban*, 1205. Ravi: Ali b. Ebu Talib.

(147) *Mecmuu’l-Fetava*, 11/120, Şeyhülislam Ebu’l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî ed-Dımeşkî el-Hanbelî (ö.728h.).

(148) Yani “İnna lillahi ve inna ileyhi raci’un” demek... (Mütercim).

kamını korumanın, İslam'ı, ta ilk dönemlerinde benimsemekle üstün ve öncelikli olduklarını bilmenin ve faziletlerini yaymanın vacip olduğu; sahabîlerin her birinin müçtehit olduğu; içtihatlarında isabet etmişlerse iki ecir, hata etmişlerse bir ecir alıp hatalarının bağışlanacağına inanılması gerektiği konusunda icma etmişlerdir.

Ayrıca biz onların masum olduklarını söylemiyoruz, bilakis hepsi müçtehit; içtihadları neticesinde ya isabet etmiş ya da kasıtlı olmaksızın hata etmişlerdir. Onların kötülüklerine dair rivayet edilen hadislerin birçoğu yalandır, bazılarının da üzerine ekleme yapılarak yahut bir bölümü çıkarılarak lafzı değiştirilmiştir. Sahih olarak aktarılanlara gelince, onlar bu konularda mazur görülürler.”⁽¹⁴⁹⁾

İmam Kurtubi şöyle der: “Bu ayet, sahabeyi sevmenin vacip olduğuna delildir. Çünkü onlardan sonra gelenleri, onları sevmeye, dost edinme-

(149) *Mearicü'l-Kabul Bi-Şerh Süllem el-Vüsul*, 1/1208, Şeyh Hafız b. Ahmed el-Hakemi (ö.1377h.).

ye ve kendileri için istiğfarda bulunmaya devam ettikleri sürece ganimette pay sahibi yapmıştır. Ayrıca onlara yahut onlardan birine söven veya onun hakkında kötü bir kanaate sahip olanın ganimette hakkı olmadığını da belirtmiştir.”⁽¹⁵⁰⁾

Berbehari der ki: “Onu⁽¹⁵¹⁾ rahmet ile anlarsın, faziletlerini anlatırsın, hatalarını görmezden gelip hakkında konuşmazsın. Her birini hayırla an, çünkü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: ‘*Ashabımdan söz edildiği zaman dilinize sahip çıkın.*’”⁽¹⁵²⁾

64- KIRILDIĞI ZAMAN EBEDİYEN KAPANMAYACAK

Allah Teala şöyle buyurmuştur: “**İçinizden sadece zulmedenlere dokunmakla kalmayacak**

(150) *el-Cami' Li-Ahkami'l-Kur'an*, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Ensari el-Kurtubi (ö.671h.).

(151) Kasıt, sahabîlerden birini...

(152) *Şerhu's-Sünne*, s. 11, İmam Ebu Muhammed Hasan b. Ali b. Halef el-Berbehari (ö.329h.).

olan fitneden sakının. Allah'ın cezalandırmasının şiddetli olduğunu da bilin.” (Enfal, 25)

İbn Kesir şöyle demiştir: “Allah Teala, mümin kullarını bir fitneye; yani aralarından hem kötülük işleyene hem de başkasına dokunacak, sadece masiyet ehline ve günah işleyene mahsus kalmayacak; bilakis defedilmediği ve kaldırılmadığı sürece hepsini kuşatacak bir imtihana karşı uyarmaktadır.”⁽¹⁵³⁾

Huzeyfe'den şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim: “*Fitneler, kalplere aynen hasır örgüsü gibi tel tel arz edilir.*”⁽¹⁵⁴⁾

Yine Huzeyfe'den rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: “Biz Ömer'in yanındaydık. Bize ‘Aranızda Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in fitne hakkındaki hadisini kim hatırlıyor?’ dedi. Ben

(153) *Tefsiru'l-Kur'an el-Azim*, 3/26, İmam İmadüddin Ebü'l-Fida İsmail b. Ömer b. Kesir el-Kuraşî ed-Dimeşkî (ö.774h.).

(154) Müslim, 144.

‘Ben biliyorum’ cevabını verdim. ‘Sen cüretli birisin, nasılmış anlat bakalım’ dedi. Dedim ki: ‘*Kişinin ailesinde, malında, çocuğunda ve komşusunda yaşadığı fitneye (imtihana), oruç, sadaka, namaz ve yapılan iyilikler kefarettir olur.*’ (Süleyman, hadisi rivayet ederken şöyle demiştir: Bazen şöyle derdi: Namaz, sadaka, iyiliği emretmek, kötülükten menetmek...)

Ömer dedi ki: ‘Ben bu fitneyi kastetmemiştim. Bilakis denizin dalgaları gibi dalgalanacak olan fitneyi kastetmiştim.’ Huzeyfe dedi ki: Dedim ki: ‘Ey Müminleri emîri! Siz o fitneyi niye sorarsınız? Sizinle o fitne arasında kapalı bir kapı vardır.’ Ömer dedi ki: ‘Peki, bu kapı kırılacak mı, yoksa açılacak mı?’ Dedim ki: ‘Hayır, kırılacak.’ Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: ‘Eğer kırılacaksa o zaman ebediyen kapanmayacak demektir.’ Huzeyfe dedi ki: Dedim ki: ‘Evet öyle olacaktır.’ (Ravi dedi ki) Biz, Huzeyfe’ye kapının kim olduğunu sormaya çekindik. Mesruk’a ‘Sen sor’ dedik. O da sordu. Huzeyfe, ‘Ömer’dir’ dedi.”

Biz Huzeyfe'ye, 'Ömer, kapının kim olduğunu biliyor muydu?' dedik. Dedi ki: 'Evet, hem de yarından önce bugünün geldiğini bildiği gibi. Ben hadis rivayet ettim, boş söz anlatmadım.'"⁽¹⁵⁵⁾

Huzeyfe, Ömer'in kişiye özellikle kendi şahsında isabet eden fitneyi sorduğunu zannetti. O da bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadisini bildiğini söyledi. O fitneye kişi; ailesinden, malından, çocuğundan ve akrabalarından dolayı maruz kalır. Bundan kasıt da kişinin bu sayılanlar sebebiyle başına gelen kötülükler yahut yaşadığı üzüntülerdir. Ayrıca kişinin işlemiş olduğu küçük günahlar da bu fitne kabilinden sayılır. Bunlara da namaz, oruç, hac, sadaka, istiğfar ve iyiliği emredip kötülükten nehyetmek kefarettir olur. Müslümanın başına gelen bu hususi fitneler kendi nefsinin, çocuğunu ve malını çok sevdiğinden dolayı olabilir. Bunlara da iyilikler ve itaatler kefarettir olur.

(155) Buhari, 1435.

Fakat Ömer bu hususi fitneleri kastetmiyordu. Bilakis o, denizin dalgaları gibi dalgalanan, insanları sağa sola savuran ve birbirlerine girmelerine sebep olan fitneyi soruyordu. Yani bütün Müslümanlara bulaşan bir fitneyi... Bunun üzerine Huzeyfe, şerrinin ve belasının Müslümanların geneline dokunacağı, aralarında savaşların çıkmasına, birbirlerinin kanlarını dökmesine sebep olan fitnenin onun döneminde olmayacağını söyleyerek Ömer'in gönlünü ferahlatmıştır. O gün Müslümanlar o fitneden emniyet içindeler.

Yine Huzeyfe, Ömer'e, kendisiyle o fitne arasında kapalı ve sağlam bir kapı olduğunu söylemiştir. Fakat burada "kapı"dan kasıt, Ömer'in kendisidir. Bunu kinaye yoluyla anlatmıştır. Bu kapı, şiddetle ve güçle kırılacak, ortadan kalkacaktır. Ömer de bu kapının kırılacağını, kırıldığı zaman da bir daha kapanmamak üzere açık kalacağını; bundan dolayı kanların döküleceğini, Müslümanlar arasındaki savaşların, çatışmaların sonunun gelmeyeceğini biliyordu.

65- TARİHİ YAZIN

İbn Kesir şöyle demiştir: “Sahabîler hicretin on altıncı veya on yedinci senesinde, Ömer’in hilafetinde, İslam tarihinin başlangıcı olarak hicretin kabul edilmesi hususunda ittifak ettiler. Olay şöyle gerçekleşmiştir: Müminlerin emîri Ömer’e bir adamın bir diğerinden alacaklı olduğunu yazan bir belge arz edildi. Üzerinde ‘Borcun vadesi, Şaban ayıdır’ yazıyordu. Ömer, ‘Bu, hangi Şaban ayını kastediyor? Şu anda içinde bulunduğumuz Şaban ayını mı, geçen senenin Şaban ayını mı, yoksa gelecek senenin Şaban ayını mı?’ dedi. Daha sonra sahabîleri toplayıp onlarla gerek borçların gerekse diğer muamelelerin vadesinin belirleneceği bir tarih koyma hususunda istişare etti.

Orada biri şöyle dedi: ‘Perslerin tarihi gibi tarih belirleyin.’ Ancak Ömer bunu hoş görmedi. Çünkü onlar kendi hükümdarlarının iktidar sürelerini esas alarak tarih belirliyorlardı.

Biri de ‘Rumlar gibi tarih belirleyin’ dedi. Onlar, Makedonyalı Filip oğlu İskender’in tahta

çıkış tarihini esas almışlardı. Ömer bunu da pek hoş görmedi.

Diğerleri de ‘Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in doğumunu esas alarak tarihi belirleyelim’ dediler. Bazıları peygamber olarak gönderildiği günü, bazıları hicretini, bazıları da vefatını esas alalım, dediler. Ömer hicretini esas alma görüşünü tercih etti. Çünkü hicretin tarihi belliydi ve ne zaman olduğu herkes tarafından biliniyordu. Diğerleri de bu hususta Ömer’e uydular.

Buhari, *Sahih*’inde şöyle demiştir: “Tarih. Tarihin başlangıcını belirleme?”

Bize Abdullah b. Müslim anlatıp dedi ki: Bize Abdulaziz anlattı: Babasından rivayet ettiğine göre Sehl b. Sad şöyle dedi: ‘Müslümanlar tarihi, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in peygamber olarak gönderilmesi ya da vefatı ile değil bilakis Medine’ye hicret etmesiyle belirlemeyi tercih ettiler.’

Vakidi der ki: Bize İbn Ebi’z-Zinad anlattı: Babası şöyle demiştir: ‘Ömer, tarihi belirleme

konusunda ashabıyla istişare etti; nihayet hicreti başlangıç kabul etme konusunda ittifak ettiler.’

Ebu Davud et-Tayalisi şöyle dedi: Kurra b. Halid’in Muhammed b. Sirin’den rivayet ettiğine göre Muhammed b. Sirin şöyle dedi: Bir adam Ömer’e gelerek ‘Tarih belirleyin’ dedi. Ömer ‘Neyin tarihini belirleyelim?’ diye sordu. Adam ‘Bu, Acemlerin yaptığı bir şeydir. Şu ay ve şu sene diye yazarlar’ dedi.

Ömer ‘Bu güzel bir şey, o hâlde tarihi belirleyin’ dedi. Sahabîler ‘Peki, hangi yıldan başlayalım?’ dediler. Bazıları Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in doğumundan, bazıları ölüm tarihinden başlayalım, dediler. Nihayet hicretini başlangıç kabul etme konusunda ittifak ettiler. Daha sonra ‘Hicretin hangi ayından başlayalım?’ hususunu konuştular. Bazı sahabîler Ramazan, bazıları Muharrem ayı olsun, dediler. Çünkü Muharrem, insanların hac ibadetlerinden döndüğü, aynı zamanda haram olan aydır. Bundan dolayı Muharrem olmasında ittifak ettiler.

İbn Cerir şöyle demiştir: Bize Kuteybe anlattı, dedi ki: bize Nuh b. Kays et-Tai anlattı: Osman b. Mihsan'dan rivayet ettiğine göre, o şöyle dedi: 'Abdullah b. Abbas **'Fecr'e ve on güne yemin olsun'** ayeti hakkında şöyle derdi: 'O (yani fecir), yılın fecri (başı) olan Muharremdir.'

Ubeyd b. Umeyr'den rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: 'Muhakkak ki Muharrem, Allah'ın ayıdır ve yılın başıdır. Kâbe bu ayda giydirilir. İnsanlar bu ayda tarihlerini belirler, gümüş paralar da bu ayda basılır.'⁽¹⁵⁶⁾

66- HASTALIK, DEVA VE ŞİFA

Abdumelik b. İsbahani'nin Rebi b. Haysem'den⁽¹⁵⁷⁾ rivayet eden bir kişiden aktardığına göre Rebi, talebelerine şöyle demiştir:

(156) *el-Bidaye ve'n-Nihaye*, 13/217, Ebü'l-Fida İsmail b. Ömer b. Kesir el-Kuraşî ed-Dımeşkî (ö.774h.).

(157) Tabîî, imam, önder ve abid olan Ebu Yezid Rebi b. Haysem es-Sevri el-Kûfî. Peygamber dönemine yetişmiş, ancak onunla bir araya gelmemiştir. Abdullah b. Mesud'un Kûfe'ye geçtikten sonra önde gelen talebelerinden olmuştur. (ö.56h.).

“Hastalık, deva (ilaç) ve şifa nedir biliyor musunuz?” Onlar “Hayır” cevabını verdiler. Rebi b. Haysem şöyle dedi:

* “Hastalık; günahlardır,

* Deva; istiğfardır,

* Şifa ise tevbe edip bir daha günaha geri dönmemektir.”⁽¹⁵⁸⁾

67- ALLAH MUHAKKAK HAYIR KAPILARINI AÇACAKTIR

İmam Leys b. Sa'd el-Kalkaşandi (ö.175h.) şöyle demiştir: İbn Şihab⁽¹⁵⁹⁾ insanlar arasında gördüğüm en cömert kişilerden biriydi. Kendisine gelip bir şey isteyen herkese bir şeyler verirdi. Hatta yanındaki malı bittiğinde kölelerinden borç alır ve “Bana borç ver ki ben de bildiğin

(158) *Sıfatu's-Safve*, 2/69, Ebü'l-Ferec Abdurrahman İbnu'l-Cevzi (ö.597h.).

(159) Büyük tabiîn imamı, fakihi ve döneminin hafızıdır. Ebubekir Muhammed b. Müslim b. Şihab El-Kuraşî ez-Zühri el-Medeni... daha sonra Şam'a yerleşmiştir. (ö.124h.).

üzere sana fazlasıyla geri vereyim” derdi. Bundan dolayı da kendisine borç verirlerdi. Kendisi bunda herhangi beis görmezdi.”

İmam Leys der ki: “Bazen kendisine bir dilenci gelir, ona verecek bir şeyi bulamadığında bundan dolayı yüzü değişir ve ona ‘Üzülme, ümitvar ol! Allah elbette bir hayır kapısı açacaktır’ derdi.”⁽¹⁶⁰⁾

68- “ALLAH GECENİZİ BEREKETLİ EYLESİN!”

Enes b. Malik’ten rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: “Ebu Talha’nın Ümmü Süleym’den olma bir oğlu vefat etti. Ümmü Süleym, ev halkına, ‘Ebu Talha’ya ben haber vermedikçe hiçbiriniz ona bir şey söylemeyiniz’ diye tembih etti.

Dedi ki: Sonra Ebu Talha eve geldi, Ümmü Süleym de akşam yemeğini hazırladı. Ebu Talha

(160) *Tarihu Medineti Dimeşk*, 55/342, İbn Asakir; imam, alim, hafız Ebü'l-Kasım Ali b. Hasan b. Hibetullah eş-Şafîî (ö.371h.).

yiyip içti. Dedi ki: Ümmü Süleym, her zaman-
kinden daha güzel şekilde süslendi. O da hanı-
mıyla beraber oldu. Ebu Talha'nın karnının do-
yup tatmin olduğunu görünce şöyle dedi:

‘Ey Ebu Talha! Bir kavim bir aileye emanet
bir şey verseler, sonra o emanetlerini geri istese-
ler onu geri vermeme hakları var mı?’ Ebu Talha
‘Hayır, vermeleri gerekir’ dedi.

Bunun üzerine Ümmü Süleym şöyle dedi:
‘O zaman oğlundan dolayı Allah’tan sevabını
bekle.’ Ebu Talha öfkелendi ve ‘Cünüp oldum,
kirlendim, sonra bana oğlumun öldüğünü haber
veriyorsun, öyle mi?’ dedi.

Derhal kalkıp Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve
sellem*’e gitti ve olup biteni olduğu gibi anlattı.
Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sel-
lem* şöyle buyurdu: ‘Allah gecenizi bereketli eyle-
sin!’” (Enes) Dedi ki: “Ümmü Süleym⁽¹⁶¹⁾ hamile
kaldı.”⁽¹⁶²⁾

(161) Yani o geceki beraberlikten...

(162) Müslim, 2144.

Başka bir rivayette şöyle geçer: “*Umulur ki Allah gecenizi her ikiniz için mübarek kılar.*”

Süfyan b. Uyeyne şöyle demiştir: “Ensar’dan bir adam dedi ki: ‘Ben onların dokuz tane çocuğunu gördüm, hepsi de Kur’an hafızı⁽¹⁶³⁾ olmuşlardı.’”⁽¹⁶⁴⁾

69- BENİ ÖRTTÜĞÜN GİBİ ALLAH DA SENİ ÖRTSÜN!

Ebu Hayyan der ki: Ben, Ebu Ali Ahmed b. Muhammed b. İbrahim’i şöyle derken işittim: Ahmed b. Mehdi⁽¹⁶⁵⁾ şöyle demiştir:

“Bir gece Bağdat’ta yanıma bir kadın geldi. Kendisinin kölelerin soyundan olduğunu, çetin

(163) Buhari, 1239.

(164) Belalara karşı sabrın, Allah’ın hem varlık hem de darlık konusundaki emrine teslimiyetin, kadere rızanın fazileti olarak... Sabreden kimsenin akıbeti her zaman güzel olur.

(165) Büyük imam, zahid, hafız, farklı ilimlerde itkan sahibi Ebu Cafer Ahmed b. Mehdi b. Rüstem el-İsfahani (ö.272h.).

bir imtihandan geçtiğini söyledi. Ardından şöyle dedi: ‘Allah adına rica ediyorum, günahımı ört.’

Ben de kendisine ‘Başına gelen imtihan nedir?’ diye sordum. O da ‘Tecavüze uğradım ve bundan dolayı hamileyim. Fakat ben insanlara senin benim eşim olduğunu, hamileliğimin de senden olduğunu söyledim. Beni onlara ifşa etme. Ayıbımı ört ki Allah da senin ayıbını örtsün.’

O böyle deyince sustum, o da gitti. Nihayetinde kadın çocuğu doğurdu. Mahallenin imamı, komşularla birlikte gelip çocuktan dolayı beni tebrik ettiler. Ben de kendimi sevinmiş gibi gösterdim. Ertesi gün iki dinar tartıp imama verdim.

Dedim ki: ‘Bunları o kadına ver. Bunlar çocuğun nafakasıdır. Çünkü aramızda ayrılmak zorunda kaldığımız bir iş oldu’ dedim. Ben her ay imamla ona iki dinar gönderiyor ve ‘Bu, çocuğun nafakasıdır’ diyordum. Bu iki sene böyle devam etti. Daha sonra çocuk vefat etti. İnsanlar bana taziyeye geldiler. Ben de onları kadere teslim ve razı olmuş bir şekilde karşılıyordum.

İki ay sonra bir gece aynı kadın geldi. Beraberinde kendisine gönderdiğim dinarlar da vardı. Onları bana verip dedi ki: ‘Al bunları, beni örttüğün gibi Allah da seni örtsün.’ Ben de kendisine, ‘Bu dinarlar benden çocuğa hediye ydi. Al onları, istediğini yap’ dedim.”⁽¹⁶⁶⁾

70- İNSANLAR ARASINDA ONA İTAAT EDİP YALNIZKEN ONA İSYAN EDECEK DEĞİLDİM

Zeyd b. Eslem’in, babası yoluyla dedesinden rivayet ettiğine göre, (dedesi Eslem) şöyle demiştir: Ben ve Ömer b. Hattab, Medine’de birlikte dolaşırken yorgun düşüp bir duvarın dibinde oturduk. O sırada bir kadın, kızına “Kızım, şu sütü alıp suyla karıştır” dedi. Kız ise annesine “Emiru’l-Müminîn Ömer’in bugün verdiği emirden haberin var mı?” diye sordu. Kadın, “Neymiş o emir?” dedi. Kızı dedi ki: “Tellalına ‘Süte su karıştırmayın’ diye ilan etmesini emret-

(166) *el-Muntazam fi Tarihi’l-Muluki ve’l-Umem*, 21/317, Ebü’l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed İbnü’l-Cevzi (ö.597h.).

ti.” Kadın da kızına “Kızım, sen kalk süte su karıştır. Çünkü sen öyle bir yerdesin ki ne Ömer ne de tellalı seni görebilir.”

Bunun üzerine genç kız, annesine şöyle dedi: “Anneciğim! Allah’a yemin olsun ki ben ona insanların içinde itaat edip yalnızken isyan edecek değilim.”

Ömer bu konuşmaların hepsini işitti. Sonra bana şöyle dedi: “Ey Eslem! Kapıyı işaretle, yerin adresini iyi belle.” Daha sonra işine devam etti. Sabah olduğunda dedi ki: “Ey Eslem! O yere gidip o konuşmaları yapanlara bak. Bir de evde bir erkek olup olmadığını kontrol et.” Ben o yere gittim, baktım ki kız bekar, o kadın da onun annesi. Evde de erkek bulunmuyor.

Ömer b. Hattab’ın yanına gelip öğrendiklerimi anlattım. Ömer de çocuklarını toplayıp şöyle dedi: “Sizden evlenmek isteyen var mı? Şayet babanızın evliliğe ihtiyacı olmuş olsaydı sizden hiç kimse ondan önce bununla evlenmek istemezdi.” Abdullah dedi ki: “Benim hanımım var.” Abdur-

rahman da “Benim de hanımım var” dedi. Asım ise “Babacığım! Benim eşim yok, beni evlendir” dedi. Ömer o kıza haber gönderdi. (Kız Hilal oğullarındandı). Asım ile evlendirdi. Asım’ın da ondan bir kızı oldu. Bu kızdan da bir kız oldu. Ondandır Ömer b. Abdulaziz doğdu.

Şeyh dedi ki: Acurri’nin rivayetinde böyle gelmiştir. Hangi ravinin hata yaptığını bilmiyorum fakat Asım’ın bir kızı oldu ve o kızdan Ömer b. Abdülaziz doğdu.⁽¹⁶⁷⁾

71- KAN DÖKMENİN, VAHİM OLAYLARIN KOĞUCULUKTAN BAŞKA SEBEBİ Mİ VAR?

Ata b. Saib’den rivayet edildiğine göre, o dedi ki: Mekke’ye geldim, Şa’bi ile karşılaştım. Dedi ki: “Ey Ebu Zeyd! Bize biraz Mekke’de işittiklerinden bir şeyler anlat.” Dedim ki: “Abdurrahman b. Sabit’i şöyle derken işittim:

(167) *Siretu ve Menakıbu Ömer b. Abdulaziz el-Halife ez-Zahid*, s. 10-11, İbnü’l-Cevzi; İmam, hafız Ebü’l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

‘Mekke’de kan dökən, faiz yiyen ve laf taşıyan barınamaz.”

Koğuculuğu (laf taşımayı) kan dökmekle ve faiz yemekle denk tutmasını garipsedim. Bunun üzerine Şa’bi şöyle dedi: “(Niye şaşırıyorsun,) kan dökmenin ve vahim olayların koğuculuktan (laf taşımaktan) başka bir sebebi mi var?”⁽¹⁶⁸⁾

72- RASÛLULLAH ﷺ'E İFTİRA EDENLERİN KÖTÜ AKİBETİ

Enes b. Malik’ten rivayet edildiğine göre, Necar oğullarından hristiyan bir adam Müslüman olmuştu. Bakara ve Al-i İmran surelerini ezberlemişti, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e vahiy katipliği de yapıyordu. Daha sonra Hristiyanlığa geri döndüğünde şöyle diyordu: “Muhammed benim yazdıklarımın başka bir şey bilmiyor.”

Çok geçmeden Allah onun canını aldı. Götürüp defnettiler. Ancak ertesi sabah toprak onu

(168) *el-Mücalese ve Cevahiru'l-İlm*, 1/276, Ebu Bekir Ahmed b. Mervan ed-Dineverî el-Malikî (ö.333h.).

dışarı attı. Bunun üzerine “Bu, Muhammed ve ashabının işidir. Onları terk ettiği için geldiler, kardeşimizin kabrini eşip onu dışarı attılar” dediler. Bu sefer daha derin bir çukur kazdılar. Sabah olunca toprak yine cesedini dışarı attı. Yine “Bu, Muhammed ve ashabının işidir. Onları terk ettiği için geldiler, kardeşimizin kabrini eşip onu dışarı attılar” dediler. Bu sefer güçlerinin yettiği kadar derin bir çukur kazdılar. Sabah olduğunda toprak yine cesedini dışarı atmıştı. Bunun insanların işi olmadığını anladılar. Bir yere atıp bıraktılar.⁽¹⁶⁹⁾

73- ALLAH, MÜLKÜNÜ PARAMPARÇA ETSİN!

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Kisra’ya ve Kayser’e mektup gönderdi. İkisi de İslam’ı kabul etmedi. Fakat Kayser, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in mektubuna ve elçisine saygı gösterdi, bu yüzden mülkü devam etti. Hatta günümüze kadar dahi saltanatın onun soyundan geldiği söyle-

(169) Buhari, 3617.

nir. Kısra ise Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mektubunu yırtıp Allah'ın peygamberi ile alay etti. Bu olayın üzerinden çok geçmeden Allah, Kısra'yı helak etti, onun mülkünü paramparça etti. Kısra soyunda da hükümdarlık namına bir şey bırakmadı.

Bu da -Allah doğrusunu bilir- şu ayet-i kerimenin tecellisidir: **“Muhakkak ki soyu kesik olan, sana nefret besleyendir.”** (Kevser, 3)

Yüce Allah, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e söven, ona nefret besleyen ve düşmanlık eden herkesin soyunu keser, hem onları hem de onların arkasında bıraktıklarını yok eder.⁽¹⁷⁰⁾

74- KAFİRLERİ VE MÜNAFIKLARI DOST EDİNİRLER

Şeyhülislam İbn Teymiyye'ye bir gün “Şiiler, dalalet ehlinden mi?” diye soruldu, o da cevap olarak şöyle dedi: “Rafızîlerin hiç vazgeçmedik-

(170) *es-Sarimu'l-Meslul Ala Şatimi'r-Rasûl*, s. 316, Şeyhülislam Takıyyuddin İbn Teymiyye el-Harranî (ö.728h.).

leri âdetleri şudur: Sözde, dostlukta, yardımlaşmada, savaşta ve diğer konularda her zaman Müslümanları bırakıp yahudilerle, hristiyanlarla ve müşriklerle beraber olurlar. İlk Müslüman olmuş olan muhacirlere ve Ensar'a düşmanlık edip kâfirleri ve münafıkları dost edinmiş bir kavimden daha dalalette olan bir kavim var mıdır?⁽¹⁷¹⁾

75- KURTUBA'NIN BÜYÜK CAMİSİ

Razi, fakih Muhammed b. İsa'nın şöyle dediğini aktarır: Müslümanlar Endülüs'ü fethetdiklerinde onlar Ebu Ubeyde ve Halid b. Velid'in Ömer'in görüşünü alarak Rumlarla kiliselerini yarı yarıya bölüşmelerini delil getirdiler. Aynen sulh yoluyla aldıkları Dımeşk'te ve diğer kiliselerde yaptıkları gibi...

Müslümanlar Kurtuba halkıyla orada bulunan büyük kiliselerini yarı yarıya böldüler. Müslümanlar kendilerine ait bölümde Cuma mes-

(171) *Minhacu's-Sünne en-Nebeviyye*, s. 373, Ebu'l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî (ö.728h.).

cidi inşa ettiler, yarısı da Rumların elinde kaldı. Geriye kalan kiliseler ise yıkıldı.

Müslümanlar, Endülüs'te çoğalıp Kurtuba inşa edildiğinde; Arap komutanlar da askerleriyle beraber oraya yerleşince, o mescit onlara dar gelmeye başladı. Bu sefer dışarıda gölgelikler yapmaya başladılar. Ancak bu durum insanlara büyük sıkıntı veriyordu.

Abdurrahman b. Muaviye, Endülüse gelip Kurtuba'ya yerleşince camiye genişletme ve daha güzel şekilde bina etme meselesine eğildi. Bundan dolayı Kurtuba halkını çağırdı, mezkur kiliseden ellerinde kalan bölümü satmalarını istedi. Sulh yaptıkları anlaşmaya vefa olarak da büyük bir bedel ödemeyi kabul etti. Ayrıca fetih sırasında Kurtuba'nın dışında kalan yıkılmış olan kiliselerini yeniden inşa etmelerine izin verdi.

Bunun üzerine onlar, kilisenin kendilerinde olan bölümünü bırakıp çıktılar. Abdurrahman da bu bölümü büyük camiye dahil etti.

Abdurrahman ed-Dahil, kiliseyi yıkmaya, mescidi inşa etmeye hicrî 169'da başladı. Bina-
nın tamamlanması, yerlerin mermer döşenmesi
ve etrafındaki suların inşası hicri 170'te tamam-
landı. Yani tam bir sene sürdü.

Denilir ki: İmam Abdurrahman ed-Dahil
binanın inşası sırasında, sene boyunca yaptı-
ğı harcamalar, 80.000 dinar ağırlığında altın
olmuştur.⁽¹⁷²⁾

76- DÜNYADA YÜKSELENİ ALÇALTMAK ALLAH'IN KANUNUDUR!

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre,
o şöyle demiştir: Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve
sellem*'in Adba isminde bir devesi vardı. Hiç geçil-
miyordu (yahut “Neredeyse geçilmiyordu” dedi).
Daha sonra bir bedevi, binilme yaşına gelmiş bir
deveyle geldi. O deve, Rasûlullah *sallallahu aleyhi*

(172) *el-Beyanu'l-Muğrib fi Ahbari'l-Endülüs ve'l-Mağrib*,
s. 353, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Muhammed b. İzari
el-Merrakişi.

ve sellem'in devesini geçti. Bu da Müslümanların zoruna gitti.⁽¹⁷³⁾

Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “Herhangi bir şey dünyada yükselip zirveye vardığında onu mutlaka alçaltmak, Allah'ın üzerine bir haktır/Allah'ın kanunudur.”⁽¹⁷⁴⁾⁻⁽¹⁷⁵⁾

77- KIYAMET GÜNÜ İÇİN ŞAHİTLERİ ÇOĞALTMAK

İbn Kayyım şöyle demiştir: “Yolda, evde, şehirde, seferde ve her yerde zikre devam etmek,

(173) Bu durum yüzlerinden, hareketlerinden anlaşılıyordu.

(174) Buhari, 2872.

(175) Allah'ın kainattaki kanunlarından biri, dünyada yükselen herhangi bir şeyi, Allah'ın mutlaka tekrar alçaltmasıdır. İşte Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sahabîlere bunun Allah'ın, mahlukatı hakkındaki kanunu olduğunu beyan etmiştir. Bir şey ne kadar yükselirse yükselsin Allah bir gün gelip onu alçaltacaktır. Dolayısıyla dünyada hiçbir hal daim değildir.

kıyamet günündeki şahitleri çoğalmaya vesile olur. Çünkü yer, ev, dağ ve yeryüzünün hepsi kıyamet gününde zikreden lehine şahitlik edecektir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

‘Yeryüzü kendine has bir sarsıntıya uğratıldığı, içindekileri dışarıya çıkarıp attığı ve insan, ‘Ona ne oluyor?’ dediği zaman, işte o gün, yer, kendi haberlerini anlatır. Çünkü Rabbin ona (öyle) vahyetmiştir. O gün insanlar amellerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük kabirlerinden çıkacaklardır. Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlemişse, onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlemişse, onun cezasını görecektir.’ (Zilzal, 1-8)

Tirmizi’nin, *Camii*’nde, Said el-Makburi yoluyla Ebu Hureyre’den rivayet ettiğine göre, o şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* **‘İşte o gün, yer, kendi haberlerini anlatır.’** ayetini okudu. Sonra **‘Siz onun haberlerinin ne olduğunu biliyor musunuz?’** diye sordu. Sahabîler ‘Al-

lah ve Rasûlü daha iyi bilir' dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

'Onun haberleri, her erkek ve her kadın hakkında, üzerinde ne amel işlediklerini şahitlik etmesidir. Şöyle diyecektir: 'Sen falan gün şöyle yaptın.' İşte bu, onun haberleridir.'⁽¹⁷⁶⁾

Farklı farklı yerlerde Allah'ı zikreden, kendi şahitlerini çoğaltır. Umulur ki onlar yahut onların çoğu kıyamet günü, şahitlerin gelip şahitliklerini eda edecekleri gün⁽¹⁷⁷⁾ ona şahitlik etmeyi

(176) Tirmizi (2429) rivayet etmiş, hadisin "hasen-sahih" olduğunu belirtmiştir.

(177) Yeryüzü şahitlik eder. Bu konuda şahitler çoktur. Melekler şahitlik ederler; yeryüzü de yeryüzündeki bölgeler de şahitlik ederler. Hatta insanın derisi dahi... bunların hepsi insan hakkında konuşacaktır. Yeryüzünün haberleri ise kadın ve erkek herkesin, üzerinde işlemiş oldukları amelileri anlatmasıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **"Şüphesiz Biz ölüleri mutlaka diriltiriz. Onların yaptıklarını ve bıraktıkları eserlerini yazarız. Biz, her şeyi apaçık bir kitapta, bir bir kaydetmişizdir."** (Yasin, 12).

kabul ederler. O da onların şahitlikleriyle sevinir, mutlu olur.”⁽¹⁷⁸⁾

78- ALLAH KULLARINA DAHA MERHAMETLİDİR!

Ömer b. Hattab’dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e bir grup esir getirildi. Esirler arasında bir kadın vardı. Memele-
rindeki sütü sağıyor;⁽¹⁷⁹⁾ esirler arasında bir çocuk
görecek olsa kucağına alıp onu emziriyordu.

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* bize şöyle dedi:
“Ne dersiniz, bu anne, çocuğunu ateşe atar mı?”
Bizler, “Hayır, atmamaya gücü yettiği takdirde
asla böyle bir şey yapmaz.” dedik. Bunun üzerine
Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

(178) *el-Vabilu’s-Sayyib mine’l-Kelimi’t-Tayyib*, s. 81, İbn Kayyim; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dımeşkî el-Hanbelî (ö.751h.).

(179) Kadın, çocuğunu kaybetmiş, sütün memeleri -
de birikmesi sebebiyle de acı çeker olmuştur.
Bundan dolayı o sütü sağıyor, başka bebeklere
içiriyordu.

“Allah, kullarına; bu annenin, yavrusuna duyduğu merhametten daha merhametlidir.”⁽¹⁸⁰⁾⁽¹⁸¹⁾

79- NASIL MUAMELE EDERSEN ÖYLE KARŞILIK GÖRÜRSÜN

Ebu Abdullah b. Varim b. el-Kufi bize gelip dedi ki: “Kûfede bir adam vardı, onun bir oğlu vardı, ona epey eziyet ediyordu. Bir gün bir koldan dolayı tartıştılar. Çocuk, babasının ayağından tutup sürükledi, evin dışına çıkardı. Sonra da uzun süre yolda sürükledi. Malûm bir yere varınca babası ona şöyle dedi: ‘Evladım, artık yeter. Ben de babamı buraya kadar sürükledim.’”⁽¹⁸²⁾

(180) Buhari, 5999.

(181) Hadiste duyularla idrak edilen şeyleri göstererek idrak edilemeyen şeyleri temsile örnek verilmiştir. Ki bir şey nasılsa o şekliyle bilinsin. Her ne kadar temsili yapılan şeyin hakikati ile idraki mümkün olmasa da. (*Fethu'l-Bari*, s. 563, İmam Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalani, ö.852h.).

(182) *Nişvaru'l-Muhadara ve Ahbaru'l-Müzekera*, s. 377, Kadı Ebu Ali el-Muhsin b. Ali b. Muhammed et-Tenuhi el-Basri (ö.384h.).

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Allah günahlardan istediğinin cezasını kıyamet gününe kadar erteleyebilir. Ama anne-babaya yapılan eziyet müstesnadır. Muhakkak Allah onlara eziyet edenin cezasını ölümden önce hayattayken de verir.”⁽¹⁸³⁾

80- ZİNANIN GÜNAHI

Ahmed b. Hanbel şöyle demiştir: “Ben haksız yere cana kıymaktan sonra zinadan daha büyük bir günah bilmiyorum.” Buna da Abdullah b. Mesud’un şu hadisini delil getirdi. O şöyle demiştir:

“Ey Allah’ın Rasûlü! Hangi günah daha büyüktür?” Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, “Seni yarattığı halde Allah’a şirk koşmandır” dedi. Dedim ki: “Sonra hangisi?” Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* “Rızık (yetmemesi) korkusuyla çocuğunu öldürmendir” dedi. “Sonra hangisi?” dedim.

(183) Hakim, *Müstedrek*, 7345, İmam Ebu Abdullah Muhammed b. Abdullah b. Hamdeveyh b. Naim En-Nisaburi (ö.405h.).

“Komşunun hanımı ile zina etmendir” dedi. Allah bunun tasdikini şu ayette indirmiştir: **“Onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha kulluk etmeyen, Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayan ve zina etmeyen kimselerdir. Kim bunları yaparsa ağır azaba uğrar.”** (Furkan, 68)⁽¹⁸⁴⁾”⁽¹⁸⁵⁾

81- ZİNANIN SEBEP OLDUĞU ZARARLAR

İbn Kayyım şöyle demiştir: “Zinanın yol açtığı fesatlar alemin ıslahına, düzeninin oturmasına engeldir. Kadın zina ettiği zaman eşini, akrabalarını utandırır, insanlar arasında onların başlarını eğdirir. Şayet hamile kalacak olup da çocuğu öldürürse hem zina hem de haksız yere cana kıyma günahlarını işlemiş olur. O çocuğu kocasına nispet edecek olursa hem kendisinin hem de kocasının ailesine, onlardan olmayan

(184) Buhari, 4477; Müslim, 86.

(185) *ed-Dau ve'd-Deva*, s. 176, İbn Kayyım; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.751h.).

yabancı birini dahil etmiş olur. Dolayısıyla çocuk onlardan olmadığı halde onlara mirasçı olur; mahremlerine bakar, onlarla yalnız kalır, onlardan olmadığı halde onlara nispet edilir. Bu ve benzerî nice fesatlara yol açar.

Erkeğin zinasına gelince; yine nesillerin karışmasına yol açar. Böylelikle iffetli olması icap eden kadının yaşantısını bozar, öldürülmesine sebep olur. Bu büyük günah, bir yandan dünyayı ve dini harap ederken, öte yandan berzahta kabir azabına, ahirette de cehennem azabına sebep olur. Zina sebebiyle nice hürmetler çiğnenmiş, haklar zayi edilmiş ve zulümler işlenmiştir.”⁽¹⁸⁶⁾

82- SİZİ AİLENİZ, BENİ İSE YEDİ KAT GÖĞÜN ÜSTÜNDEN ALLAH EVLENDİRDİ

Enes b. Malik’ten rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: Zeyd b. Harise, şikayet etmek üzere geldi. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* de ona “Allah’tan

(186) *ed-Dau ve’d-Deva*, s. 250, İbn Kayyım; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.751h.).

kork, eşine sahip çık” diye nasihat etti. Enes dedi ki: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* (Kur’an’dan) bir şey gizleyecek olsaydı bu hadiseyi gizlerdi.”

Dedi ki: Bu hadisten sonra Zeyneb, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*’in diğer eşlerine karşı övünür, şöyle derdi:

“Sizi aileniz, beni ise yedi kat göğün üstünden Allah evlendirdi.”

Zeyd b. Sabit’ten rivayet edildiğine göre, o, Allah’ın **“Bunu derken Allah’ın ileride açıklayacağı bir şeyi içinde saklıyordun; öncelikle çekinmen gereken Allah olduğu halde sen halktan çekiniyordun.”** (Ahzab, 37) buyruğu hakkında (şöyle demiştir):

“Bu ayet Zeyneb ve Zeyd b. Harise hakkından nazil olmuştur.”⁽¹⁸⁷⁾

Abdullah b. Mesud şöyle demiştir: “Ömründen sadece on gün kalsa, son günde de öle-

(187) Buhari, 7420.

ceğimi bilsem, evlenmeye de imkanım varsa, fitneye düşmemek için yine evlenirdim.”⁽¹⁸⁸⁾

83- GAZABA UĞRAYANLAR VE SAPANLAR

Şeyhülislam İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: ‘Yahudiler, gazaba uğramış olanlar; hristiyanlar ise dalalete düşenlerdir.’

Yine *Sahih*’te Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*’den, şöyle buyurduğu sabit olmuştur: ‘Siz, sizden önceki ümmetlerin yolunu karış karış takip edeceksiniz. Hatta onlar bir keler yuvasına girseler dahi siz de gireceksiniz.’ Sahabîler ‘Ey Allah’ın Rasûlü! Bunlar yahudiler ve hristiyanlar mı?’ deyince Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ‘Başka kim olabilir?’ buyurdu.

Sahih’te geçen başka bir hadiste de şöyle buyurmuştur: ‘Benim ümmetim önceki ümmetlerin

(188) *Sünen-i Said b. Mansur*, 3/972, Kitabü’n-Nikah, İmam Hafız Said b. Şube el-Horasanî el-Mekkî (ö.722h.).

izini karış karış, arşın arşın takip edeceklerdir. Sahabîler, ‘Ey Allah’ın Rasûlü! Onlar Rumlar ve Persler mi?’ deyince o, ‘*Onlardan başka kim olabilir?*’ dedi.

İnsanların çoğunun, Müslümanların, farkında olmadan ilimlerine ve dinlerine; ehl-i kitabın, Perslerin ve Rumların, sokmuş oldukları ilimleri tahsil ettiklerinde şüphe yoktur. Aynı şekilde Hint ve Yunan halkından olan müşriklerin sözlerinden birçoğunun, Mecusilerin, Perslerin ve Sabiilerin felsefe alanındaki görüşlerinden etkilenen son dönem kimselerin akıllarına girdiği de sabittir.

Yahudilerden ve hristiyanlardan oluşan kitap ehlinin sözlerinin çoğu bu şekildeki kimselerin sözlerine karışmıştır. Çünkü kitap ehli, başkalarından daha hayırlı idiler.

Müslümanlar farklı beldeleri fethettiklerinde; Şam, Mısır ve civarı beldeler, çok sayıda yahudi ve hristiyanlardan oluşan ehl-i kitaba mensup kimselerle doluydu. Müslümanlara kitap ehlin-

den rivayet ederek bazısı hak bazısı batıl olan şeyler anlatıyorlardı. Bu hususta ehl-i kitaptan en çok aktarım yapanlardan biri Ka'bu'l-Ahbar idi. Nitekim Muaviye şöyle demiştir: 'Bazen yalan bazen doğru söylüyor olsa da biz kitap ehlinde bahsedenenler arasında Ka'b'dan daha sadık birini görmedik.'

Ka'b'ın anlattığı şeylerin genelinin kitaplarında yazılı buldukları şeylerden aktarıldığı ma-lumdur. Bir kişi kitaplarda Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* hakkında gördüğü şeylerin hepsini aktaracak olsa bunlarda birçok yalan ortaya çıkar. Eğer bizim kitaplar için durum böyleyse üzerinden uzun müddet geçmiş, dini değişikliğe uğramış ve mensupları fırkalara ayrılmış kitap ehlinde gelen kitaplarda durum nasıl olur, siz düşünün?! Üstelik aralarında o kadar çok batıl ehli de mevcutken...

İşte bu, Müslümanın dikkat etmesi ve üzerinde durması gereken bir konudur ki o, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahabîlerinin ne hal

üzere olduklarına bakmalıdır. Çünkü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiklerini en iyi bilenler onlardı. Yine kitap ehlinin, müşriklerin, Mecusilerin ve Sabiilerin dini içinde ona nele-
rin muhalif olduğunu en iyi bilenler onlardı. Bu, önemli bir prensiptir.

Bundan dolayı Ahmed b. Hanbel ve onun gibi birçok imam şöyle demiştir: 'Sünnetin esası, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ve ashabının takip ettiği yola uymaktır.'

Bu konu üzerinde kafa yoran kimse birçok bidatin aslı itibarıyla onlardan gelen eserler sebebiyle çıktığını görecektir. Şam'daki dağlar, mağaralar, peygamberlerin mekanları vb.nin faziletleri hakkında rivayet edilenler buna örnektir. Örneğin Kasiyun Dağı ve oradaki peygamber makamları, bu makamların ziyareti hakkında anlatılanlar... Öyle ki bazı müfteri hocalar orayı üç kere ziyaret etmeyi hacca eş değer saymışlardır. Bu yerleri 'Peygamber'in makamı' adıyla anmaktadırlar.

Bu konuda varit olan eserler sahabeye dayanmaz, aksine sahabeden sonra gelenlerden aktarılmıştır. Çünkü bu iddiaların aslı olsaydı o dönemde Bilal b. Rebah, Muaz b. Cebel, Ubade b. Samit, hatta ümmetin emîni olan Ebu Ubeyde b. Cerrah gibi büyük sahabenin bundan haberdar olması gerekirdi.

Zira Şam'a, Hicaz dışındaki bölgelere yerleşmiş olan sahabe arasından daha faziletli olan büyük sahabe yerleşmiştir. Onların hiçbirinin peygamberlerin izlerini, kabirlerini ve makamlarını araştırdıkları aktarılmamıştır. Böyle yerleri mescit edindikleri, özellikle oralarda namaz kılmaya ve dua etmeye özen gösterdikleri vaki değildir. Bilakis Ömer b. Hattab'dan şöyle bir şey aktarılır: Kendisi bir seferdeyken insanların özellikle bir yerde sırayla namaz kıldıklarını gördü. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Bu nedir?' Dediler ki: 'Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in namaz kıldığı bir yer.' Dedi ki: 'Vele ki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in namaz kılmış olduğu bir

yer olsun! Siz, peygamberlerinizin ayak bastığı yerleri mescit edinmek mi istiyorsunuz? Sizden önce gelenler ancak bundan dolayı helak oldular. Eğer siz oradayken namaz vakti girmişse orada namazı kılın, değilse yolunuza devam edin.'

Ömer, Kudü'se girdiğinde namaz kılmak için bir mescit inşa etmek isteyince Ka'b'a sor-du: 'Mescidi nereye inşa edeyim?' O, 'Sahra'nın (kaya) arkasına' dedi. Ömer, 'Ey yahudinin oğlu, yahudiliğin mi tuttu? Bilakis ben, onu kayanın önüne inşa edeceğim.' dedi. Bundan dolayı Abdullah b. Ömer, Beytu'l-Makdis'e girdiği zaman Sahra'ya gitmez, ön kısmında namaz kılarıdı.

Ka'bu'l-Ahbar'ın naklettiği şu kıssayı da ya-lanlıyorlardı: Allah Mescid-i Aksa'da bulunan Sahra'ya dedi ki: Sen, Benim yeryüzündeki ar-şımsın. Diyorlardı ki: Kürsüsü yerleri ve gökleri kapsayan birisinin yerdeki arşı nasıl Sahra ola-bilir? Bir de sahabîlerden hiç kimse onu tazim etmezdi. Sahranın üzerindeki kubbeyi inşa eden Abdülmelik b. Mervan'dır. Bunu Abdullah b. Zü-

beyr ile savaştığı zaman yapmıştır. Çünkü insanlar hacca gidip Abdullah b. Zübeyr'le bir araya geliyorlardı. O da bunu yaparak insanları meşgul etmek, Abdullah b. Zübeyr'den uzaklaştırmak istemiştin. Bunun dışında bizim şeriatımızda, o Sahra'nın herhangi bir tazimini, üzerine kubbe inşa edilmesini, deri ve ipek örtülerle örtülmesini gerektiren bir şey yoktur.

Şayet böyle bir şey bizim şeriatımızda olsaydı Ömer, Osman ve Muaviye bunu yaparlardı. Çünkü bunlar Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahabîleri, sünnetini en iyi bilen ve ona en çok tabi olanlardandı.

Aynı şekilde sahabîler Halilu'r-Rahman olan İbrahim'in kabrine de açmadılar. Hiçbir peygamberin kabrinin üstüne mescit inşa etmediler. Onlar Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in '*Sizden öncekiler kabirleri mescit ediniyorlardı. Sizler kabirleri mescit edinmeyin. Sizi bundan nehyediyorum*' dediğini biliyorlardı. Nitekim Tuster denilen yerde Danyal'ın kabri ortaya

çıktığında Ebu Musa el-Eş'ari bunu Ömer b. Hattab'a haber verdi. Ömer kendisine 'Gündüz vakti on üç tane kabir kaz ve gece olduğunda onlardan birine defnet ki insanlar fitneye düşmesin' diye yazdı.

Bu tür makamlarda namaz kılmak ve orada dua etmekle ilgili gelen rivayetlere baktım. Sahabîlerden gelen bununla ilgili tek bir kaynak bulamadım. Bilakis bunların aslı, kitap ehlinde rivayet eden kimselerden gelmiştir.

İslam'ın temel esaslarından biri, Allah'ın, Muhammed'i kendisiyle göndermiş olduğu kitabı ve hikmeti başka şeylerle karıştırmamaktır. Kitap ehli gibi hak ile batılı birbirine karıştırmamalıdır. Çünkü Allah dinimizi kemale erdirmiş, üzerimize olan nimetini tamamlamış, din olarak da bizim için İslam'dan razı olmuştur. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: 'Sizi, *gecesi gündüzü gibi bembeyaz*⁽¹⁸⁹⁾ bir yol üzerinde bırak-

(189) "Aydınlık, hiçbir kapalı tarafı olmayan" manası - dadır.

tım. O yoldan ancak helaki (mukadder) olan kişi sapar.⁽¹⁹⁰⁾

Abdullah b. Mesud şöyle demiştir: Bir gün Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize bir şey anlatmak için bir çizgi çekti. Sonra o çizginin sağına ve soluna birtakım çizgiler daha çizdi. Sonra şöyle dedi: *‘İşte bu, Allah’ın yoludur. Bu etrafındaki çizgiler de diğer yollardır. Her yolun başında bir şeytan bulunur, insanları o yola çağırır.’* Sonra Allah Teala’nın **‘Şüphesiz bu benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun, başka yollara uymayın. O yollar sizi Allah’ın yolundan ayırır. İşte sakı- nasınız diye Allah sizlere bunu emretti.’** (Enam, 153) buyruğunu okudu.

İşte bütün bunlar, iki aslı korumakla elde edilir:

* Birincisi: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in getirdiği şeyleri tahkik edip onu zayıf nakil ve batıl tefsirlerle karıştırmamak. Bilakis onu nakledenin durumunu bilmek, sıhhatini ve

(190) İbn Mace, 43; *Müsned*, 17143.

delaletini (mahiyetini, hükmünü, ne şekilde olduğunu) belirterek onun hakkını vermek.

* İkincisi: Buna içtihad da rivayete de dayanan şüphelerle karşı durmamak. Allah, İsrailoğullarına verdiği emirde -ki bizim için de bir öğüttür- şöyle buyurmuştur: **‘Elinizdeki Tevrat’ı tasdik edici olarak bunu (Kur’an’ı) indirdiğime iman edin. Sakın onu inkâr edenlerin ilki olmayın. Ayetlerimi az bir karşılığa satmayın, yalnız Benden korkun, bilerek hakkı batıl ile karıştırmayın, hakkı gizlemeyin.’** (Bakara, 41-42)

Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*’in getirdiği hak gizlenmemeli, batıl ile karıştırılmamalı ve başka bir şey esas alınarak ona itiraz edilmemelidir. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **‘Rabbinizden size indirilen Kur’an’a uyun. Allah’tan başkasını dost ve yardımcı bilip de onların ardından gitmeyin. Ne de az düşünüp öğüt alıyorsunuz?!’** (Araf, 3)

Diğer bir ayette şöyle buyurmaktadır: **‘Ayetlerimizi yalanlayanlar, zifir karanlıklara bo-**

ğulmuş birtakım dilsiz ve sağırlardır. Allah dilediğini saptırır, dilediğini ise hidayete erdirir.’ (Enam, 39)

İşte bu üç sınıf, rasûllerin düşmanlarıdır. Onlardan biri, ona muhalif bir şey yaptığında ya ‘Allah bunu bana indirmiştir’ deyip Allah’a iftira atar ya ‘Bu bana vahyedildi’ deyip kendisine vahyedenin ismini söylemez ya da ‘Bunu ben uydurdum, ben de Allah’ın indirdiği gibi vahiy indiririm’ der. Bunu yaparken ya bunları Allah’a ya kendi nefesine nispet eder ya da hiç kimseye nispet etmez.

İnsanların ve cinlerin şeytanlarından olan bu üç kısım, birbirlerini, yaldızlı sözler söyleyerek aldatır. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmuştur:

‘Peygamber, ‘Rabbim! Şüphesiz kavmim, bu Kur’an’ı ihmal edip büsbütün terk etti’ dedi. İşte Biz böylece her peygamber için suçlulardan düşmanlar peyda ettik. Hidayet edici ve yardımcı olarak Rabbim yeter.’ (Furkan,

30-31) Allah en iyisini bilendir ve hamd ancak O'nadır.”⁽¹⁹¹⁾

84- BİDATTEN TEVBE OLMAZ

Seleften bazıları şöyle demiştir: İblis, bidati gûnahtan daha çok sever. Çünkü gûnahtan tevbe edilir fakat bidatten tevbe edilmez.

İblis der ki: “Ademoğlunu günahlarla helak ettim, o ise beni istiğfar ve ‘la ilahe illallah’ kelimeleri ile helak etti. Ben bunu görünce onlar arasında bidatleri yaydım. Böylece günah işleyip tevbe etmiyorlar. Çünkü onlar güzel işler yaptıklarını zannediyorlar.”⁽¹⁹²⁾

85- BİRİNİ Mİ ÖLDÜRDÜN?

Süfyan es-Sevri'den rivayet edildiğine göre, o şöyle dedi: Bize gelen bazı haberlerde geçti-

(191) *Mecmuu'l-Fetava*, 12/77, Ebu'l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî (ö.728h.).

(192) *ed-Dau ve'd-Deva*, s. 222, İbn Kayyım; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşkî el-Hanbelî. (ö.751h.).

ği üzere Ümmü'r-Rebi, oğluna şöyle seslenirdi: “Yavrum Rebi!⁽¹⁹³⁾ Niye uyumuyorsun?” O da “Anneciğim! Gece gelip de sabaha ulaşamamaktan korkan birinin uyumaması haktır” derdi.

(Ravi dedi ki:) Annesi, geceleyin yatmadığını ve şiddetli bir şekilde ağladığını görünce kendisine, “Oğlum, birini mi öldürdün?” dedi. Rebi de “Evet, birini öldürdüm.” dedi. Annesi, “Kimi öldürdün? Söyle ki ailesine haber verelim, diyetini yüklenelim de seni affetsinler. Vallahi senin bu kadar ağladığını ve bu kadar uykusuz kaldığını bilseler seni bağışlarlar” dedi. Bunları duyan Rebi, “Anneciğim, o nefsimdir, nefsim” derdi.⁽¹⁹⁴⁾

86- MAZLUM SAKİNLEŞMEZ, ZALİM HUZUR BULMAZ

Mazlum olan kişi sakinleşmez, çünkü hak sahibidir, davası haktır, semaya bağlıdır. Bu dava

(193) Tabiî, imam, önder ve abid olan Ebu Yezid Rebi b. Haysem es-Sevrî el-Kûfî (H. 56).

(194) *Sıfatu's-Safve*, 2/40, İmam, hafız Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed b. Ali İbnü'l-Cevzi el-Kuraşî el-Bağdadî (ö.597h.).

için nöbet tutar ve ona güvenir. Zalim ise huzur bulamaz, çünkü mazlumların bedduaları onu takip etmektedir. Bunlar kıvılcım gibi gökyüzüne yükselir, Allah ile arasında da hiçbir perde yoktur.

Abdullah b. Abbas'tan rivayet edildiğine göre, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Mazlumun bedduasından kaçın. Çünkü onunla Allah arasında hiçbir perde yoktur.*”⁽¹⁹⁵⁾

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, o dedi ki: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Üç dua kabul edilir, bunda şüphe yoktur: Mazlumun duası, yolcunun duası ve babanın, evladına yaptığı duası.*”⁽¹⁹⁶⁾

Yine Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Üç kişi vardır ki duaları asla geri çevrilmez: Adil imamın, iftar ettiği anda oruçlunun ve mazlumun duası. Mazlumun duası*

(195) Buhari, 2448; Müslim, 19.

(196) Ebu Davud, 1536; Tirmizi, 1905.

bulutların üstüne çıkar, onun için sema kapıları açılır. Allah der ki: İzzetime yemin olsun ki aradan vakit geçse de sana yardım edeceğim, hakkını alacağım.”⁽¹⁹⁷⁾

Cabir b. Abdullah’tan rivayet edildiğine göre, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Zulümden sakının! Çünkü zulüm, kıyamet günü karanlıklara sebep olacaktır.”⁽¹⁹⁸⁾

Ebu Zer el-Gıfari’den rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*, Rabbinden rivayet ederek (kudsî hadiste) şöyle buyurmuştur:

“Ey kullarım! Ben zulmü Kendime haram kıldığım gibi size de haram kıldım. Birbirinize zulmetmeyin.”⁽¹⁹⁹⁾

Salihlerden biri şöyle demiştir: “Allah’ım, beni mazlumlarla beraber haşret! Zalimlerle beraber haşrolmaktan koru! Benim mazlum olarak ölmem, zalim olarak ölmemden hayırlıdır.”

(197) Taberani, 3718.

(198) Müslim, 2578.

(199) Müslim, 2577.

87- ALLAH'IN RIZASI DAHA BÜYÜKTÜR

İbn Kayyim el-Cevziyye şöyle diyor: “Cennet sadece ağaçların, meyvelerin, yeme ve içmenin, hurilerin, nehirlerin ve sarayların bulunduğu bir yer değildir. İnsanların çoğu bu hususta hataya düşüyorlar.

Muhakkak ki cennet, mutlak manada kâmil nimet diyarıdır. Cennetin en büyük nimeti Allah'ın yüzüne bakmak, O'nun kelamını iştirmek, O'na yaklaşmak ve O'nun rızasına ulaşmaktır.

Orada yemek, içmek ve giysi gibi lezzetlerin bu lezzet ile arasında mukayese yapılamaz. Allah'ın rızasından azın azı bir pay dahi cennet ve içindekilerden daha büyüktür. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **‘Allah'ın rızası ise her şeyden büyüktür.’** (Nur, 72)

Cehennem de -Allah bizi ondan muhafaza etsin- aynıdır. Cehennemdekilerin Allah'ı görmemelerinin azabı, aşağılaması, gazabı, öfkesi ve yüz çevirmesi, bedenlerinde ve ruhlarında ateşin alev almasından daha şiddetlidir. Hatta kalplerinde

bulunan bu ateş, bedenlerinin yanmasına sebep olmuş, oradan buraya sirayet etmiştir.

Bundan dolayı nebilerin, rasûllerin, sıddıkların, şehitlerin ve salihlerin istekleri/arzuları cennet; korkuları ise cehennem olmuştur.”⁽²⁰⁰⁾

88- HANZALA MÜNAFİK OLDU!

Hanzala der ki: Bir gün Ebu Bekir ile karşılaştım. Bana, “Ey Hanzala, nasılsın?” dedi. Ben de “Hanzala münafik oldu!”⁽²⁰¹⁾ dedim. Ebu Bekir “Subhanallah, sen ne diyorsun?” dedi. Ben şöyle dedim: “Biz Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in huzurunda bulunuyoruz. O, bize cennet ve cehennemi hatırlatıyor, sanki biz de cenneti ve cehennemi gözlerimizle görüyor gibi oluyoruz.”⁽²⁰²⁾ Yanından çıkınca hanımlarımızla,

(200) *Medaricu’s-Salikin*, 2/80, İbn Kayyım; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.751h.).

(201) Yani münafik olmaktan korkuyor.

(202) İman gücünden, kalp kuvvetinden ve anlatılanların etkisinden dolayı şu an görüyormuş gibi oluyoruz.

çocuklarımızla ve mal-mülkle meşgul oluyoruz. Bunlarla meşguliyetten dolayı orada işittiklerimizi unutuyoruz.” Bunun üzerine Ebu Bekir şöyle dedi: “Vallahi bizler de dediklerinin benzerini yaşıyoruz.”

Hanzala der ki: Ben ve Ebu Bekir, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e gittik. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanına girince dedim ki: “Hanzala münafık oldu ey Allah’ın Rasûlü!” Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* “O da nedir?” dedi.

Dedim ki: “Ey Allah’ın Rasûlü! Senin huzurundayken bize cennet ve cehennemi hatırlatıyorsun, sanki gözlerimizle görür gibi oluyoruz. Yanından çıkınca hanımlarımızla, çocuklarımızla ve mal-mülkle meşgul oluyoruz. Bunlarla meşguliyetten dolayı orada işittiklerimizi unutuyoruz.”

Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “*Nefsimi elinde tutan Allah’a yemin olsun ki benim yanımdayken sa-*

hip olduğunuz hâli devam ettirebilseydiniz ve sürekli Allah'ı zikir üzere kalsaydınız melekler yollarda, döşeklerde sizlerle musâfaha ederlerdi. Fakat ey Hanzala, bir an dünya işleri, bir an⁽²⁰³⁾ ahiret işleri ile uğraşmanız yeter.” diye üç defa tekrarladı.”⁽²⁰⁴⁾⁽²⁰⁵⁾

(203) Yani zamanınızın bir bölümünü zikir ve ibadete, bir bölümünü ise çocuklarınızın ve eşlerinizin ihtiyaçlarını karşılamakla meşgul olmaya, onlarla zaman geçirmeye ayırın. Bir taraftan da cennet ve cehennemi hatırlayıp üzerinde tefekkür edin. Zira insandan istenen, salih ameller işleyip haramlardan kaçınmasıdır. Bu sözlerini manasını pekiştirmek ve onlarda şüphe ve münafıklık bulunmadığını vurgulamak maksadıyla üç defa tekrar etmiştir.

(204) Buhari, 2514; Müslim 2750.

(205) Burada beyan edilmesi gereken bir şey de İslam şeriatının mal olsun, evlat olsun, akrabalar olsun her hak sahibine hakkını vermiş olmasıdır. Kişi kendi nefesine çok yüklendiği zaman hak sahiplerinin hakkını yerine getiremeyebilir. Bunun için nefsinin hakkını gözetmeli ve Allah'ın emirlerine boyun eğmelidir.

89- RASÛL'E İTAAT EDEN ALLAH'A İTAAT ETMİŞTİR

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Kim Rasûl’e itaat etmişse, muhakkak Allah’a itaat etmiştir. Kim de yüz çevirirse Biz seni onların üzerine muhafız göndermedik.”** (Nisa, 80)

İbn Kesir şöyle demiştir: “Allah Teala, kulu ve rasûlü Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’den bahsederek; ona itaat edenin, Zatına itaat etmiş olacağını, ona isyan edenin de Zatına isyan etmiş olacağını haber vermiştir. Böyle olmasının sebebi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in, kendi hevasından konuşmaması, konuştuğu her şeyin kendisine gelen vahiyden ibaret olmasıdır.”⁽²⁰⁶⁾

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur: **“Batığı zaman yıldıza andolsun ki arkadaşınız (Muhammed haktan) sapmadı ve azmadı. O, nefis arzusuyla konuşmaz. (Size okuduğu) Kur’an ancak kendisine bildirilen bir vahiydir.**

(206) İbn Kesir, Nisa Suresinin 80. ayetinin tefsiri.

(Kur'an'ı) **ona, üstün güçlere sahip, muhteşem görünümlü (Cebrail) öğretti. O, en yüksek ufukta bulunuyorken (aslî suretine girip) doğruldu.**” (Necm, 1-7)

90- KİM İSTEKSİZLİĞİ ZAMANINDA SÜNNETİME YÖNELİRSE HİDAYET BULUR

Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Her amelin bir gayreti (istekli dönemi) vardır. Her gayretin de bir gevşemesi (isteksizlik zamanı) olur. Kim isteksizliği zamanında sünnetime (yoluma) yönelirse hidayete erer. Kim de başka yollara kayarsa helâk olur.”*⁽²⁰⁷⁾

“Her amelin bir gayreti (istekli dönemi) vardır,” yani bütün işlerin, ibadetlerin ve çalışmaların başında istekli olunur. *“Her gayretin de bir gevşemesi (isteksizlik zamanı) olur,”* yani yoğun ibadetten sonra -zayıflık, tembellik ve acizlik

(207) *Sahihü'l-Cami*, 2152, el-Elbani. Ayrıca Ahmed (6957), İbn Hibban (11) ve Taberani (13/429, 14274 küçük farklılıklarla rivayet etmişlerdir.

zamanı gelir. Abid, işe başlarken yoğun bir çaba harcar.

91- ALLAH'IN PEYGAMBERİ YUSUF ﷺ'İN FAZİLETİ

Allah Teâlâ, aziz kitabı⁽²⁰⁸⁾ Kur'an-ı Kerim'de İbrahim'in oğlu İshak'ın oğlu Yakub'un oğlu Yusuf peygamberin kıssasını anlatmıştır.

“Biz, bu Kur'an'ı sana vahyetmek ile en güzel kıssayı anlatıyoruz. Gerçek şu ki sen daha önce bunları bilmiyordun.” (Yusuf, 3)

Yüce Allah, Yusuf'u birçok imtihana tabi tuttu. O, bu imtihanlardan dolayı çok sıkıntı çekti. Şiddetli kin ve şiddetli sevgiye maruz kaldı. Şiddetli kin, kardeşleriyle büyük sıkıntı yaşat-

(208) Bu kıssa, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, davet t - rihinin çok sıkıntılı olduğu bir dönemde nazil olmuştur; Ebu Talib ve Hatice'nin ölümü sebebiyle “hüzün yılı” olarak isimlendirilen dönem ile Akabe biati arasında. Bu kıssa Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ve sahabîlere bir teselli, bir ferahlama vesilesi olmuştur. Aynı şekilde kıyamete kadar her asırda olacak müminler için de.

tı; bundan dolayı kuyuya atıldı ve bir eşya gibi satıldı. Şiddetli sevgiden dolayı da hapse girdi. O (Yusuf,) kerim (Yakub'un) oğlu kerim (İshak'ın) oğlu kerim (İbrahim'in) oğludur.

Abdullah b. Ömer'den rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Yusuf, Yakub'un oğlu, (o,) İshak'ın oğlu, (o,) İbrahim'in oğlu; kerim oğlu kerim oğlu kerim oğludur.*”⁽²⁰⁹⁾

Hadis, Allah'ın peygamberi Yusuf'un faziletini ortaya koymaktadır. O azimet ve sabır ehli yüce bir peygamberdi. O, peygamberlerin soyundan gelen şerefli peygamber Yakub'un oğlu; o, şerefli peygamber İshak'ın oğlu; o da şerefli peygamber İbrahim'in oğludur. Kendisi hem ahlak yüceliğine hem de nübüvvet şerefine sahiptir. Ardarda gelen üç peygamber, birbirlerinin nesli olan üç peygamberin oğludur. O, dünyaya hükümdar olmuş, adalet ve ihsanla hükmetmiştir.

(209) Buhari, 4688.

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Şüpheye düşmek söz konusu ise İbrahim'den önce biz geliriz. ‘Hani o, ‘Rabbim! Ölülerini nasıl dirilttiğini bana göster’ demişti. Allah, ‘Yoksa iman etmiyor musun?’ dedi. İbrahim, ‘Bilakis, ama kalbim mutmain olsun diye’ demişti.” (Bakara, 260) *Allah, Lut’a rahmet eylesin. O sağlam bir dayanağa yaslanmıştı. Ancak ben, Yusuf gibi uzun süre hapiste kalsaydım, münadiye hemen icabet ederdim.*”(210)

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bunları Yusuf’un sabrını, azmini ve kararlılığını takdir sadedinde söylemiştir: “Ben Yusuf gibi uzun müddet hapiste kalsaydım, münadiye hemen icabet ederdim” sözünden kasıt, Yusuf’un beklediği müddet kadar hapiste bekleseydim, münadiye icabet eder, hemen hapisten çıkmak isterdim. Çünkü Yusuf, hükümdarın elçisi kendisini çıkarmak için geldiğinde ona şöyle demişti:

(210) Buhari, 3372.

“Efendine dön de, ‘Ellerini kesen o kadınların derdi ne idi?’ diye sor. Şüphesiz Rabbim onların hilesini hakkıyla bilendir.” (Yusuf, 50) O bir an önce hapisten çıkmaya çalışmadı. Bunların hepsi onun ne derece sabırlı olduğunu gösterir.

İbn Kesir şöyle der: “Allah, hükümdarın tavrını anlatırken şöyle demiştir: Kendisine, görmüş olduğu rüyanın takdir ettiği ve yakînen inandığı vecih üzere yorumuyla geldiklerinde Yusuf’un fazilet ve ilim ehli biri olduğunu, rüyasını güzel yorumladığını, kendi memleketinde bulunanlardan daha güzel bir ahlaka sahip olduğunu anladı. Bunun üzerine **‘Onu hapishane-den çıkararak bana getirin’** dedi. Elçi, Yusuf’a çıkış haberini vermek üzere geldiğinde Yusuf imtina etti. Hükümdar ve reayasının kendisine atılan iftiradan berî olduğundan ve Aziz’in karısı tarafından namusuna çalınan lekeden temiz olduğundan emin olmadan çıkmayacaktı. Ayrıca yattığı hapis, işlediği bir suç sebebiyle değil, aksine zulüm ve iftiradan dolayı olmuştu. Bu sebep-

le şöyle dedi: **“Efendine dön de, ‘Ellerini kesen o kadınların derdi ne idi?’ diye sor. Şüphesiz Rabbim onların hilesini hakkıyla bilendir.”**
(Yusuf, 50)

İbn Teymiyye şöyle diyor: “Biri günah işlemeye azmeder; ancak daha sonra Allah’ın huzurunda olduğunu hatırlar, bundan dolayı o günahı bırakır. İşte Yusuf da aynı şekilde Rabbinin yüce makamından korkan ve nefsini arzularına tabi olmaktan nehyeden biri olmuştur.

Sonra Yusuf, düşman beldesinde esir, bekar ve genç birisiydi. Öyle ki orada akrabaları ve arkadaşları yoktu ki günah işlediğinde onlardan utansın. Birçok insanı tanıdıklardan utanması günaha düşmekten alıkoyar, fakat gurbete çıkacak olursa istediğini yapar. Aynı zamanda o yalnız olduğundan dolayı hiçbir mahluktan korkmasını gerektirecek bir şey yoktu. Nefs-i emmare-onun nefsinin böyle olduğunu farz etsek- onun azizin hanımına bulaşmasını gerektirirdi. Zira genel olarak makam sahiplerinin hanımlarında

gözü olan insanların âdeti, bir davet gelmemişse bu işe önce kendisinin kalkışmasıdır. Fakat kadın tarafından onlara teklif gelirse teklif, hizmetçi bir kadından dahi olsa hemen icabet ederler. Hâl böyleyken kendisini isteyen kadın, efendisi olan, emrine muhalefet etmekten korktuğu kadın olursa onu ne engeller?!

Bir de -normalde böyle bir durumda huyu, karısına kızmak olan koca, karısını cezalandırmadı. Aksine deyyuslar gibi böğürerek Yusuf’a, bu işten yüz çevirmesini emretti. Daha sonra kadın, diğer kadınlardan yardım alıp Yusuf’u hapsedtirdi. Bütün bunlar olurken Yusuf şöyle diyordu: **‘Rabbim! Hapis, bunların beni çağdırdıklarından daha iyidir. Eğer tuzaklarını benden uzaklaştırmasan onlara meyleder ve bilmeyenlerden olurum, dedi.’** (Yusuf, 33)

Akıllı bir kimse, Yusuf’u o fiili işlemeye sevk eden etkenleri, o etkenlerin çokluğunu ve gücünü düşünsün. Yapmak istese kendisini o işten engelleyecek bir şey de yoktu, insanlardan

da önüne geçecek kimse yoktu. İşte bunlar göz önünde tutulduğunda Yusuf'un maruz kaldığı imtihanın ne kadar büyük olduğu ortaya çıkar.

Bunlarla beraber takvası ve zulme maruz kalmasına rağmen günahlara karşı sabrı en büyük iyilik ve en muazzam itaatlendendi. Yusuf'un nefsi en temiz en nezih nefisti. Buna rağmen nasıl da **'Ben nefsimi temize çıkaramam? Muhakkak ki nefis kötülüğü emreder.'** (Yusuf, 53) demektedir!

Allah da biliyor ki nefsi masumdu, kötülüğü emreden bir nefis de değildi. Bilakis nefsi en temiz, ak pak nefislerden biriydi. Ondan sadır olan 'meyle gelince; nefsinin temizliğine ve takvasına delalet eden ek bir vasıf olarak vaki olmuştur. Zira böyle bir meylin olması, ardından bunu Allah için terk etmesi; nefsinin tezkiye eden büyük amellerden biri kendisine sabit olsun diye olmuştur."

Şöyle de demiştir: "Şüphesiz ihanet, emanete aykırıdır. Ayrıca bu iki vasıf (yalan/hıyanet)

doğruluk ve yalan cinsindendir. Bundan dolayı emin olana ‘sadık,’ yalancı olana ‘hain’ denir. İşte Aziz’in hanımının hâli de böyleydi. Şayet kendisi Yusuf’un gıyabında ‘O bana sahip olmak istedi’ deseydi hem yalancı hem de hain olacaktı. Fakat bizzat kendisinin ona sahip olmaya çalıştığını itiraf edince, verdiği bu haberle hem doğru sözlü hem de emîn vasfını almıştır. Bundan dolayı **‘Muhakkak ki o sadıklardandır** (doğru söyleyenlerdendir).’ (Yusuf, 51) demiştir. Dolayısıyla Aziz’in hanımı Yusuf’un, nefsini temize çıkarma konusunda doğru söylediğini haber vermiştir.

Fahşa olan fiili yapmak (zina yapmak) ise hıyanet veya emanet kabilinden değildir. Bilakis zulüm, kötülük ve fuhşiyat kabilindendir. Nitekim Allah, Yusuf’tan bahsederken o fiili böyle vafsetmiştir: **‘Maazallah** (Allah’a sığınırım)! **O** (kocan) **benim efendimdir. Bana iyilik edip evini açtı, gerçek şu ki zalimler iflah olmaz.**’ (Yusuf, 23) ‘Hainler iflah olmaz’ demedi. Ardından Allah Teala şöyle buyurdu: **‘Aynı şekilde böylece onu kötü-**

lükten ve ahlaksızlıktan uzak tutmak (için böyle yaptık). **Şüphesiz o, samimi kullarımızdandı.**' (Yusuf, 24) Ayette 'Onu ihanetten uzak tutmak için' demedi, bilakis 'Onu kötülük ve fuhşiyattan alıkoymak için' dedi. Akıllı kimse Allah'ın Kitabında geçen bu incelikleri iyice düşünsün!

Sonra da Allah'ın anlatıp ikrar ettiği '**Rabbimin rahmet ettikleri müstesna, muhakkak ki nefis kötülüğü emreder.**' (Yusuf, 53) sözü, her nefsin kötülüğü emretmediğini, bilakis Rabbimin merhamet ettiği nefiste kötülüğü emreden bir vasıf bulunmadığına delalet eder.

Alimlerden bir grup nefsin üç halinin olduğunu zikrederler: Nefis, ilk olarak emmare (kötülüğü emreden) olur. Sonra levvame; yani günahı işledikten sonra -bundan dolayı- kendini kınar yahut tereddüde düşer, günah ile tevbe arasında gidip gelir. Sonunda ise mutmain olmuş nefis olur.

Burada kastedilen, Rabbimin merhamet ettiği nefislerin, emmare olmadığıdır. Eğer nefis-

ler, emmare ve merhume (rahmete mazhar) diye taksim ediliyorsa bundan kat'i surette Aziz'in hanımının nefsinin, kötülüğü emreden nefis olduğunu biliriz. Çünkü o böyle bir şeyi defalarca emretmiş, Yusuf'a defalarca sahip olmak istemiş, ona iftira atmış ve en sonunda onu zindana attırmıştı. Bu da kötülüğü emretmenin en büyük şekillerindendir.

Yusuf'a gelince; onun nefsi, merhume değil de emmare nefislerden sayılacaksa, bu, "Nefisler arasında merhume nefis yoktur" demek olur. Yusuf'un kıssasını düşünen, mazhar olduğu merhametin ve kendisinden bertaraf edilen kötülük ve fuhşun olabilecek en büyük kötülüklerden olduğunu bilir. Böyle olmasaydı Allah onu Kur'an'da zikretmez, yaşadıklarını bir ders ve ibret örneği saymazdı. Büyük olsun küçük olsun salihlerden olan kim olursa olsun; şayet nefisleri bu tür fitnelere maruz kalacak olursa Yusuf'un nefsi gibi "merhume" olmaktan en uzak nefisler olacaktır.

Bu takdire göre, Yusuf'un nefsi merhume değilse, nefisler arasında merhume nefis yoktur. Böyle olunca da bütün nefisler emmare(kötülüğü emreden)dir, demektir. Bu ise Kur'an'da var olana aykırıdır.

Bu konuda Müslim b. Yesar'dan aktarılan hikâyeye iltifat edilmemelidir. (Müslim b. Yesar; Ümeyye oğullarının azatlı kölesi Ebu Abdullah Müslim b. Yesar el-Basri'dir. Hem fakih hem abid hadis ricallerinden biridir. Kendi zamanında ondan üstün kimse yoktu. İbn Sa'd onun hakkında şöyle der: "Faziletli, abid ve güvenilirlerdir." Aslen Mekkelidir, sonra Basra'ya yerleşmiş ve oranın müftüsü olmuştur. Hicrî 107'de vefat etmiştir.)

(Hikâye şöyledir): Kendisi bir gün çöldeyken bedevî bir kadın, onunla beraber olmak istedi. Müslim b. Yesar imtina edip ağlamaya başladı. Daha sonra kardeşi geldi, baktı ki ağlıyor, o da ağladı. Ağladıklarını gören kadın da ağlayıp gitti. Ardından uyudu. Rüyasında Yusuf'u gör-

dü. Yusuf, ona ‘Ben ona meyleden Yusuf, sen ise meyletmeyen Müslim b. Yesar’sın’ dedi.

Bu hikâyeyi dinleyen kişi Müslim b. Yesar’ın halinin Yusuf’tan daha üstün ve mükemmel olduğunu zanneder. Bu ise iki sebepten dolayı cehalettir: Birincisi, Müslim b. Yesar ona teklif eden kadının emri altında değildi. Kadının onun üzerinde iktidarı, kendisine iftira edecek, kocasının da desteğiyle kadınlardan yardım alıp onu hapsedecek gücü de yoktu. Kocasını dışında masumiyetini ispat konusunda yardımcı olacak kimse de yoktu. Bilakis Müslim b. Yesar ağlayınca o kadın bırakıp gitti. Kadın o konuda direnecek olsa onun bu konuda çılgılık atması yahut insanların toplanmasından korkması kendisini bu günaha düşmekten alıkoymaya yeterli olurdu. Bu olay nerede, Yusuf’un kendisiyle imtihan olduğu olay nerede!

İkincisi, Yusuf kadına meyletmeyi Allah için terk etmiş olunca bu onun için kusur değil, salih amel olmuştur. Nitekim Buhari ve Müslim’de

sabit olan ve Allah'ın hiçbir gölgenin olmadığı günde gölgesine alacağını beyan ettiği yedi sınıf insanı anlattığı hadiste onlar arasında '*Soylu ve güzel bir kadın çağırdığı hâlde 'Ben alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım'* diyen adam da vardır. Bu mükâfat sadece çağırma karşılığındadır... Hal böyleyken sürekli arzulamanın, kıskırtmanın, yardım istemenin ve hapis tehdidinin olduğu durumun mükafatı nasıldır, varın siz düşünün!

Aziz'in hanımının soylu ve güzel bir kadın olduğu malûmdur. Çok güzel bir kadın olduğu da anlatılır. Görünen de budur. Çünkü Mısır Azizinin hanımının güzel olması beklenir. Fakat çölde Müslim b. Yesar'ı çağıran kadının, onun gibi güzel olmadığında şüphe yoktur. Görmüş olduğu rüyada '*Ben meyleden Yusuf, sen ise meyletmeyen Müslim'sin*' sözüne gelince; en fazla Yusuf'un bunu kendisine uyanıkken söylemesi şeklinde değerlendiririz. Böyle bir şeyi kendisine söylediye bu söz, onun için bir hayır ve Yusuf'tan gelen

bir övgüdür. Ayrıca bu, Yusuf'un tevazusuna da işaret eder. Büyük olan kimse, kendisinden daha küçük olana karşı mütevazı davranırsa bu tutum onun derecesi düşürmez.”⁽²¹¹⁾

92- NEFSİMİ TEMİZE ÇIKARACAK DEĞİLİM!

İbn Kesir der ki: “Allah Teala şöyle buyurmuştur: **‘Yine ben nefsimi temize çıkarmıyorum. ‘Rabbimin rahmet ettikleri müstesna, muhakkak ki nefis kötülüğü emreder.’ Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, merhamet edendir.’** (Yusuf, 53)

Azizin hanımı diyor ki: Ben nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis, kötülüğü ister ve temenni eder. Bundan dolayı onunla birlikte olmak istedim. Zira nefis kötülüğü çokça emreder. Ancak **‘Rabbimin rahmet ettikleri müstesna,’** yani Rabbimin günden ve kötülükten muha-

(211) *Mecmuu’l-Fetava*, 15/81, Ebu’l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî (ö.728h.).

faza ettikleri hariç... **‘Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, çok merhamet edendir.’**

Bu görüş, en meşhur ve kıssanın siyakına, kelama yüklenmesi gereken manaya da en munasip izahtır. Bu izahı Maverdi, tefsirinde aktarmıştır.”⁽²¹²⁾

İbn Teymiyye şöyle der: “Her ne kadar mesele Yusuf hakkında olsa da Allah’ın **‘Rabbimin rahmet ettikleri müstesna, muhakkak ki nefis kötülüğü emreder’** buyruğunda zikredilen, Aziz’in hanımıyla uyumlu, Yusuf’un hâliyle uyumlu değildir. Çünkü buradaki günahı Yusuf’a nispet etmek, Allah’ın Kitabına ve elçisine iftiradır. Ayrıca böyle bir tefsirde kitabı olması gereken manadan tahrif vardır. Yine böyle bir söz şerefli bir peygamberi gıybete yol açar. Delilsiz ve batıl bir sözdür. Yine Allah’ın kendisini tenzih ettiği günahı ona nispet etmektir. Böyle bir

(212) *Tefsiru’l-Kur’an el-Azim*, İmam İmadüddin Ebü’l-Fida İsmail b. Ömer b. Kesir el-Kuraşî ed-Dımeşkî (ö.774h.).

izahın ehl-i kitap yahudilerinden alınmış olması uzak değildir. Zira onlar, yalan ve iftira ehli bir kavimdir. Çünkü onlar, Allah'ın temize çıkardığı bir hususta Musa'ya da iftira atmışlardır. Diğer peygamberlere nasıl atmasınlar?!

Gel gör ki onların nakillerini, o nakil hakkında hüsnü zan besleyenler almış, Kur'an'ın tefsirini bu kanaate göre yapmıştır. Şunu da bil ki masumiyet meselesinde sapanlar iki zıt kutba ayrılmıştır. Her ikisi de belirli yönlerden Allah'ın kitabına muhaliftirler: Bir kısmı günahların mümteni olması konusunda o kadar aşırı gittiler ki Kur'an'ın; onların işlediği günahları, bu günahlardan tevbelerini, Allah'ın günahlarını bağışlayıp derecelerini yükseltmesini anlatan nasları dahi tahrif ettiler. Diğer kısmı ise Kur'an'ın berî olduklarını ifade ettiği günahlardan söz etmişler; kendilerine Allah'ın onları tenzih etmiş olduğu günahlar ve ayıplar nispet etmişlerdir.

Bunların ikisi de Kur'an'a muhaliftir. Kur'an'ı tahrif etmeksizin, ona olduğu şekliyle tabi olan-

lar ise vasat -orta yolu tutan ve en üstün, en iyi-ümmetten olmuş, Allah'ın kendilerine nimet verdiği nebilerin, sıddıkların, şehitlerin ve salihlerin yolu olan sırat-ı müstakime girmiştir.”⁽²¹³⁾

93- HANGİ SADAKA ECİR BAKIMINDAN EN BÜYÜKTÜR

Ebu Hureyre'den rivayet edildiğine göre, bir adam, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek şöyle dedi: “Ey Allah'ın Rasûlü! Ecir bakımından hangi sadaka daha büyüktür?”

Buyurdu ki: “Sağlığın yerinde olup malına düşkün olduğun, fakir düşmekten korktuğun ve daha çok zengin olmayı istediğin sırada verdiğin sadakadır. (Sadaka vermeyi) can boğaza⁽²¹⁴⁾ geldiğinde ‘Falana şu kadar verin,’ ‘Filana bu kadar verin’ demeye bırakma/erteleme.”⁽²¹⁵⁾

(213) *Mecmuu'l-Fetava*, 51/18, Ebu'l-Abbas Takıyyuddin Ahmed b. Abdülhalim İbn Teymiyye el-Harranî (ö.728h.).

(214) Ölümün yaklaştığını hissettiğinde...

(215) Buhari, 1419; Müslim, 1032.

94- BUNA KARŞILIK SANA, MAHTUM YEDİ YÜZ DİŞİ DEVE VARDIR

Ebu Mesud Ukbe b. Amir'den rivayet edildiğine göre, bir adam, mahtum (burnundan halka geçirilerek yular takılmış) bir dişi deve getirip şöyle dedi: “Bunu Allah yolunda veriyorum.” Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü buna karşılık sana yedi yüz dişi deve vardır. Hepsinin de bunun gibi yular başında olacaktır.”⁽²¹⁶⁾

Mahtum; hem yük taşımaya hem de binmeye uygun olan, yuları başında dişi devedir.

Tasdiki de Allah Teala'nın şu buyruğudur: **“Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz dane bulunan bir tohum gibidir. Allah, dilediğine kat kat verir. Allah lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.”** (Bakara, 261)

(216) Müslim, 1892.

95- KİM NEFSİNİN CİMRİLİĞİNDEN KORUNURSA

İbn Kayyım şöyle demiştir: “Şüphesiz sadakanın; facir yahut zalim hatta kafir yapmış olsun türlü belaların define acayip etkisi vardır. Zira Allah sadaka vesilesiyle bin bir türlü belayı defeder. Bu, avam veya havas bütün insanlarca maldur. Yeryüzü halkının hepsi bunu ikrar eder, zira hepsi tecrübe etmiştir.”

Yine şöyle der: “Aynı şekilde cimrinin kimse de sadaka vermek istediğinde cimriliği ona mani olur. Kalbi, olduğu haliyle, zindanda kalır. Sadaka veren kimsenin her sadaka verdiğinde kalbi ferahlar, göğsü genişler; aynen üzerindeki elbisenin genişlemesi gibi. Sadaka verdikçe genişler, bollaşır; bununla sevinci artar, mutluluğu katlanır.

Sadakanın bundan başka bir faydası olmasa da kula yakışan, beklemeksizin bunu yapmaya girişmesi ve çokça yapmasıdır. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmuştur: **‘İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.’** (Haşr, 9)”

96- İMAN İTİKAT, SÖZ VE AMELDİR

Muhammed b. İsmail el-Buhari der ki: “Ben Hicaz, Mekke, Medine, Kûfe, Basra, Vasıt, Şam ve Mısır olmak üzere ilim ehlinde binden fazla adamla defalarca, farklı yıllarda karşılaştım. Yaklaşık kırk altı yıldır kalabalık halde buralarda bulunuyorlar. Şam, Mısır ve Cezire ehliyle iki defa, Basra ehliyle birkaç sene içinde dört defa karşılaştım. Hicaz’da altı yıl kaldım. Horasan muhaddisleriyle Kûfe ve Bağdat’a kaç defa gittimi sayamam.”⁽²¹⁷⁾

Bunları, burada, uzamasın diye kısa bir şekilde zikrettik.

(Devamında şöyle demiştir:) Onlardan hiç kimsenin şu hususlarda ihtilaf ettiklerini görmedim:

Muhakkak ki din, söz ve ameldir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Oysa onlar,**

(217) Bu arada o âlimlerin de ismini zikretmiştir. Bunlar 50’den fazla âlimdir.

doğruya yönelerek, dini yalnızca Allah’a has kılarak O’na kulluk etmekle emrolunmuştu. Dosdoğru din de budur.” (Beyyine, 5)⁽²¹⁸⁾

Daha sonra itikat ettikleri diğer esasları sıralamıştır.⁽²¹⁹⁾

(218) *Şerhu Usul-i Ehli’s-Sünne ve’l-Cemaa*, 1/173-174, İmam el-Lalekai.

(219) “İman;” -lügatte- tasdik ettiğini, boyun eğdiğini ve ikrar ettiğini izhar etmektir. Şer’an ise zahir ve batın olan bütün güzel amellerdir. Batınî amellere örnek, kalbin amelleridir. Zahirî amellere örnek ise bedenle işlenen vacip ve mendup olan amellerdir. Özetle iman, kalpte karar kılan, amelin tasdik ettiği ve semeresi azalar üzerinde görülür; Allah’ın emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmak ile ortaya çıkan husustur. Eğer tasdik, amelden mücerret olursa hiçbir faydası olmaz. Şayet amelden mücerret tasdik bir kimseye fayda verecek olsaydı İblise fayda verirdi. Çünkü o, hakkıyla Allah’ın bir olduğunu, ortağı bulunmadığını, O’na dönmede şüphe bulunmadığını biliyordu. Ancak kendisine **“Hani Biz, meleklerle ‘Adem’e secde edin’ demiştik. Onlar secde ettiler. İblis müstesna... itaat etmedi, büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu.”** (Bakara, 34) ilahî emri

97- ALLAH İLE BULUŞMAYI İSTEMEDİ, ALLAH DA ONUNLA BULUŞMAYI İSTEMEDİ

Ubade b. Samit'ten rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Kim Allah’la karşılaşmayı isterse Allah da onunla karşılaşmayı ister. Kim de Allah ile karşılaşmaktan hoşnut olmazsa Allah da onunla karşılaşmayı kerih görür.”*

geldiğinde vahdaniyeti yahut rububiyeti bilmesi ona bir fayda sağlamadı. Çünkü Allah’ın mahlu-katı yaratma gayesi olan ibadet tevhidini yerine getirmemişti. Bundan dolayı amelden mücerret olan tasdikin âlemlerin Rabbi katında bir kıymeti yoktur.

İman; söz ve ameldir, itaatle artar, masiyetlerle azalır. “Azalarla yapılan ameldir” sözü, itikat edip onu tasdik etmek ve onu ikrar etmektir. “Lisanın sözü,” iki kelimeyi ikrar etmek ve onun gerektirdi-ği her şeyi yerine getirmektir. “Kalbin ameli,” ona niyet edip ona teslim olmaktır. O’na boyun eğ-mek, O’ndan ümit etmek, O’nu sevmek ve O’nu irade etmektir. “Azalarla yapılan ameller” ise em-redilen şeyleri yapıp sakındırılan şeyleri de terk etmektir.

Aişe radiyallahu anha veya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından biri şöyle dedi: "Biz bazen ölmek istemiyoruz." Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kastedilen bu değildir. Lakin mümine ölüm gelince, ona Allah'ın rızası ve ikramı müjdesi verilir. Bu haberden sonra mümine ölümden sonra kendisini bekleyenlerden daha güzel gelen bir şey olmaz. Böylece o, Allah'a, Allah da ona kavuşmayı sever.

Kafir ise ölüm gelince; kendisine, Allah'ın azabı ve cezası müjdesi verilir. Bu kötü haber dolayısıyla öldükten sonra kendisini bekleyen şeylerden daha kötü bir şey yoktur. Neticesinde ise kafir, Allah'a kavuşmaktan; Allah da ona kavuşmaktan hoşnut olmaz."⁽²²⁰⁾

98- KÖTÜ AKIBETTEN ALLAH'A SIĞINIRIZ!

İbnü's-Sem'ani der ki: Ben Bağdat'ta salih zat Ebu'l-Fadl Safi b. Abdullah es-Sufi'nin şöy-

(220) Buhari, 6026.

le dediğini işittim: Nizamiye’de şeyhimiz Yusuf el-Hemedani’nin dersinde hazır bulundum. Çok kalabalıktı. “İbnü’s-Sekka” diye bilinen bir fakih kalkıp onu zor durumda bırakmak kastıyla soru sordu, bununla hocayı rahatsız etti. Bunun üzerine İmam Yusuf el-Hemedani ona şöyle dedi:

“Yerine otur! Muhakkak ki ben senin keliminde küfrün kokusunu alıyorum. Belki de sen İslam’dan başka bir din üzere öleceksin.”

Ebu’l-Fadl der ki: Bu sözden bir müddet sonra halifeye, Rum diyarından hristiyan bir elçi geldi. İbnü’s-Sekka bu elçinin yanına gitti ve ondan, kendisini yanına almasını istedi. Kendisine şöyle dedi: “İslam dinini bırakıp senin dinine girmek istiyorum.” Hristiyan da bunu kabul etti, onunla beraber Kostantiniye’ye gidip Rum hükümdarına tabi oldu ve Hristiyanlık üzere öldü.

İbnü’n-Neccar dedi ki: Ben Ebu’l-Kerem Abdüsselam b. Ahmed el-Mukri’nin şöyle dediğini işittim: İbnü’s-Sekka, Kur’an’ı tecvitli bir şekilde okuyordu. Kostantiniye’de onu hasta bir şe-

kilde çalılıkların arasına atılmış gören biri bana anlattı. Elinde bir sineklikle yüzünden sinekleri defediyordu. Diyor ki: Kendisine “Kur’an hâlâ ezberinde mi?” diye sordum. O “Sadece bir ayet var, o da ‘**Kafirler gelip ‘Keşke biz de Müslüman olsaydık’ diye arzu edecekler.**’ (Hicr, 2) ayeti. Diğer bölümünün hepsini unuttum” dedi.

Kötü akıbet üzere ölmekten ve İslam nime-tinin zail olmasından Allah’a sığınırız.⁽²²¹⁾

99- ÖLÜM DÖŞEĞİNDE YARDIMSIZ KALMAKTAN ALLAH'A SIĞINIRIZ!

Günahlar bazen sahibini ölüm anında yalnız bırakır ve onunla güzel akıbetin arasına girer. Allah kötülüğü başka kötülükle cezalandırır. Kötülüklerin cezası da birbirlerine eklenerek kat kat artar. Nitekim bir iyiliğe başka bir iyilikle sevap verir.

Ölmek üzere olan insanların çoğuna baktığında, işlemiş oldukları kötü amellerin cezası

(221) *el-Vafi bi'l-Vafiyat*, 9/48, Selahuddin Halil b. Aybek es-Safedî (ö.764h.).

olarak onlarla güzel akıbet arasına bir engel girdiğini görürsün.

Hafız Ebu Muhammed Abdülhak b. Abdurrahman el-İşbili der ki: “Bil ki *-Allah hem beni hem seni kötü akıbetten muhafaza etsin-* kötü akıbetin yolları ve kapıları vardır: En büyüğü dünyaya kapılıp ahiretten yüz çevirmek, Allah’a isyan ve günah işlemede cüretkar olmaktır. Bazen insana bir tür hata, bir tür masiyet, cüretkarlıktan bir pay galip gelir. Bu hal, kalbine hakim olur, aklını esir alır, nurunu söndürür, karanlıklarını üzerine salar. Artık ona hiçbir öğüt fayda vermez, hiçbir nasihat etki etmez. Belki o, bu hâldeyken kendisine ölüm gelir. Münadinin nidasını uzak bir yerden geliyor gibi işitir. Çağırان kişi nidasını defalarca tekrarlarsa dahi ondan tam olarak ne istediğini, neyi kastettiğini anlamaz.

Abdülhak der ki: Bildiğim başka bir zata şöyle denildi: “La İlahe illallah’ de.” O ise “Falan kişinin evini şöyle tamir edin, falanın bostanını şöyle yapın” demeye başladı.

Başkasına da “La ilahe illallah’ de.” denildiğinde “Tuvalete giden yol hangisi?” demeye başladı.

Dedi ki: Tabii ki bu olayın bir hikayesi (sebebi) vardır: Bir adam evinin kapısının önünde durmuştu. Evin kapısı, bu hamamın kapısına benziyordu. Güzel görünümlü bir cariyeye oradan geçti ve “Mincab hamamına giden yol nerededir?” diye sordu. Adam, “Burası Mincab hamamı” dedi. Cariye eve girdi, adam da arkasından geldi. Cariye adamın evini görüp kandırıldığını anlayınca kendini onunla baş başa kalmaktan memnun olmuş gibi gösterdi. Adama şöyle dedi: “Gönlümüzü ferahlatacak, keyfimizi yerine getirecek bir şeylerin olması iyi olur?” Adam “İstediğin her şeyi şimdi getiriyorum” dedi. Kapıyı açık bırakıp çıktı. Gerekli şeyleri alıp dönünce cariyenin evden çıkıp gittiğini, ancak hiçbir şey götürmediğini gördü. Adam cariyeye âşık oldu ve onu sık sık anmaya başladı. Bütün sokakları, caddeleri dolaşıp durdu. Dilinden şu şiir dökülüyordu:

*“Yorgun bir halde gelip bana soran
Acaba Mincab hamamı ne taraftadır?”*

Yine bir gün bu sözleri söylerken bir de baktı, bir cariyeye pencereden şöyle cevap veriyor:

*“Onu elde etmişken tedbir alsaydın ya
Girişe bir bekçi yahut kapıya bir kilit vursay-
dın ya!”*

Bunun üzerine ona olan tutkusu katbekat arttı. Hali hiç değişmedi. Nihayetinde dünyadaki son sözü bu oldu.⁽²²²⁾

Allah bizi su-i hatimedenden/kötü sondan muhafaza eylesin!

100- HÜSN-İ HATİMENİN ALAMETLERİ

Hüsn-i hatime, kulun ölmeden önce günah ve masiyetlerden tevbe etmesi ve itaate yönelmeye muvaffak olmasıdır. Hüsn-i hatimenin bazı alametleri vardır ki bazıları şunlardır:

(222) *ed-Daü ve'd-Deva*, s. 255, İbn Kayyım; Ebu Abdullah Şemsüddin Muhammed b. Ebubekir b. Eyyub ed-Dimeşkî el-Hanbelî (ö.751h.).

* Ölüm anında kelime-i şehadet getirmek.

Muaz b. Cebel'den rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Kimin son sözü ‘La ilahe illallah’ olursa, o, cennete girer.*”⁽²²³⁾

* Alnından ter gelmesi.

Büreyde b. el-Hasib el-Eslemi'den rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Mümin, alnından gelen terle ölür.*”⁽²²⁴⁾

* Cuma günü ya da cuma gecesi ölmesi.

Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “*Cuma günü ya da cuma gecesi ölen kişiyi Allah kabir fitnesinden korur.*”⁽²²⁵⁾

* Allah yolunda şehit olması veya nöbet tutarken veya kendisini şehit derecesine ulaştıracak sebeplerden biriyle ölmesidir.

(223) Ebu Davud, 3116.

(224) Tirmizi, 982.

(225) Tirmizi, 1074.

Şehitlik derecesine ulaştıran ölüm sebepleri şunlardır: Vebadan ölmek, karın ağrısı sebebiyle ölmek... boğularak ölmek... göçük altında kalmak... yanarak ölmek... hamileyken ya da doğum esnasında ölmek...

* Hayatının zikir, oruç ya da sadaka gibi salih bir amelle son bulması.

Cabir b. Abdullah'tan rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Kim ne üzere ölmüşse Allah onu öldüğü o hâl üzere diriltir.”⁽²²⁶⁾

Abdullah b. Abbas'tan rivayet edildiğine göre, bir adam, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraberdi. Devesi onu düşürdü, boynu kırıldı ve hemen oracıkta öldü. Adam ihramlıydı. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Onu su ve sidr ile yıkayın, elbiseleri ile kefenleyin ve ona koku sürmeyip başını örtme-

(226) Müslim, 2278.

yin. Çünkü o kıyamet günü telbiye getirerek diriltilecektir.”⁽²²⁷⁾

Şunu bil ki bu alametlerden bazılarının gerçekleşmesinden o kimsenin kesin olarak cennet ehli olduğu sonucuna varılmaz. Fakat bu alametlerin varlığı ümit vesilesi olur. Nitekim bu alametlerin herhangi birinin gerçekleşmemesi de vefat edenin salih bir zat olmadığı hükmünün verilmesini gerektirmez. Çünkü cennete yahut cehenneme gitmek gaybî hususlardandır, yani kimin cennete kimin cehenneme gideceğini Yüce Allah dışında kimse bilmemektedir.

(227) Buhari, 1578.

İÇİNDEKİLER

Mukaddime	5
1- İhlas Ancak Zühdden Sonra Olur	11
2- Kur'an Kendisiyle Amel Edilmesi İçin Nazil Olmuştur	11
3- Gayretin Onunla Amel Etmeye Olsun.....	12
4- İlim Ehlini Sevmek	13
5- "Rabbimle Arama Girme! Beni Gözetleyici Olarak mı Gönderildin?"	14
6- "Onların Çoğu Allah'a Şirk Koşmadan İman Etmezler"	15
7- Bir Bedenin Azaları Gibi Kardeştiler	18
8- Küçümsendiğini Fark Etti	20
9- Kötü Alimler İçin Bir Misal	21
10- Bir Bardak Suyu Beş Dirhem	21
11- Kurduğu Tuzağa Kendisi Düştü	22
12- Dinini Bozmasından Korkarım	24
13- Hükümdar, Heybetinden Etkilendi	25
14- Takiyye, Amelle Değil Dil İle Olur	26
15- Yapmadığı Halde; Çaldın, Zina Ettin Diyorlardı	28
16- Atını Boşuna Yorma	36

17- Kimi Örnek Aldığına Bak!.....	38
18- Bize Elîm Bir Azap Getir!.....	39
19- “Bunların Tanrıları Gibi Bize De Bir Tanrı Yap!”	40
20- Dilini Satın Aldık	40
21- İşlerin En Zoru	42
22- “İnşallah” Demeyi Unutma!	44
23- “İnşallah” De!	45
24- Kitabımı Rehin Vermenden Korkarım.....	46
25- Müslüman Hükümdarların Oyun Ve Eğlenceye Dalması.....	47
26- Darüsselam (Selamet Diyarı) Bağdat	49
27- Müslümanlar İçin Dinleri Ve Dünyaları Açısından Faydalı Olan	50
28- Bu Onlara Bazı Günahlarından Dolayı İsabet Etti ...	53
29- Ubeydîler (Fatimî) Devletinin İç Yüzü.....	54
30- Kahire’de Büyük Açlık (Kıtlık).....	60
31- Fatimîler Döneminde Sahabîlere Sövme	62
32- Mısır’da Aşırı Pahalılık (Kıtlık)	63
33- İhanet, Damarlarında Dolaşır!	66
34- Bulundukları Yerde Lanete Uğramışlardır	69
35- Abbasî Devleti’nin Yıkılış Sebepleri.....	70
36- Yahudiler İftiracı, Çok Hain ve Kalles Bir Kavimdir..	73

37- Hristiyan Öldü Vesselam!	80
38- Sultanların Kapısına Gitme	81
39- Hacda Ne Kadar Harcadın?.....	83
40- Hepiniz Delisiniz	85
41- Muhakkak Aralarına Kin Ve Düşmanlık Girer	86
42- “Lüka’ Oğlu Lüka”	89
43- Kabileye, Kabilenin Münafığı Efendi Olursa	91
44- Masiyetlerin Sonuçları.....	92
45- Musibetlerden Korunanlar	94
46- Anne-Babanın Evinde Oturup Bekleseydi Ya!.....	94
47- Helal Lokma Yemek	97
48- Bize Helalden Başkasını Yedirme.....	98
49- Bizim De Onların Da Selamette Olması, Bizim Sevap Alırken Onların Günah Kazanmasından Hayırlıdır	100
50- Beni Asla Zayi Etmez!	102
51- Birisi Allah Rasûlü ﷺ Adına Yalan Söylese Onu Öldürürlerdi	106
52- Selçuklu Veziri Nizamülmülk	107
53- Ben Kadınlarla Musafaha Etmem	110
54- Yalancı Olduğu Halde Sana Doğru Söyledi!	111
55- Külümü Denize Atın!	115

56- Bana Yol Gösteren Bir Rehberdir.....	117
57- Kur'an'ı Altı Ayda Ezberledim.....	118
58- Hayır, İnsanlar İçin Değil Kendim İçin İstedim	120
59- Kendisinden Sonra Hiç Kimseye Nasip Olmayan Bir Mülk.....	121
60- Ölmek Hoşuna Gider Mi?!.....	122
61- Sahabîlerin Kerametlerinden.....	124
62- Allah'ın Velisi Hiçbir Şeyde Muhalefet Etmez.....	130
63- Ehl-i Sünnetin, Sahabîler Arasında Yaşananlar Hakkında Susmanın Vacip Olduğu Yönündeki İcması .	133
64- Kırıldığı Zaman Ebediyen Kapanmayacak.....	135
65- Tarihi Yazın	140
66- Hastalık, Deva Ve Şifa.....	143
67- Allah Muhakkak Hayır Kapılarını Açacaktır.....	144
68- “Allah Gecenizi Bereketli Eylesin!”	145
69- Beni Örttüğün Gibi Allah Da Seni Örtsün!	147
70- İnsanlar Arasında Ona İtaat Edip Yalnızken Ona İsyan Edecek Değildim	149
71- Kan Dökmenin, Vahim Olayların Koğuculuktan Başka Sebebi mi Var?	151
72- Rasûlullah ﷺ'e İftira Edenlerin Kötü Akıbeti.....	152
73- Allah, Mülkünü Paramparça Etsin!.....	153

74- Kafirleri Ve Münafıkları Dost Edinirler.....	154
75- Kurtuba'nın Büyük Camisi	155
76- Dünyada Yükseleni Alçaltmak	
Allah'ın Kanunudur!	157
77- Kıyamet Günü İçin Şahitleri Çoğaltmak	158
78- Allah Kullarına Daha Merhametlidir!.....	161
79- Nasıl Muamele Edersen Öyle Karşılık Görürsün ...	162
80- Zinanın Günahı	163
81- Zinanın Sebep Olduğu Zararlar	164
82- Sizi Aileniz, Beni İse Yedi Kat	
Göğün Üstünden Allah Evlendirdi	165
83- Gazaba Uğrayanlar Ve Sapanlar	167
84- Bidatten Tevbe Olmaz	178
85- Birini Mi Öldürdün?	178
86- Mazlum Sakinleşmez, Zalim Huzur Bulmaz	179
87- Allah'ın Rızası Daha Büyüktür.....	182
88- Hanzala Münafık Oldu!.....	183
89- Rasûl'e İtaat Eden Allah'a İtaat Etmiştir	186
90- Kim İsteksizliği Zamanında Sünnetime	
Yönelirse Hidayet Bulur	187
91- Allah'ın Peygamberi Yusuf ﷺ'in Fazileti.....	188
92- Nefsimi Temize Çıkaracak Değilim!	201

93- Hangi Sadaka Ecir Bakımından En Büyüktür.....	204
94- Buna Karşılık Sana, Mahtum Yedi Yüz Dişi Deve Vardır	205
95- Kim Nefsinin Cimriliğinden Korunursa	206
96- İman İtikat, Söz Ve Ameldir	207
97- Allah İle Buluşmayı İstemedi, Allah da Onunla Buluşmayı İstemedi.....	209
98- Kötü Akıbetten Allah’a Sığınınız!	210
99- Ölüm Döşeğinde Yardımsız.....	212
Kalmaktan Allah’a Sığınınız!	212
100- Hüsn-i Hatimenin Alametleri	215